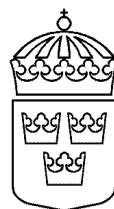

Riksdagens protokoll

1996/97:110

Torsdagen den 29 maj

Kl. 12.00 – 18.01

Protokoll
1996/97:110

1 § Meddelande om val av ställföreträdande ombudsman vid JO-ämbetet

Förste vice talmannen meddelade att val av ställföreträdande ombudsman vid JO-ämbetet skulle ske vid kammarens sammanträde *tisdagen den 3 juni*.

2 § Meddelande om anmälan till talarlistan

Förste vice talmannen meddelade att anmälan till talarlistan för arbetsplenium måndagen den 2 juni skulle ske senast *fredagen den 30 maj kl. 15.00*.

3 § Återkallelse av proposition, m.m.

Regeringen hade genom skrivelse 1996/97:168 återkallat proposition 1996/97:131 om prövningstillstånd i hovrätten.

Förste vice talmannen meddelade att han avskrivit detta förslag samt de med anledning av propositionen väckta motionerna Ju21–Ju25.

Regeringens skrivelse lades till handlingarna.

Förste vice talmannen meddelade att motioner med anledning av skrivelsen fick väckas senast *torsdagen den 5 juni kl. 16.30*.

4 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 28 maj

JoU18 Fiske

Mom. 4 (fördelning av laxfisket i Östersjön)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:
232 för utskottet
72 för res. 1
45 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 144 s, 22 c, 23 fp, 17 v, 16 mp, 10 kd
För res. 1: 71 m, 1 fp
Frånvarande: 17 s, 9 m, 5 c, 2 fp, 5 v, 2 mp, 5 kd

Mom. 20 (regionala hänsyn i fiskeförvaltningen)

1. utskottet
2. res. 5 (mp)
Votering:
288 för utskottet
16 för res. 5
45 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 144 s, 71 m, 22 c, 24 fp, 17 v, 10 kd
För res. 5: 16 mp
Frånvarande: 17 s, 9 m, 5 c, 2 fp, 5 v, 2 mp, 5 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU19 Jakt och viltvård

Mom. 10 (svenska jakttraditioner)

1. utskottet
2. res. 6 (m)
Votering:
235 för utskottet
70 för res. 6
44 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 145 s, 1 m, 22 c, 24 fp, 17 v, 16 mp, 10 kd
För res. 6: 70 m
Frånvarande: 16 s, 9 m, 5 c, 2 fp, 5 v, 2 mp, 5 kd

Mom. 15 (förbud mot att framföra hund från motorfordon)

1. utskottet
2. res. 8 (v, mp)
Votering:
268 för utskottet
36 för res. 8
1 avstod
44 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 70 m, 22 c, 22 fp, 10 kd

För res. 8: 1 s, 1 m, 1 fp, 17 v, 16 mp

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 16 s, 9 m, 5 c, 2 fp, 5 v, 2 mp, 5 kd

Mom. 17 (administration av jaktfrågor)

1. utskottet

2. res. 9 (v, mp)

Votering:

263 för utskottet

33 för res. 9

9 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 71 m, 22 c, 24 fp, 1 kd

För res. 9: 17 v, 16 mp

Avstod: 9 kd

Frånvarande: 16 s, 9 m, 5 c, 2 fp, 5 v, 2 mp, 5 kd

Mom. 20 (älgjakten)

Yrkanden:

1. utskottet

2. mot. Jo918 yrk. 1 (kd)

Votering:

285 för utskottet

9 för mot.

1 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 66 m, 21 c, 21 fp, 17 v, 15 mp, 1 kd

För mot.: 9 kd

Avstod: 1 m

Frånvarande: 17 s, 13 m, 6 c, 5 fp, 5 v, 3 mp, 5 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Meddelande om samlad votering

Förste vice talmannen meddelade att näringsutskottets betänkanden NU8 och NU14 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Föredrogs

Näringsutskottets betänkande 1996/97:NU8

Sverige, EU och handelspolitiken inför 2000-talet (skr. 1996/97:71)

Anf. 1 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! Det här är första gången som näringsutskottet debatterar handelspolitiken sedan vi fick en ny handelsminister, Leif Pagrotsky. Jag hälsar Leif Pagrotsky välkommen i kammaren. Det gläder mig att ministern finns på plats.

Sverige har under mycket lång tid varit en av de ivrigaste förespråkarna för frihandel bland världens länder. För vårt land, som har en liten hemmamarknad, har det varit särskilt betydelsefullt att våra företag har kunnat sälja sina varor och exportera dem fritt utan handelshinder. Den öppna handeln har banat vägen för ekonomisk tillväxt och välstånd i vårt land. Frihandeln är lika viktig för Sverige i dag som den någonsin tidigare varit. För såväl stora som små företag är en fortsatt liberaliserad världshandel något av en överlevnadsfråga.

Oberoende av regering har Sverige därför varit en pådrivande kraft i alla de internationella handelsförhandlingar som förevarit. Att få till stånd en ickediskriminerande, väl fungerande öppen handel har varit ett svenskt mål i det förhandlingsarbete som på ett lyckosamt vis men med stor fördröjning ledde fram till Uruguayrundans fullbordan. Vid det nybildade WTO:s första ministermöte i Singapore befastes det som hade uppnåtts vid GATT-förhandlingarna. Det som nu gäller för Sverige som medlemsland är att utveckla och fullfölja frihandelslinjen i den gemensamma europeiska handelspolitiken.

I vissa avseenden medförde medlemskapet en tillbakagång för Sverige. Vi tvingades återgå till kvoter och gränsskydd som vi tidigare hade avvecklat. Visst stred det mot våra handelspolitiska traditioner, och visst är det till nackdel för svenska näringslivsintressen. Men det positiva är att Sverige nu kan påverka en av de största handelspolitiska enheterna i världen. Den europeiska inre marknaden är världens största integrerade handelsområde inom vilket man har lyckats genomföra en mycket högt utvecklad frihandel.

Sedan kommunismens och statsocialismens misslyckande har det öppnats nya möjligheter att sprida frihandeln och den öppna marknadens nytta i en global skala. Som medlemsland i EU kan Sverige påverka världshandeln i liberaliserande riktning, och det är dessa möjligheter som Sverige måste ta till vara.

I näringsutskottets betänkande, som vi nu behandlar, om Sverige, EU och handelspolitiken inför 2000-talet slås fast att en öppen världshandel skall utgöra ett övergripande mål för svensk handelspolitik och att Sverige skall verka för största möjliga öppenhet med en fortsatt ökad liberalisering inom EU på handelsområdet. Det råder en bred enighet om vikten av ökad frihandel och att det är ett svenskt intresse att det multilaterala frihandelssystemet och WTO stärks.

Sverige har en mycket viktig uppgift i att föra frihandelsarbetet framåt inom EU. Först och främst bör Sverige konsekvent motarbeta varje ten-

dens till protektionism som kan förekomma från olika medlemsländer inom EU.

EU:s tullar mot omvärlden borde avvecklas i snabbare takt. Exempelvis borde de textilkvoter och andra handelshinder som fortfarande finns gentemot Baltikum och de forna öststaterna tas bort genast. Likaså borde handeln med jordbruksprodukter liberaliseras. EU:s handelsöverenskommelser, som t.ex. den med Sydafrika, borde även ha inbegripit jordbruksvaror. Här har Sverige en svår men viktig uppgift som påskyndare av handelsöppningar även på jordbrukets område.

Vidare bör Sverige försöka övertyga EU:s övriga länder om att alla tullar på industrivaror skall avvecklas. I det sammanhanget kan en kartläggning av vad EU:s tullsystem faktiskt kostar EU:s medborgare kunna bli ett verksamt medel för att övriga medlemsländer skall förstå vinsten med en sådan tullavveckling. I linje med detta pekar vi i utskottet på önskvärdheten av att de kostnader och konsekvenser som EU:s tullskydd på industrivaror innebär klagörs. Det vore bra om handelsministern tog initiativ inom EU i denna riktning.

Det finns en företeelse som det finns all anledning för Sverige att bekämpa mer kraftfullt än hittills, och det är EU:s antidumpningspolitik. Att som nu från EU:s sida använda antidumpningsinstrumentet för att skydda europeiska producentintressen strider mot den svenska synen på frihandel och fri konkurrens.

Omfattningen av EU:s antidumpningsåtgärder går på tvärs mot ambitionen att EU:s handelspolitik skall leda till ökad konkurrenskraft för såväl svensk som europeisk industri. Antidumpningsåtgärderna är fördyrande för EU:s medborgare. De är i flera fall till nackdel för många EU-företag, som behöver de för dumpningstullar utsatta insatsvarorna för sin tillverkning. Dessutom riskerar man att få smittoeffekter genom att andra länder svarar med dumpningsåtgärder mot europeiska varor.

Frihandelns och den öppna marknadens fördelar är både ekonomiska och politiska. Det finns få ting som så framgångsrikt verkar som välståndsskapande kraft som handelsutbytet mellan länder. Tillväxt och konkurrenskraft ökar mest i länder som ökat sitt marknadstillträde och öppnat sin handel. De politiska fördelar som stigande handelsutbyte ger är att det i land efter land samtidigt med välständsökningen också sker en övergång till marknadsekonomi och demokratiskt styrelseskick.

Det är därför så direkt felaktigt att hävda att i-länderna av diffusa skäl om arbetsvillkor och annat skall införa regler som hindrar handel med utvecklingsländer. Protektionism i alla former är ett ineffektivt verktyg, såväl för dem som har som syfte att utestänga konkurrens för att skydda sig själva som för dem som har en vilja att förbättra levnadsbetingelserna för de anställda i utvecklingsländerna.

När man ser vilka krafter det är som driver kravet på socialklausuler förstår man utvecklingsländernas starka motstånd. Det är industribranscher som möter hård konkurrens från u-länderna som är de främsta förespråkarna. Men skulle man med protektionism ge bristen på konkurrens utifrån ett skydd skulle ineffektiva industrier skyddas samtidigt som ökningen av välståndet i utvecklingsländerna skulle förhindras.

En OECD-utredning har visat att det finns positiva indirekta samband mellan handel och arbetsvillkor och att ökad handel generellt sett har en positiv inverkan på arbetsvillkoren. WTO:s bidrag i detta sammanhang

bör vara att i största möjliga utsträckning underlätta handeln för utvecklingsländerna. Att i WTO-sammanhang åter aktualisera den infekterade frågan om att villkoren för arbetslivet skulle kunna knytas till frihandeln skulle bara riskera att förlama det fortsatta WTO-arbetet och öppna för protektionister att agera.

Det här är den punkt där vi har olika syn på handelspolitiken. Jag hävdar att protektionism inte löser de verkliga problemen när det gäller EU-ländernas konkurrenskraft. I stället finns det ett behov av anpassningsförmåga och strukturella förändringar som kan göra EU mer konkurrenskraftigt.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation nr 3.

Anf. 2 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Det har sagts att den största seger som kan vinnas är den i motståndarens hjärta. Om det är sant kan Bertil Ohlin och andra stora frihandelsförespråkare fröjda sig i den himmel där de förhoppningsvis befinner sig.

Aldrig förr har frihandelstanken haft så stora framgångar som under de senaste 50 åren, inte minst nu under 90-talet. Sällan har det intellektuella motståndet mot frihandeln och marknadsekonomin varit så svagt som nu. Alltfler inser att det välstånd som har kunnat byggas upp i västvärlden, och som nu byggs upp i alltfler delar av världen, inte skulle ha blivit av om varje land behållit höga murar mot andra länders varor och tjänster.

Drygt två seklers debatt och erfarenheter av såväl protektionism som frihandel har tydliggjort att vägen till välstånd går över marknadsekonomi i det egna landet och en fri handel med andra länder. Men samtidigt som vi gläder oss över framgångarna får vi aldrig glömma bort att en sådan kamp som frihandelns aldrig är vunnen permanent. Det uttalade motståndet mot frihandeln som idé är visserligen svagt, men hotet kommer inte främst från dessa tydligt framförda tankar om att skydda de rika länderna mot konkurrens från de fattiga länderna, utan från dem som i teorin ansluter sig till frihandeln men i praktiken tyvärr agerar emot.

Om någon tror att dessa hot hör till det förflutna är det bara att se på förekomsten av näringslivskarteller i Västeuropa eller för den delen på den amerikanska fackföreningsrörelsens kamp häromåret mot bildandet av det nordamerikanska frihandelsområdet NAFTA. I vårt land har vi relativt färskt exempel på hur olika partier försökt – och faktiskt länge lyckats – hindra en friare handel med t.ex. mat och kläder. För dem av oss som hyllar frihandeln både som idé och i praktiken gäller att kampen behöver föras överallt och alltid. Till denna grupp räknar jag faktiskt vår nye handelsminister. Jag har fått intrycket att han hyser en stark tilltro till frihandelns goda effekter.

Den sociala agendan med förbättring av miljö och arbetsvillkor blir ett allt viktigare område att diskutera framöver. Att många av utvecklingsländerna ännu inte har hunnit med att anpassa sin produktion enligt Uruguayrundans krav får dock inte innebära att dessa till slut inte uppfylls.

Barnarbete t.ex. är något som till slut måste förkastas av alla. Det var dock inte länge sedan som också vi i Sverige hade precis samma inställning till barn och barnarbete. Barn var då i mångt och mycket en försörj-

ningsbörda när de var små och förhoppningsvis försörjare när de blev gamla nog att axla ansvaret för de åldrande föräldrarna.

Vår väg till välstånd har möjliggjort en omprövning av barnens ställning och status. I dag är det otänkbart att vi i Sverige skulle tillåta barnarbete i någon egentlig mening. Vår förhoppning är att utvecklingsländerna skall ha möjlighet att vandra samma väg som vi har vandrat. En ensidig bojkott av de länder där det förekommer barnarbete är därför fel metod, tror vi. En allmän välståndsökning kan däremot ge dessa länder de ekonomiska förutsättningar till förändring som behövs.

Samtidigt skall det opinionsbildande arbetet här hemma och internationellt fortsätta med ihållande styrka. I alla sammanhang måste människovärdet försvaras och ges vårt stöd. Men kampen måste föras med såväl hjärta som hjärna och får inte utnyttjas för att med protektionistiska motiv hindra utvecklingsländernas konkurrensmöjligheter här hos oss.

Den stora framgången på senare år för en friare handel är förstas den stora GATT-överenskommelsen med dess minskningar av tullarna. Det finns all anledning att hålla tummarna för att den nya världshandelsorganisationen, WTO, skall lyckas hålla frihandels fana högt under de kommande åren. Senast har vi med glädje kunnat notera att IT-varor successivt kommer att bli tullfria. Den 26 mars fattades beslutet som går ut på att tullarna successivt avvecklas från den 1 juli i år till januari år 2000.

Detta innebär faktiskt att tariffen nu försvinner på en export som 1995 var värd ungefär 595 miljarder USA-dollar och som är den snabbast växande industrin i hela världshandeln. IT-produkter som för tio år sedan var praktiskt taget okända omsätter i dag mer pengar än världens samlade export av jordbruksprodukter.

Vi i Folkpartiet vill också gärna se att Sverige följer uppmaningen från Europaparlamentet att underlätta för små och medelstora företag. Den uttalade målsättningen är att verka både för marknadsekonomisk effektivitet och social rättvisa. En väsentlig del av detta program är en satsning på tjänstesektorn, som enligt bedömningar har en stor potential att skapa arbetstillfällen.

EU är förstas inte det enda regionala handelsblocket. I andra världsdelar växer andra block upp, och det finns självfallet utrymme för diskussion om tillskapandet av regionala block är till fördel eller till nackdel för en friare världshandel. Det kan hävdas att denna framväxt visserligen ökar frihandeln inom respektive block, men att handeln mellan länder i olika block riskerar att bromsas och att risken för handelskrig ökar. I tredje världen finns det de som ser på det europeiska samarbetet med fruktan för att Colbert skall vinna över Adam Smith. Men trots denna berättigade oro finns det anledning att tro att den ökade frihandeln inom världens olika regioner skall kunna förenas med en friare världshandel. Det kommer förstas att kräva hårt arbete av alla dem som är för detta mål.

Herr talman! En del av arbetet handlar om att se till att de regler som finns också tillämpas. Ett mycket stort problem är de karteller och liknande samarbete som bedrivs mellan företag för att den fria konkurrensen inte skall få genomslag för de egna produkterna. Det finns avskräckande exempel på kartellbildningar och annat där även svenska företag medverkar. Detta är inte acceptabelt. Sverige bör med större kraft än hittills agera mot kommissionen och de enskilda medlemsländerna i EU, så att en systematisk genomgång av såväl EG:s eget regelverk som de nation-

ella regelverken görs, i syfte att undanröja de formella hinder som finns för en väl fungerande konkurrens på den inre marknaden.

Till slut, herr talman, vill jag säga att jag givetvis står bakom samtliga reservationer som Folkpartiet deltar i till detta betänkande, men jag yrkar bifall endast till reservation nr 3.

I nästa betänkande, även det från näringsutskottet, NU14, behandlas Sverige och den inre marknaden. Jag har nu försökt att i detta anförande täcka även de frågorna.

Anf. 3 MAGGI MIKAELSSON (v):

Herr talman! Vi kan konstatera att världshandeln ökar, men vi kan också konstatera att det inte betyder att näringslivet har förnyats. Fortfarande är det väldigt mycket av gamla strukturer och gamla modeller som gör sig gällande. Vi kan inte heller se att den ökade världshandeln på något avgörande sätt har lett till att utvecklingen mot ett hållbart samhälle på global nivå har förbättrats eller förändrats. Det är självklart beklagligt.

I Sverige har detta också lett till att den ekonomiska utvecklingen har varit svag. De stora svenska företagens vinster har kommit från krondevalveringar snarare än från produktförnyelser och nyinvesteringar. Det har lett till en ekonomisk stagnation och en alltmer tudelad ekonomi.

Vi har också i en motion med anledning av regeringens skrivelse riktat kritik mot att regeringen inte har tagit upp de effekter på sysselsättning och välfärd som den omfattande spekulativen i räntenivåer och annat har fått. Vi tycker att det har bidragit till snabba kast i växelkurser och räntor och skapat osäkerhet för både handel och investeringar. Det har också drabbat oss i Sverige i ovanligt hög grad.

Vår uppfattning i Vänsterpartiet är att ett mer omfattande offentligt ägande skulle ha kunnat bidra till att motverka den instabiliteten. Vi har utvecklat detta något mer i reservation nr 1, som jag vill yrka bifall till.

Vi tycker också att frihandel är bra. Frihandel låter mycket vackert. Det är enkelt att säga. Men det är varken enkelt eller okontroversiellt. Fri handel betyder ju att det krävs kunniga kunder och konsumenter. Fri konkurrens är ju snarare en fråga om vilka internationella regelverk vi skall ha. Vilka regler skall vi ha som skall styra den internationella handeln? Vilka konkurrensmetoder är acceptabla? Skall vi ha sociala hänsyn när det gäller konkurrensmetoder? Skall vi acceptera barnarbete som ett konkurrensmedel? Skall vi acceptera att man undergräver fackliga rättigheter som ett konkurrensmedel? Skall vi acceptera att man använder produktionsmetoder som förstör miljön både kort- och långsiktigt? Man kan ha hårda nationella miljökrav av skälet att man ställer upp för en hållbar utveckling. Skall vi godta att detta betraktas som ett handelshinder? EU:s s.k. miljöklausul har hittills ännu aldrig tillämpats och gått igenom. Ytterligare ett problem som har uppstått på senare år är den ökade kopplingen mellan en expanderande världshandel och de miljöproblem som transportererna förorsakar.

Det här är ingen lätt fråga. Självklart är det bra med handel, stor handel, över gränserna, men vi får inte heller blunda för de problem som den för med sig. Mängden transporter ökar konstant. Flera har säkert sett de TV-program som har redovisat hur transportererna ökar bara inom EU. Ett exempel är att man fångar räkor utanför Nordsjökusten, fraktar dem på lastbil till Marocko för att rensa dem och sedan fraktar dem tillbaka igen

till Holland där de säljs som färskvaror. På något sätt är vi på väg in i en väldigt negativ utveckling. Vår lösning är att vi måste hitta gemensamma internationella regelverk och ekonomiska styrmedel där varje transportslag betalar sina faktiska miljökostnader. Det gör man inte i dag.

Det här har vi utvecklat i reservation nr 4, som jag också vill yrka bifall till.

Slutligen, herr talman, vill jag säga någonting kort också om handel och djurskydd, vilket utvecklas i reservation nr 6. Vi menar att frågan om hur djur behandlas också skall ingå när man tolkar WTO-avtalen. Även i den internationella handelspolitiken skall man ta hänsyn till att djur är kännande varelser, så som vi har beskrivit i den svenska djurskyddslagen, och vi skall stödja detta på olika sätt, produktmärkning och annat, som underlättar för konsumenterna att ta hänsyn till hur djur har behandlats när man handlar sina varor.

Alla dessa saker är ju delar av ett mycket större komplex. Jag beklagar att jag inte kan delta i resten av debatten av skäl som jag inte närmare kan gå in på, men det här får bli det inlägg i den här debatten som kommer från min och Vänsterpartiets sida.

Anf. 4 EVA GOËS (mp):

Herr talman! ”Den globala, lynniga och nervösa ’marknaden’, vars minsta nycker enskilda regeringar måste foga sig efter, är i det stora hela en myt. Den globala världsmarknadens tyranni är ett spöke de gömmer sig bakom som vill skära ner social välfärd, minska lönekostnaderna och slippa miljöhänsyn.

Skräckbilden av horder av billig asiatisk arbetskraft som lägger beslag på arbeten som annars skulle utföras i vårt land är felaktig. Den har frammanats av transnationella företag för att motivera sina härjningar och krav på ökad rörelsefrihet.”

Så inleder vi vår motion som handlar om den internationella marknaden, men vi säger också: ”Handel har förekommit så länge människor har kunnat kommunicera. Att handla varor har varit ett naturligt sätt att skaffa varor som man lokalt inte kan eller vill producera.” Vi anser det vara mycket positivt att människor knyter kontakter, att olikheter träffar varandra osv.

Den internationaliserade ekonomin är inte heller något nytt fenomen. Under perioden 1870–1914 var den faktiskt mer öppen och integrerad än nu. Det finns tvärtom mycket starka skäl att öka den internationella samarbetet mellan olika stater, tycker vi, bl.a. i syfte att reglera och utveckla de internationella marknaderna så att de fungerar både mer solidariskt, miljöriktigt och stödjande för en långsiktigt hållbar utveckling.

Den maktkoncentration och det ägande som vi ser i dag gynnar ju oftast de stora företagen och i-länderna. Vi ser en fara med den s.k. internationella handel som sker mellan olika delar inom samma transnationella företag. Det är inte demokratiskt, saknar konkurrens, hjälper inte fattiga, skapar inte fred, ger inte konsumenterna större valfrihet osv. Denna s.k. handel måste synliggöras, och Sverige måste aktivt verka för att i internationella sammanhang minska dessa företags makt, inflytande och världsstyrande roll. Vi är med i WTO och måste därför kämpa inifrån för en rättvisare handel och för en ekologisk uthållighet. Därför måste miljöklausuler och sociala klausuler gälla utan att detta skall betraktas som

icke-tariffära handelshinder. Miljö och hälsa måste gå före frihandelsregeln. Miljöpartiet vill utöka detta till att även omfatta djurskydd, vilket vi tog upp i riksdagen i en motion inför antagandet av WTO-avtalet redan efter Marrakech, och nu upprepar vi detta krav.

Herr talman! Härondagen var jag på internationella dagar som Sida hade ordnat i Härnösand för gymnasieelever. Det var mycket intressant. Man hade 46 olika stationer, varav en bl.a. handlade om barnarbete och barnslaveri. När man har sett filmer om detta och hört dem som har varit och jobbat i dessa trakter kan man fråga sig varför det bara är Miljöpartiet som står bakom reservationen om att man skall utöka reglerna till att gälla även socialklausuler.

Jag skall läsa litet grand av vad man tog upp bland gymnasieeleverna. ”Barnarbete brukar stå för ekonomiska aktiviteter som utförs av barn under 15 år. Med barnslaveri menas att en arbetsgivare utövar äganderätt över ett barn. Totalt beräknas ca 250 miljoner barn vara ekonomiskt aktiva i världen”. Då har man inte räknat in dem som bär vatten åt familjen eller de flickor som jobbar i hushållet.

”Mörkertalet är stort eftersom detta är förbjudet genom FNs barnkonvention. — — — Barnarbete förekommer i många länder, främst i Asiatiska länder som tex. Turkiet, Indonesien, Pakistan, Indien, Kina och Japan. I Afrika arbetar ca 40 % av barnen. Barnarbete bedrivs inte bara i fabriker, utan också i hemmen hos rika överklassfamiljer. Nio barnarbetare av tio på landsbygden finns på jordbruken.”

Varför finns då detta? Jo: ”Många fattiga familjer sätter sig i skuld till olika utlånare, som försörjer sig på att utnyttja fattiga familjer. I tex Pakistan kallas detta skuldsystem för ’Peshgi’. Barnen får då arbeta av skulden, som ofta är så stor att den blir på livstid. Många familjer har ofta så dåligt ställt, med många barn att försörja, så att barnen själva måste tjäna ihop till sin egen mat.”

Hur går det då till? Jo: ”Barnarbetarna utnyttjas i alla möjliga miljöer. — — — Men det man mest hör talas om är inom textilindustrin”. Barnen har ju små händer och bra finmotorik, så här utnyttjas de. ”Barnen har större respekt för arbetsgivarna, och vågar inte sätta sig emot eftersom de då blir fastkedjade, eller misshandlade. För att dölja att barnarbete utförs i så stor utsträckning som det faktiskt gör har industrierna gömts undan, och arbetena läggs alltmer ut i hemmen. Ibland tvingas föräldrarna även sälja sina barn för att betala av skulden. Då bor barnen hos sin arbetsgivare, och tvingas till mycket långa och hårda arbetspass, utan vatten eller mat. Sexuella utnyttjanden är också vanliga.”

Vad tycker vi att man borde göra åt det här då? Ja, naturligtvis kan man bojkotta varor som man vet produceras på det här viset, men det måste också arbetas aktivt på internationell nivå av regeringen genom den representant som är på mötena, oavsett om det är inom EU eller på internationell nivå. Organisationer måste gå ihop osv. Man måste samverka för att stoppa detta.

Herr talman! Jag vill gå över från det här med barnarbete och sociala klausuler. Miljöklausulerna står vi också bakom naturligtvis. Precis som Maggi Mikaelsson tycker vi också att man skall se över problemet med transporter fram och tillbaka och att man borde räkna in miljökostnaderna i dem.

Men jag vill gå över till mina egna reservationer som är av annan art. Bl.a. handlar de om uranimport. Vi har sagt i Miljöpartiet att vi inte kan acceptera att man inte redovisar i vilka former uran tas fram. Som svar har vi fått ett brev från Anna Lindh om att man nu skall börja miljöklassificera och göra miljöanalys och riskbedömning på uranbrytning.

Vi menar i Miljöpartiet att man inte kan miljömärka uran. Hur skall man kunna miljömärka uran? Det gäller ju bara grader i helvetet. Om det har tagits fram i Krasnokamensk, bland indianerna i Kanada eller i Australien har ingen betydelse. Uran är miljövidrigt och farligt för hälsan.

Jag har tagit upp dokumentationen från Krasnokamensk. Man säger att människor har blivit sjuka. De har maligna tumörer som inte uppträtt tidigare. Det finns speciellt hos barnen. Människor som har kommit till Krasnokamensk har varit speciellt utvalda och unga och friska. De har kommit ut på steppen och börjat bryta uran.

Nu har vi hört från svenska myndigheter som har varit på besök där att detta inte stämmer med den rapport som har presenterats av Greenpeace. SSI fick den presenterad för sig när man var där. Men denna rapport är sann! Det har man också erkänt efter att ha hållit ett eftermöte med SSI och de ryska företrädarna.

Det enda som är misstolkat i rapporten är att antalet cancerfall har ökat tre gånger. Så är det i detta område, men antalet cancerfall är inte tre gånger högre än i övriga forna Sovjet. Det var det som man hänvisade till. Man har sagt att talen är tre gånger högre än i forna Sovjet, men så är det inte. Antalet cancerfall har blivit tre gånger större sedan brytningen påbörjades. Det är en väsentlig skillnad. Det står i rapporten. Det är ingen förfalskning av verkligheten.

Jag tycker att det är allvarligt att Sverige inte ser över uranimporten. Jag hoppas att det inte blir någon mer kärnkraft och att det blir ett naturligt avbrott, men jag hade önskat att det hade kommit tidigare. När man har kört uran genom reaktorn och tar ut det som använt kärnbränsle, som det så vackert heter, har radioaktiviteten höjts tre miljoner gånger. Hela den kärntekniska sidan är väldigt allvarlig.

Jag vill sluta med att yrka bifall till min reservation, nr 8, som handlar om alkohol och marknadsföring. Sverige håller på med en mycket aggressiv marknadsföring av alkohol ute i världen. Vi har speciellt tagit Baltikum och nordvästra delen av forna Sovjet i vår hand. Det har kommit en rapport, som man har presenterat i dagarna. Det var en hearing om det i går. Rapporten heter Thursting for markets. Undersökningen har gjorts på fyra kontinenter under tre år.

Rapporten är skrämmande. Den talar om hur alkoholjättarna delar upp världen och hur de främst vänder sig till u-länder och till kvinnor. Det finns reklam som säger att en viss produkt är bra för nyblivna mödrar. Företagen försöker pracka på dem öl, alkoholisk osv.

Med detta yrkar jag bifall till Miljöpartiets samtliga reservationer. De är fyra stycken.

Anf. 5 REYNOLDH FURUSTRAND (s):

Herr talman! Denna debatt skall handla om Sverige, EU och handelspolitiken inför 2000-talet. Låt mig få inleda med att säga att jag tycker att det är bra att vi får tillfälle att diskutera dessa frågor speciellt. Det har

inte alltid varit så. Ofta har denna debatt hållits sent på kvällen, och det har inte varit speciellt många fler här då än vad det är nu, tyvärr.

Sverige har nu i drygt två och ett halvt år varit medlem i den europeiska unionen. Många av de beslut som fattas i det samarbetet påverkar oss mer direkt i dag än tidigare. Inre marknad är exempelvis både hemmamarknad och i ökad utsträckning EU-marknad. GATT förändras och får fastare former och arbetssätt i WTO – som världshandelsorganisation. Vi ser nya marknader växa fram och skapa möjligheter för ökad handel med varor och tjänster. Vi ser att ny teknik, framför allt informationsteknik, bildar nya mönster som påverkar handel och handelspolitik.

Jag hörde på morgonen i något av morgon-TV-programmen, herr talman, att handeln via Internet har ökat kraftigt under detta år. Frågor som jag och säkert fler ställer oss är hur detta påverkar oss som konsumenter och producenter. Hur skall de framtida regelverken se ut? Hur kommer vi att påverkas av ytterligare gemensamma valutasystem? Hur kan vi bidra till att Östeuropa och andra områden blir mer och likvärdigt delaktiga i världshandeln? Hur motverkar vi protektionism, sociala missförhållanden och miljöproblem som är kopplade till världshandeln?

Självfallet kommer inte dagens debatt att ge svar på dessa frågor. Möjligen kan vi ange riktningen för vad vi med politiken som instrument kan åstadkomma.

Herr talman! Det är med intresse som vi ser fram emot att få höra vad Leif Pagrotsky, som ju är ny som handelsminister, har för tankar och idéer om den framtida världshandeln. Vi välkomnar honom i den rollen och till det som jag har förstått är hans första egentliga riksdagsdebatt. Vi vet att hans dagordning på detta område är omfattande, spännande och inrymmer väldigt stora utmaningar.

Jag tänker något beröra det betänkande som är underlaget för dagens debatt. Jag vill kommentera några av de reservationer som finns i betänkandet.

Vänsterpartiet tar i sin reservation upp frågan om bl.a. en samordning av näringspolitiken och handelspolitiken, och anser också att ett större offentligt ägande skulle vara mer stabiliserande för världshandeln.

Miljöpartiet säger i en reservation att GATT-överenskommelsen styrs av multinationella företag, banker, finansinstitut och handelshus, och att WTO enbart har blivit en stor byråkrati.

Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna anser i sin reservation att frågor om handel och arbetsvillkor samt handel och miljö kan komma att motverka frihandel. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har också reservationer på det området, men utifrån helt andra utgångspunkter.

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att understryka att det råder ett mycket starkt samband mellan en liberaliserad, friare världshandel och förutsättningar för ekonomisk tillväxt, varaktig utveckling och sysselsättning. Om vi kan minska restriktionerna på områden där de har en bromsande effekt måste detta avspeglas i ett ökat varuflöde, bättre konkurrenskraft och bättre tillväxt. Detta förhållande gäller faktiskt i stort sett för alla länder. Jag kan inte finna något skäl till att ett ökat offentligt ägande garanterar bättre världshandel, och jag kan inte se något land där det är så. Jag kan inte se att WTO, om det utvecklas som en organisation mot mer samarbete och mindre byråkrati, skulle motverka världshandeln.

Jag hade själv, herr talman, förmånen att få delta på WTO-konferensen i Singapore förra året. Min slutsats, och för övrigt hela konferensens slutsats, är den att vi genom borttagande av hinder, vidgade överenskommelser och ökat marknadstillträde skapar både fler och bättre betalda arbetstillfällen i många länder på denna jord. Självfallet skall Sverige delta i detta arbete. Vi skall stärka förtroendet för en friare världshandel. Sverige skall se till att WTO blir en stark och sammanhållen organisation. Jag vet att det är det vi gör. Jag har själv suttit och sett hur svenska förhandlare och svenska ministrar driver på dessa frågor både i WTO och i EU-sammanhang. Vi bemöts också med mycket stor respekt från omvärlden. Om vi står utanför WTO eller andra organ blir varken världen eller Sverige bättre.

Herr talman! Frågan om handel och arbetsvillkor och frågan om handel och miljö är också frågor som blir mer och mer uppmärksammade. När dessa frågor behandlades på Singaporemötet var det ingen part som drev frågan om att nyttja sanktioner för att uppnå egna mål på t.ex. arbetsrättsområdet. Man har mycket klart slagit fast och enats om att ILO, den internationella arbetsorganisationen, är det organ som skall bedöma de grundläggande arbetsformerna. Självfallet måste både WTO och ILO:s sekretariat vara de som behandlar och framlägger förslag på detta område. Samtliga medlemsländer i WTO har uttalat sitt stöd för ILO:s arbete för att åstadkomma bra arbetsvillkor för arbetstagare i alla länder. Jag ser det som angeläget att Sverige också fortsatt bevakar just dessa frågor vid kommande ministermöte. För närvarande pågår en analys av vilka effekter som regler för arbetsvillkor får för t.ex. u-ländernas utvecklingsmöjligheter.

Också när det gäller handel och miljö pågår analyser och utvärderingar. Här har faktiskt många u-länder haft misstanken att miljöhänsynen skulle användas som ett hinder från i-ländernas sida. Den särskilda arbetsgrupp inom OECD som tillsattes 1995 för att studera bl.a. de här frågorna har fått ett förnyat mandat och väntas redovisa sitt resultat senare i år. Jag menar att EU och Sverige måste agera för att skapa en plattform som innebär att handelsregler inte motverkar utan i stället stöder internationaliseringen av miljökostnader på både nationell och internationell nivå.

Frågan om handel och fattigdomsbekämpning är också ett viktigt område som tas upp i betänkandet. I den utrikeshandelspolitiska debatten 1995 här i riksdagen framhöll utskottet att frihandel är en avgörande drivkraft för den globala utvecklingen. Den bedömning som då gjordes gäller fortfarande, nämligen att en konsekvent frihandelspolitik skall syfta till att ge de mindre utvecklade länderna fritt tillträde till i-ländernas marknader.

Handelsministern har på en fråga ställd av Lena Klevenås, som kommer att delta senare i debatten, gett en motivering i detta ärende – svarat och redogjort för den svenska ståndpunkten. Sverige har tagit initiativ till att man skall göra särskilda studier för att belysa villkoren för marknadstillträde och de minst utvecklade ländernas särskilda förhållanden. Det är angeläget att olika politikområden, t.ex. handelspolitik och biståndspolitik, samordnas och samverkar, så att fattiga och mindre utvecklade länder också blir delaktiga i den ökade globaliseringen.

Jag kan bara, herr talman, understryka vikten av att Sverige och handelsministern agerar för att det skall gå att snabbare få fram konkreta resultat när frågorna skall behandlas vid det s.k. högnivåmöte mellan WTO, UNCTAD och ITC som kommer att hållas senare i år.

Herr talman! Sammanfattningsvis vill jag säga följande. Vi kommer att få möta många möjligheter och många problem inom världshandelsområdet. Jag är övertygad om att Sverige såväl inom EU som i övriga samarbetsorgan av internationell karaktär har en pådrivande roll. Jag är optimist när det gäller möjligheterna att lösa problem så att vi får en fredligare värld, bättre arbetsvillkor och sociala förhållanden samt en för oss alla bättre miljö.

Med det anförda ber jag att få yrka bifall till hemställan i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 6 EVA GOËS (mp) replik:

Herr talman! Jag har några frågor till Reynoldh Furustrand. I-länderna utnyttjar u-länderna och tar emot dolda subventioner – för att inte tala om jordbrukspolitiken inom EU! Jag vet också att det egentligen är den materiella konsumtionen som skall ses över. Hur mycket bär den här planeten? På Riokonferensen togs den frågan upp. Reynoldh Furustrand säger att man skall öka den ekonomiska tillväxten, men då måste jag fråga: Vadå? Är det inte den ekologiskt uthålliga tillväxten som det handlar om? Vilken tillväxt skall öka och på vems villkor? Det är ju alltid den starke som vinner över den svage. Det är faktiskt så, som jag nyss sade, att i-länderna utnyttjar u-länderna.

Vidare handlar det om frågan om hur man delar upp världen för att nu aggressivt och utan hämningar lansera alkohol i u-länderna. Sverige ligger inte långt efter andra länder där. Snarare ligger nog Sverige i framkanten där. Det sägs från ölindustrin i Sverige: Myndigheterna i de gamla Sovjetstaterna stöder oss helt och fullt när vi skapar ett alternativ till vodkan. Det förvånar mig att en alkoholforskare kritiserar det. Vi gör allt för att lära folk att skilja bruk från missbruk. De första som drabbas av ett utbrett ölmissbruk är bryggerierna själva i form av dålig image och statliga restriktioner. Vi är inte alls intresserade av konsumtion till varje pris.

Men det är ändå statliga pengar som går till reklam för svensk sprit. När det gäller det vin- och spritmonopol som vi i samtalen med EU hävdar är väldigt viktigt för att förbrukningen av alkohol i Sverige inte skall öka så verkar det alls inte finnas några sådana restriktioner när man går ut till u-världen eller till Öst- och Centraleuropa. Hur skall man till år 2000 uppnå den sänkning av alkoholkonsumtionen med 25 % som enligt WHO är målet?

Anf. 7 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Eva Goës tog upp förhållandet mellan i-länder och u-länder och frågan om det pågår en större utsugning. Det pågår en ganska omfattande diskussion om detta. Jag kan nog instämma i att det är uppenbart att en handelspolitik som tar sikte på att vara av utsugande karaktär inte kommer att överleva speciellt länge. Dessutom finns det ett mycket klart samband mellan ökad tillväxt och en bättre materiell utveckling. Många av de länder som från att ha varit mindre utvecklade länder nu är

mera utvecklade har kunnat märka just att den ökade tillväxten är ett exempel i sammanhanget.

Jag kan inte begripa att utvecklingen skulle bli väsentligt bättre i andra länder om vi i de mest utvecklade länderna klär oss i säck och aska och säger att nu stannar vi upp. Det finns ju ett samband här. Om vi försöker att öka utvecklingen hos oss, får sannolikt också andra länder, länder som är mindre utvecklade, större möjligheter.

När det gäller alkoholen och marknadsföringen kan det konstateras att det statliga bolaget Vin & Sprit AB agerar under samma regler, på samma sätt och under samma förhållanden som andra. Många av oss tycker att det borde kunna vara en annan tingens ordning när det gäller denna marknadsföring. Vi har ju sett vad som kunnat åstadkommas i vårt land genom att reklam förhindrats avseende både sprit och tobak. Men också förhållandena i de länder där de här produkterna saluförs har betydelse. I en situation med bättre förhållanden kommer en mera upplyst nation naturligtvis att se till att det regelverk tillämpas som vi tillämpar.

Anf. 8 EVA GOËS (mp) replik:

Herr talman! Att dricka alkohol och att sprida alkoholen till Öst- och Centraleuropa eller till u-länderna är inte vad jag tänker på när det gäller vad som skulle ingå i detta med ökad tillväxt. Det är i stället det sista som jag skulle rekommendera. Däremot tycker jag att det handlar om att få mat för dagen, att få livsmedel och rent vatten. Beträffande regeringen i Zimbabwe säger man: Regeringen säger att vi måste bygga ännu en ölhall så att den kan få mer pengar till rent vatten och skolor. Min fråga är: Hur mycket mer öl måste vi dricka innan min dotter kan få rent vatten? Detta säger en person vid namn Jernigan. Här citeras en insändare i en zimbabwisk dagstidning.

Det är viktigare med rent vatten och mat för dagen liksom tak över huvudet och energi som är baserad på ett icke sårbart decentraliserat system där vi inte dumpar sprit, öl, dålig medicin eller dåliga energiformer. Det är vad det handlar om. Ökad tillväxt är för mig något annat. När det gäller frågan om att vara energieffektiv och miljövänlig i i-länderna kan jag säga att det är mycket lätt att reducera vår användning av både det ena och det andra. Som exempel kan nämnas trafiksektorn. Per capita har vi de största enskilda utsläppen av kväveoxider och största andelen producerat kärnkraftsavfall. Därför tror jag att det finns en stor potential för att dra ned den konsumtionen, som inte är bra för den övriga världen heller. Dåliga exempel är ingenting som vi skall sprida.

Sedan vill jag ta upp frågan om Krasnokamensk och uranimporten. Varför har ni inte sagt något om att man borde ha hårdare nypor just när det gäller uranimporten och de vidriga former under vilka uran bryts i bl.a. Krasnokamensk? Orsaken till att vi i dag i huvudsak köper från Krasnokamensk är det låga priset. Varför är priset på just det uranet så lågt? Jo, det har att göra med formerna för brytningen och med att det är dålig ersättning i de länder där uranet bryts. Förhållandena är dessutom vidriga.

Anf. 9 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jag förstår att Eva Goës och jag skulle kunna diskutera just de här frågorna väldigt länge. Vi har utifrån olika bakgrunder olika omfattningar om hur frågorna skall lösas.

Vin & Sprits huvuduppgift är inte att se till att det blir rent vatten i Östeuropa eller bättre energi i något land i Afrika, utan Vin & Sprit AB har helt andra mål för sin verksamhet. Företaget finns inom en sektor som tillverkar en produkt och skall fungera under de regler och villkor som gäller för den här typen av företag på marknaderna i fråga.

Jag tror att vi när det gäller statliga insatser gör väsentligt mera för att få rent vatten, en bättre miljö och bättre livsbetingelser och villkor i de länder som Eva Goës pekar på; detta sett i förhållande till vår försäljning av alkohol till de här länderna. Det är den färdriktningen som jag menar är viktig. Jag har sett exempel på att svenska företag har kommit in på marknader och att bara det att de är svenska företag har varit en öppning, en dyrk som har öppnat portar, vilket sedan har gett möjlighet för andra att komma in. Det har öppnat ögonen på människor i de länder där svenska företag verkar för att Sverige kan bidra med väldigt mycket annat. Jag ser det inte lika negativt som Eva Goës.

Också när det gäller förhållandena med uranbrytning och uranimport lever vi under regelverk som är internationella. Jag kan inte förstå varför Sverige skulle ha några speciella, mer krångliga regler än de man har i andra länder. Vi vet att det långsiktigt kommer att ske något annat på energipolitikens område, som säkerligen i det avseendet kommer att tillfredsställa Eva Goës.

Anf. 10 KARIN FALKMER (m) replik:

Herr talman! Det gläder mig att konstatera att Reynoldh Furustrand och jag har en samsyn när det gäller vikten av en väl fungerande världshandel och i fråga om värdet för utvecklingsländerna av att kunna delta fritt och sälja sina produkter, vilket ger dem möjligheter att få en förbättrad ekonomi och ett förbättrat välstånd.

När jag lyssnade på kommentarerna om arbetsvillkor konstaterade jag att Reynoldh Furustrand och jag även i den frågan började närma oss varandra. Inför WTO:s ministerrådsmöte fanns det starka krafter som ville få upp den här frågan på WTO:s agenda. Utvecklingsländerna var ju kraftigt och starkt emot detta. Sverige var tyvärr, tillsammans med USA och Norge, ett av de länder som försökte arbeta för att få det här till en fråga för WTO. Lösningen blev ju att man liksom tidigare skulle ha en kontakt mellan ILO:s och WTO:s sekretariat, och ordföranden i WTO konstaterade att man då en gång för alla hade avfört frågan från WTO-agendan. Då menade vissa länder, bl.a. Sverige, att så inte var fallet, utan att man skulle göra nya försök.

Jag vill då ställa en fråga till Reynoldh Furustrand, en fråga som kanske i ännu högre grad riktar sig till Leif Pagrotsky. Kan den här frågan om arbetsvillkor nu från svensk sida en gång för alla avföras från WTO:s kompetensområde, så att man i WTO-sammanhang slipper ägna mycken tid åt de här dispyterna?

Anf. 11 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jag kan inte garantera Karin Falkmer eller någon annan att frågan helt kommer att avföras från dagordningen.

För egen del, skolad och uppvuxen i svensk arbetarrörelse och fackföreningsrörelse, faller det sig ändå naturligt att också sunda och bra arbetsvillkor är något som skall behandlas när man diskuterar världshandeln. Jag träffar om inte dagligen så i varje fall ofta människor i det här landet som själva har varit barnarbetare. När det här landet blev ett välfärdsland kunde vi avskaffa barnarbete. Det är så vi skall verka, det är på det sättet Sverige verkar. Jag skäms inte för att tillsammans med USA och andra länder verka för att det här även i fortsättningen skall vara en avgörande och viktig fråga. Jag kommer aldrig för egen del att acceptera att urusla arbetsvillkor skulle främja världshandeln. Det är min mycket bestämda uppfattning att det också är den svenska regeringens linje.

Huruvida det sedan i fortsättningen kommer att bli aktuellt att lyfta fram frågan i WTO-sammanhang återstår att se. Jag är inte främmande för det, och jag är heller inte rädd för att man inte skulle hitta en bra lösning om nu frågan läggs på den nivån.

Anf. 12 KARIN FALKMER (m) replik:

Herr talman! Det är just på den punkten vi skiljer oss åt. Jag tycker det är en felsyn att tro att frågor som barnarbete eller usla arbetsvillkor skulle kunna åtgärdas genom att man inom WTO:s ram sätter upp regler som förhindrar de länder som ligger längst ned på utvecklingsskalan att sälja de varor som de producerar. Det är precis som Reynoldh Furustrand säger, att de förhållanden som råder i många utvecklingsländer hade vi här för hundra år sedan. Min egen morfar skickades ut att arbeta och försörja sig själv när han var tio år. Det är tack vare att våra företag fritt har kunnat sälja sina produkter och kunnat exportera som vår ekonomi har vuxit. I och med att ekonomin har blivit bättre har de förhållanden som ingen av oss vill ha, och som säkert inte heller någon i utvecklingsländerna vill ha, kunnat förbättras undan för undan.

Det är därför det är fel att ta in de här frågorna inom WTO:s ram. Jag tycker att de hör till FN-organen, till ILO:s och Unicefs område. Självklart skall vi arbeta för att man skall få förbättrade arbetsvillkor i utvecklingsländerna. Skillnaden mellan Reynoldh Furustrand och mig är att jag vill hålla gränsen klar mellan vad som är WTO-kompetens och vad som inte är det.

Anf. 13 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Herr talman! Precis som många andra frågor och områden tidigare inte har betraktats som WTO-kompetens kommer man säkert att diskutera huruvida denna fråga är WTO-kompetens eller inte.

Jag vill bara understryka vad jag sade tidigare: Jag är inte främmande för att frågan åter lyfts upp på WTO-nivå om man inte hittar en lösning på den samorganisationsnivå där den ligger i dag. Det är en fundamentalt avgörande fråga att bra arbetsvillkor, bra standard inte skall vara hämmande i konkurrenshänseende. Dåliga arbetsvillkor och dåliga arbetsförhållanden skall alltså inte ge en bättre konkurrensförmåga. Jag har respekt för att Karin Falkmer har en helt annan uppfattning, jag delar den

inte, men så länge jag har möjlighet kommer jag att verka för att den här frågan får en lösning som gagnar löntagare, oavsett var de befinner sig i världen.

Anf. 14 KJELL ERICSSON (c):

Herr talman! I det här betänkandet behandlas Sverige, EU och handelspolitiken inför 2000-talet, och det är för oss mycket viktiga frågor.

Vi hade också en debatt strax före jul, där vi mycket ingående debatterade vår handelspolitik. Något vi pratade mycket om då var WTO och Singaporemötet. Jag kan konstatera att det då fanns en ganska stor samsämmighet runt handelspolitiken. Vid det s.k. Singaporemötet förra året togs nya steg för att underlätta handeln mellan länderna inom WTO, bl.a. försvinner tullen på IT-varor. I deklarationen från Singaporemötet sägs också att liberaliseringen av handeln har inneburit ökad världshandel och därmed skapat fler och bättre betalda arbetstillfällen i många länder. Så handeln och handelspolitiken har alltså en mycket central roll för ekonomisk utveckling, tillväxt och sysselsättning.

Mycket har redan sagts i debatten, och jag skall bara i korthet beröra några saker om handelspolitiken.

Frågan om sambanden mellan handel och arbetsvillkor har under de senaste tio åren varit en stor tvistefråga inom handelspolitiken. Frågan har prioriterats av flertalet EU-länder och även av Norge och USA. Man har velat diskutera sambanden mellan handel och vissa grundläggande arbetsvillkor som har fastlagts av ILO, utan att för den delen undergräva de fördelar som låga löner innebär eller att öppna möjligheterna för protektionism. En enig u-landskrets har emellertid motsatt sig varje diskussion av frågan inom WTO, eftersom man anser att den utgör ett hot mot de här ländernas möjlighet att konkurrera med lägre löner.

Jag tycker att man kan peka på den studie som har gjorts av OECD under 1996. Den visar på ett klart positivt samband mellan handel och arbetsvillkor. Ju öppnare ett lands handel är, desto bättre är respekten för arbetsvillkoren. Studien visar också att inget land hade några exportfördelar genom dåliga arbetsvillkor. Det här talar för att handel är att föredra framför restriktioner när det gäller att förbättra arbetsvillkoren. Jag vill poängtera att det är viktigt att vi från svensk sida är observanta i det här sammanhanget, så att inte olika villkor blir en förtäckt protektionism.

Jag vill också något beröra djurskyddet. Det är viktigt att Sverige internationellt verkar för ett förbättrat djurskydd. För vår del måste vi inom ramen för EU-samarbetet mycket starkt markera betydelsen av ett förbättrat djurskydd och bättre djurtransporter. Vi har understundom sett vissa skräckexempel på hur djur hanteras i samband med transporter, och detta varken kan eller får vi från svensk sida acceptera. Därför måste vi med stor kraft verka för ett bättre djurskydd vid transporter. Det är också en viktig del i handelspolitiken och till gagn för både producenter och konsumenter.

Herr talman! När vi diskuterar handelspolitik vill jag i vanlig ordning beröra litet handeln med vårt grannland Norge. Vårt inträde i EU har kraftigt underlättat handeln med medlemsländerna i EU, men när det gäller Norge har det tyvärr blivit större svårigheter i vissa fall. I den förra handelsdebatten tog jag upp den här fråga, och därefter har det glädjande nog kunnat skönjas en öppning beträffande veterinärbestämmelser. Men

det finns fortfarande stora hinder. Låt mig ta ett exempel, och jag skickar den här frågan till handelsministern.

I Eda kommun finns ett företag som bl.a. lackerar bussar och lastbilar åt Scania och Volvo. När norrmän köper sådana fordon är de bara grundlackade. De ställs upp i Kongsvinger. Därifrån transporteras de till Charlottenberg, där de skall lackeras innan de åter körs till Norge. Men för att ta bussarna över gränsen för att lackeras kräver tullen en depositionsavgift på 22 % som Edaföretaget måste ligga ute med. Om företaget har ett antal bussar och bilar inne samtidigt blir det ganska betydande summor som man måste ligga ute med under tiden. Därför har företaget planer på att flytta över verksamheten till den norska sidan. Det här är alltså ett exempel på hinder när man hanterar en produkt på två sidor av gränsen. Jag hoppas att det skall gå att hitta något som gör att man kan ta bort avgifterna i gränssamarbetet. Det är viktigt att vi kan samarbeta med Norge. Vi ligger så nära varandra, vi är så lika varandra och många företag har mycket gemensamt, men det finns en gräns emellan och en tull som tar en avgift för att hantera samma varor. Jag hoppas att handelsministern kan hjälpa till så att vi kan få en praktisk lösning på frågan.

Jag skulle också vilja något beröra den inre marknaden och tjänstesektorn. Som framgår av meddelandet från kommissionen har det uppstått 18 miljoner nya arbetstillfällen inom tjänstesektorn under de senaste 15 åren. Inom samma tidsrymd har 13 miljoner arbetstillfällen försvunnit inom svensk industri och jordbruk. Tjänsterna svarar för hela 70 % av BNP i EU. Det är alltså en mycket stor och viktig sektor. Självfallet finns det stora möjligheter till tillväxt inom denna sektor. De områden som kanske har de största möjligheterna till tillväxt är inom sociala tjänster och informationstjänster. Därför är det viktigt att tjänstesektorns tillväxt på den inre marknaden underlättas så att liberaliseringen kan fortsätta. För Sveriges del är det mycket väsentligt att åtgärder vidtas för att främja tjänstesektorns utveckling. Det har nyss gjorts en utredning i Sverige inom området, den s.k. Tjänsteskatteutredningen. I dess betänkande *Skatter, tjänster och sysselsättning* finns det en rad intressanta förslag för att underlätta för de små tjänsteföretagen. Bl.a. föreslås att arbetsgivaravgifter och egenavgifter för egenföretagarna avskaffas i tjänstebranscher som kan anses utgöra substitut till hemarbete. Utredningen är ute på remiss. När den kommer tillbaka hoppas jag att regeringen snarast lägger fram ett förslag som öppnar och förbättrar möjligheter för tjänsteföretag. Det behövs en kraftig stimulans av den svenska tjänstesektorn. Det kommer också att leda till många nya jobb.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 15 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! En öppen internationell handel är av avgörande betydelse för framtida tillväxt och sysselsättning i Sverige. År 1994 uppgick exporten till nästan 500 miljarder kronor. Förra året hade den ökat med 100 miljarder kronor till. Utan de stora framgångarna på exportmarknaden hade den svenska ekonomin i dag befunnit sig i ett helt annat läge.

I takt med den ökade globaliseringen ökar handeln. Därmed ökar också behovet av att skapa gemensamma spelregler på handelns område. Det är viktigt med ett regelverk för den internationella handeln. Ett sådant regelverk gynnar Sverige och andra små handelsberoende nationer. Vi

kan inte i kraft av vår storlek sätta upp våra egna regler och vänta oss att andra skall följa dem.

Sedan drygt två år tillbaka finns Världshandelsorganisationen, WTO, där 131 länder är medlemmar. Fler vill vara med. För Sverige är det bra om WTO har många medlemmar och regler som kännetecknas av så mycket frihandel som möjligt. Vi vill kunna köpa och sälja utan onödiga hinder.

Internationell handel är viktig för vår utveckling. Och det finns en klar tendens som visar att öppen handel också är bra för andra länders utveckling, även om utvecklingen i de fattigaste länderna går alldeles för långsamt.

Länder som Sverige skall inte i tid och otid skydda sig från lågpris-konkurrensen från dessa länder. Vi måste ge dem tillträde till våra marknader och inte resa själviska tullbarriärer inom de områden där dessa länder är konkurrenskraftiga.

I-världen har anledning att vara självkritisk på den här punkten. Inom EU slits frihandelsintresset mot den kortsiktiga protektionismen. Allt vackert tal om att hjälpa fattigare länder följs inte upp med handling. Ändå är EU jämfört med resten av i-världen minst dåligt på att öppna sin marknad för export från de minst utvecklade länderna.

Trots detta tvingar man Europas konsumenter att betala ett högt pris när det gäller kostnader för att hålla tillverkare i de egna länderna under armarna, trots att de inte har framtiden för sig. Särskilt illa tycker jag om importtullarna och restriktionerna på de barnkläder som svenska barnfamiljer köper. På grund av dessa måste en tvåbarnsfamilj betala mer än 1 000 kr extra om året för att klä sina barn, och dessa pengar, denna extra skatt för barnfamiljer, går inte till fattiga arbetare i u-länder utan till fabriker i Sydeuropa.

Herr talman! I dag växer världshandeln dubbelt så snabbt som världsproduktionen. Det är en utveckling att välkomna. Men samtidigt får man inte blunda för de konflikter som kan uppstå i den ökande handelns spår. Jag tänker på när produktionsmål och miljömål krockar och måste vägas mot varandra eller när företag utnyttjar arbetskraften och förkväver arbetarnas mänskliga rättigheter.

Boten mot dessa och likartade problem är inte mindre handel. Eftersom ökad handel leder till utveckling, leder den också i förlängningen till bättre villkor för arbetarna och till att man kan ställa krav på en bättre miljö. Men det här gäller när man ser saken på litet längre sikt. Vi kan inte bortse från de problem som existerar i dag. Därför är jag inte rädd att inom handelspolitiken ta frågor som arbetsvillkor och miljöförstöring på allvar. Jag är inte så naiv att jag som moderaterna tror att man kan sopa sådana problem under mattan och vänta på att de skall försvinna. De finns, och vi skall vara med och lösa dem, gärna i Världshandelsorganisationens regi – inte mig emot.

Herr talman! Just nu är det skjuts i arbetet med det internationella handelspolitiska regelverket. Världshandelsorganisationen WTO är bara drygt två år gammal men redan en framgång. Världens handelsministrar enades i Singapore förra året om ett brett arbetsprogram för WTO.

Vi har redan i år kunnat sluta avtal om öppningar i handeln på mindre traditionella områden som teletjänster och borttagande av tullarna på

vissa informationsteknikprodukter. Detta är viktigt då en allt större andel av världshandeln kommer att utgöras av tjänster och IT.

Det tycks ha gått upp för alltför många länder att borttagandet av en tull inte nödvändigtvis är en uppoffring som man gör i utbyte mot att man får något annat, utan att lägre tull även kan vara i importlandets eget intresse. Handelsförhandlingar har förlorat något av karaktären av ett nollsummespel.

Under 1997 räknar jag därför med att länderna inom WTO även kommer att kunna slutföra de nyligen återupptagna förhandlingarna om finansiella tjänster. Samtliga dessa avtal – telekom, IT och finansiella tjänster – är viktiga för Sverige och svenskt näringsliv.

Tack vare EU-medlemskapet har Sverige i dag en starkare röst inom WTO än tidigare. Sedan den 1 januari 1995 har vi en gemensam handelspolitik med de 14 andra länderna inom EU. Vi väger våra intressen mot andra medlemsländers i interna förhandlingar och accepterar de kompromisser som blir EU:s handelspolitik.

Detta innebär att vi inte är lika synliga på den handelspolitiska scenen som tidigare. Men vi har fått en annan roll att spela, och den rollen är större.

Även i arbetet med att utforma EU:s gemensamma ståndpunkter är frihandeln givetvis vår ledstjärna. Detta gäller inte minst på de områden där den europeiska unionen för en mindre frihandelsvänlig linje än vi gjorde som icke-medlemmar.

EU har t.ex. höga strafftullar. De tillämpas när man anser att någon dumpar priserna på EU-marknaden. När vi gick med i EU hade vi inga – alltså noll – strafftullar. Nu inom EU tvingas vi att ha ett sjuttioal.

Ni har kanske hört talas om de kinesiska handväskorna eller om den norska laxen. Båda är fall där vi tycker att EU-kommissionen varit för snabb att dra slutsatsen att andra länder utsätter EU-producenter för dumpning. Och därmed har man varit alltför snabb att införa strafftullar.

Från svensk sida är vi mycket kritiska, särskilt därför att man inte tillräckligt tagit hänsyn till att EU:s konsumenter drabbas genom högre priser när man ägnar sig åt antidumpning.

Det är därför tillfredsställande att kunna notera att sedan Sverige, Finland och Österrike blev EU-medlemmar har balansen inom EU skiftat en aning i frihandelsvänlig riktning i den här frågan och i andra handelsfrågor. Vårt EU-medlemskap har inneburit förändrade styrkeförhållanden, och dessa förändrade styrkeförhållanden kan innebära en förbättrad EU-politik. Det ger oss hopp om att successivt kunna ändra unionens inställning till bl.a. antidumpning och när det gäller import från de fattigaste länderna.

Anf. 16 KARIN FALKMER (m) replik:

Herr talman! Det är mycket riktigt så som Leif Pagrotsky säger, att en av de stora vinsterna med det svenska EU-medlemskapet är att vi har fått möjlighet att påverka EU:s gemensamma handelspolitik. Vi är överens om de problem som finns med tullar och antidumpning.

Leif Pagrotsky inledde med att säga att våra framgångar i Sverige är beroende av exportmarknaden som är grunden för vår ekonomiska tillväxt och vårt välstånd. Så är det också för utvecklingsländerna. Det är möjligheten för dem att sälja sina varor som är själva utgångspunkten för

att de skall kunna förändra det som vi i i-länderna många gånger kritiserar dem för.

Leif Pagrotsky sade att jag var naiv. I så fall delar jag den naiviteten med samtliga utvecklingsländer. Det är ju de som i WTO-sammanhang absolut motsätter sig tanken på att föra upp dessa frågor som WTO-frågor. De har också starka skäl för det, och jag förstår dem. Bakom detta ligger tankar på protektionism. De som driver dessa tankar i Sverige är bl.a. facken. Jag bevistade ett handelspolitiskt seminarium som Björn von Sydow ledde där dessa frågor diskuterades. En av de fackliga företrädarna reste sig då upp och sade: "Dåliga arbetsvillkor måste kosta u-länderna!" Det är ju detta som det handlar om.

Det är fel väg att gå att ta upp dessa frågor i WTO-sammanhang och därmed försvåra för u-länderna att bedriva handel. Det bästa som vi kan göra är att underlätta handeln för dem. Sedan skall vi självfallet i andra sammanhang, men inte på handelsregelsområdet inom WTO, arbeta för att hjälpa u-länderna att få en bättre situation.

Anf. 17 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Jag förstår inte varför man inte ens kan diskutera dessa frågor i WTO. Det är ett faktum att u-länderna inte vill det. Men varför skall vi avstå från att driva vår linje? Vi kommer inte att kunna tvinga fram särskilt många regler av den här typen mot u-ländernas bestämda vilja. Så fungerar inte beslutssituationen i WTO. Men varför skall vi avstå från möjligheten att bedriva opinion, utöva påtryckningar och att i någon förhandling kanske byta mot annat som u-länderna gärna vill åstadkomma?

I Singaporekonferensen var dessa frågor uppe. Man beslutade då att hänskjuta frågorna till ILO. Singapores handelsminister drog slutsatsen att frågorna därmed var borttagna. Det var hans slutsats, andra drog andra slutsatser. Till följd av detta har nu ILO kunnat arbeta med denna fråga med en helt annan kraft och auktoritet än tidigare. Vid samtal med mina kolleger i t.ex. Thailand, som jag besökte för ett par veckor sedan, lade jag märke till med vilket allvar som man i u-världen nu jobbar på ILO-spåret. Det hade inte varit möjligt och meningsfullt utan den press som u-länderna märkte från i-länderna i Singapore.

Jag tycker att det nu skall värderas hur detta går. Vi skall studera den utveckling som blir en följd av ILO-processen. Om den är bra och om vi är nöjda med den är det okej. Men om den inte är det bör frågan tas upp igen i WTO-sammanhang.

Anf. 18 KARIN FALKMER (m) replik:

Herr talman! Exemplet Thailand befäster det som jag säger. Om man ger u-länderna möjligheter att få i gång sin ekonomi genom att handla med dem, då sker det förbättringar för arbetsvillkoren och på miljöområdet som en följd av detta. Thailand är ju ett av de länder där tillväxten ökar mest i dag.

Stigande välstånd ger resurser för högre levnadsstandard. Att åstadkomma förbättringar på miljöområdet och på arbetslivsområdet och lindra fattigdomen i hela världen är en gemensam angelägenhet. Det finns inget effektivare sätt att främja detta på än att uppmuntra och förenkla för

dessa länder att bedriva handel. Att ta upp dessa frågor i WTO innebär en risk för protektionistiska inslag.

Ett annat viktigt skäl för att inte föra upp frågan till WTO är att det är en så konfliktartad fråga. U-länderna är så starkt emot detta att skulle det bli en sådan diskussion i WTO igen, skulle det förlama de resurser som i stället kan läggas på arbetet för att få till stånd gemensamma regler för investeringar och för tjänsteområdet.

Både av sakskalet – att det finns risk för förtäckt protektionism – och för att inte förlama WTO:s arbete borde Sverige tänka om och i stället arbeta med dessa viktiga frågor genom de organisationer som finns, bl.a. ILO och Unicef, och genom bilaterala kontakter mellan länderna.

Anf. 19 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Exemplet Thailand befäster slutsatsen att öppna marknader leder till tillväxt och högre levnadsstandard. Javisst, men det visar också hur man på grund av diskussionerna i Singapore har fått länder som annars inte skulle vara intresserade att nu med stor kraft ägna sig åt att försöka leva upp till ILO:s krav, skriva under fler och fler konventioner och göra om sin lagstiftning så att det hela fungerar. Det hade nog inte varit troligt om diskussionen i Singapore inte hade ägt rum.

ILO är en bra organisation för att hantera detta. Där sitter fackliga representanter – inte minst från Sverige – i styrelsen och kan hålla ett öga på hur arbetet bedrivs. De kan ställa krav och de kan fästa världens uppmärksamhet på de brister som finns. Jag är ganska optimistisk om att det nu kommer att göras framsteg på det här området, men jag vill inte stänga dörren för att ta upp frågan igen i andra sammanhang som har med världshandeln att göra, om min spådom skulle slå fel.

Risken för protektionism är ju ett av skälen till tvekan från u-ländernas sida, men också från vår sida. Därför är det naturligtvis viktigt hur sådana här regler skrivs och hur de tillämpas. Vi tänker nog inte medverka till regler som kan missbrukas. De skall vara ett stöd och en hjälp till social utveckling på arbetsplatserna i u-världen. De skall inte vara ett stöd till producenter och fabriker i Europa.

Anf. 20 EVA GOËS (mp) replik:

Herr talman! Jag vill fortsätta med att fråga vad regeringen gör i EU och internationellt för den solidariska rättvisehandeln. Går bistånd före handel?

När det gäller mänskliga rättigheter vet vi att EU har satt in sanktioner mot Burma t.ex. Men det finns ju andra länder som är väldigt intressanta att fortsätta att jobba med, med vilka man fortsätter med handeln, t.ex. Indonesien eller varför inte Malaysia. Jag tänker också på Bakundammen på Borneo, där ABB är inblandat. Jag har inte hört någonting om att regeringen på något vis är kritisk mot att man utnyttjar situationen till att börja att lansera en jättestor damm i ett område där folk lever i harmoni med naturen. De har inget behov av en damm. De måste t.o.m. bygga en kabel till Malaysia över internationellt vatten för att få avsättning för elen. Dessutom kommer man att plöja ned en massa skog och kanske bygga upp en industri som de aldrig har bett om.

Jag tänkte också ta upp detta med skuldbördan. Det handlar ju inte bara om *peshgi* som används i Pakistan, där man sätter familjer i skuld och barnen får vara slavar, utan också den skuldbörda som u-länderna dignar under. De tvingas att exploatera sina skogar och naturresurser. Vad är det som går före, är det handel eller är det fortsatt exploatering av människor på det här viset?

Jag är helt chockad över att Karin Falkmer inte tycker att man skall ta upp frågan om arbetsvillkor, när det handlar om förnedrande behandling av kvinnor, barnarbete, livsfarliga arbetsmiljöer och grova brott mot mänskliga rättigheter. Finns det en möjlighet att komma till rätta med detta genom ILO:s konventioner?

Anf. 21 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Vad gäller den sista frågan har jag redan till Karin Falkmer sagt att jag är ganska optimistisk om möjligheterna till framgång på detta område via arbetet i ILO. Arbetet pågår, och det har påbörjats alldeles nyligen. Min tro är i det här fallet ganska optimistisk. Men om det visar sig att min optimism är obefogad och felaktig, är jag beredd att återigen verka för att frågan kommer upp på WTO:s bord.

Däremot är jag kanske inte alltid så optimistisk om möjligheten att i WTO få just de länder som Eva Goës räknade upp att själva, av egen fri vilja driva på i en massa sammanhang som de i dag uppfattar som i-landsövergrepp mot deras självbestämmande. Många av de länder som Eva Goës räknade upp värnar ju sin rätt att bedriva den här typen av politik som vi tycker är så förkastlig. För att de skall ändra på detta krävs många olika åtgärder: internationell opinionsbildning, förhandlingsarbete, stimulanser i form av olika handelsförmåner, om de i våra ögon betar sig på rätt sätt, men också den typ av påtryckningsarbete som sker i ILO. Det kan ge goodwill för den här typen av länder att visa att de bedriver ett människovärdigt och utvecklingsinriktat arbete på arbetslivets område.

Vad gäller den solidariska och rättvisa handeln vill jag säga att det viktigaste som jag gör är att främja den fattigaste ländernas tillträde till våra marknader, så att de kan ägna sig mer åt det som de är bra på och få avsättning för det i stället för att vi skall tillverka sådant som vi är sämre på och stänga dem ute från möjligheten till försörjning, inkomster och sysselsättning.

Senast i förrgår, på OECD:s ministermöte, framhöll jag den svenska positionen att alla i-länder, inte bara i EU, bör avskaffa alla tullar på export från de fattigaste länderna. Det är också en linje som vi driver i EU och i andra sammanhang.

Anf. 22 EVA GOËS (mp) replik:

Herr talman! Det låter hoppingivande, eftersom det handlar om att vi måste ta bort kvoter som vi har satt upp som hinder. Som jag sade i mitt inledningsanförande ser jag oss inte som några välgörare – tvärtom – eftersom vi har satt upp kvoter mot de fattiga. Jag tycker att det är väldigt positivt att Pagrotsky också på internationell nivå arbetar för att ta bort kvoter och öppna marknader. Kanske kan vi också visa att vi kan ge dem stöd i en eller annan form när de ändrar beteende.

Själv är jag ganska engagerad i Indonesien och Östtimor och de övergrepp som sker där. Där är det ju absolut ingen demokrati. Vi kanske båda två har läst artiklar om hur kvinnor och flickor utnyttjas på en skofabrik. Ändå talar vi hela tiden om att vi är så glada över att vi har ökat exporten och importen och att vi har ett större handelsutbyte med Indonesien. Jag tycker att detta är dubbelmoral likväl som jag tycker att det är dubbelmoral att importera uran från Krasnokamensk och sedan för att döva sitt dåliga samvete säga: Men vi skall ju miljömärka den. Vi skall tala om hur den har brutits osv. Jag kallar det för ekoporr – ekologisk pornografi. Detta är jag inte ensam om att tycka. Vi måste föregå med bättre exempel.

Det är dubbelmoral att sprida alkoholisk och alkoholreklam med budskapen att du blir snabbare full med X-ölet eller att alkoholiskan Y med 40 % alkohol är nyttigt för nyblivna mammor, som man gör i Malaysia och Zimbabwe. Det är inte en speciellt bra marknadsföring.

Anf. 23 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Eva Goës kallar det dubbelmoral att handla med länder som man inte tycker om och länder som handlar på ett sätt som man inte tycker om.

Min åsikt är att vi skall ha handelsbojkotter i de fall där vi tror att det är effektivt, nämligen där det internationella motståndet mot ett visst land och någon viss företeelse är så starkt och utbrett att en bojkott kan få brett stöd. Så var det i fallet Sydafrika. Jag tror att bojkotten där var effektiv både ekonomiskt och politiskt. Men det är väldigt sällsynt att dessa krav är uppfyllda.

Eva Goës säger att vi inte skall handla med det ena, det andra och det tredje landet. Det blir väldigt många länder, om man lägger ihop alltifrån Frankrike till många u-länder och andra. Jag menar att detta nog är mer dubbelmoral, eftersom man då berövar dessa länder och deras befolkning möjligheten till utveckling, möjligheten till bättre levnadsstandard, bättre utbildning och annat som följer i dess spår och som banar vägen för bättre arbetsliv och bättre levnadsförhållanden. Att förvägra dem medverkan i det internationella handelsutbytet är att förvägra dem rätten till utveckling och ett värdigare liv. Det tycker jag är dubbelmoral, om det görs för att döva det egna samvetet och inte för att hjälpa dem.

Anf. 24 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Jag anser att regeringens skrivelse *Sverige, EU och handelspolitiken inför 2000-talet* har en alldeles för svensk och optimistisk inställning till handelsliberaliseringarnas välbefinnande effekter.

När WTO bildades stimulerades världsekonomin kraftigt genom de sänkta handelshindren. Men det var huvudsakligen EU, Japan och USA som var vinnarna. Analysen av vilka som tjänar mest och vilka som skulle behöva tjäna mest på världshandeln är bristfällig. U-länderna har fått allt sämre betalt för sina produkter. Den inhemska marknaden i u-länderna är för liten för att ge företagen tillräckligt stor hemmamarknad.

Att öppna sig för världsmarknaden i ett läge när produktionskapaciteten inom såväl jordbruk som industri är svag inom ett land riskerar att leda till underutveckling och avindustrialisering. Det är vad som nu

sker i Afrika söder om Sahara. De afrikanska länderna har under 15 års tid genomfört handelsliberaliseringar och strukturanpassningar av sina ekonomier, men de har inte fått en förbättrad handelssituation och har inte heller dragit till sig utländska investeringar.

I Sydostasien kan man däremot se en koppling mellan handelsliberaliseringen och välståndsökningen. Men studier visar att de viktigaste grunderna för detta var den politik som fördes på 50- och 60-talen, som innehöll radikala jordreformer, omfördelning av mark och rådgivningstjänster åt småbönderna. Det medförde att böndernas köpkraft ökade, vilket skapade en marknad för landsbygdsbaserad industri. Samtidigt skyddades den inhemska industrin i ett övergångsskede, alltså protektionism, för att förhindra utslagning genom övermäktig konkurrens från i-länder. Jag vill med denna inledning säga att protektionism i vissa sammanhang kan vara bra och nödvändig för länder.

Jag har skrivit en motion där jag önskar en utredning om, och vill ha en strategi för, hur den svenska handelspolitiken inom EU och WTO skall utformas för att målet om fattigdomsbekämpningen skall uppfyllas. Jag tycker att regeringens skrivelse är förenklad, och att också debatten här ger en förenklad bild av att det finns *en* lösning för alla, och att frihandel är svaret på alla problem.

I Maastrichfördragets artikel 130u står det: "Gemenskapens politik för utvecklingssamarbete, som är ett komplement till medlemsstaternas politik, skall främja en hållbar ekonomisk och social utveckling i utvecklingsländerna, särskilt de mest missgynnade bland dessa." I artikel 130v står det: "Gemenskapen skall inom ramen för den politik som den genomför beakta de mål som anges i artikel 130u och som kan beröra utvecklingsländerna."

Det här måste betyda att EU har satt upp fattigdomsbekämpning i u-länderna som ett mål, och att detta skall samordnas med övrig politik som genomförs, alltså handelspolitik. Då funderar jag: Hur skall vi inom EU, WTO och alla organisationer som vi är med i, kunna uppnå det här målet och arbeta mot det? Då tänker jag på att 1,3 miljarder människor lever på mindre än en dollar om dagen. Jag kanske framför allt kan få be den moderata företrädaren Karin Falkmer att fundera över detta. Hur skall dessa människor, som lever på mindre än en dollar om dagen, kunna delta i världshandeln och efterfråga produkter? Jag har väldigt svårt att se hur de kan gynnas av en öppen världshandel och av frihandel. De kan ju inte köpa något eftersom de inte har några pengar.

Eftersom skrivelsen har det visionära namnet *Sverige, EU och handelspolitiken inför 2000-talet*, vill jag ta fram en annan visionär skrift, som heter *Vårt globala grannskap – den grundläggande visionen*. Den kommer från kommissionen för globalt samarbete. Där pratar man bl.a. om gemensamma värderingar och säger: "Först och främst måste dessa värden inbegripa skyldigheten att ha omsorg om sin granne. I ett grannskap är alla grannar. I vårt globala grannskap omfattar därför vår skyldighet till omsorg alla som bebor vår planet. Denna skyldighet är mer tvingande ju större behov av omsorg en granne har. I dag står de fattiga högt på listan bland dem som är i behov av omsorg: den fjärdedel eller femtedel av världens befolkning som inte har haft nytta av de anmärkningsvärda ekonomiska framstegen. Vid slutet av 70-talet uppskattade Världsbanken att ungefär 800 miljoner människor levde i 'absolut fattigdom'."

Det betyder att de saknade allt: mat, vatten, tak över huvudet, skolgång, utbildning, hälsovård — — —

Sedan säger man: ”UNDP:s rapport om mänsklig utveckling (Human Development Report) 1995 har siffran 1,3 miljarder, vilket innebär en ökning på mer än 50 %.” Det är de 1,3 miljarderna jag pratar om här, de som alltså lever på mindre en dollar om dagen.

Trots att den globala ekonomin har utvecklats femfaldigt under de fyra senaste årtiondena, har den inte utrotat den värsta fattigdomen eller ens minskat dess utbredning. Som ett resultat av detta samexisterar för närvarande en sofistikerad, globaliserad och alltmer förmögen värld med en både globalt och inom länderna marginaliserad underklass.

Utskottet skriver i sitt betänkande före avslaget på min motion: ”Det är angeläget, menar utskottet, att olika politikområden, som t.ex. handels- och biståndspolitik, samordnas och samverkar så att de fattiga länderna blir delaktiga i den ökande globaliseringen.” Men den här ökande globaliseringen har för många länder medfört en ökad marginalisering. Försök har gjorts för att få med u-länderna på ett bra sätt inom handeln. Loméavtalet är ett exempel. Det skapades 1975 och omfattade huvudsakligen f.d. kolonier, 70 stycken, till några EU-länder. Avtalet handlade t.ex. om lättnader i fråga om handelshinder, bistånd och kompensation för fallande råvarupriser. Men fortfarande är de här 70 länderna fattigast i världen, och deras genomsnittsinkomst är lägre än den var för tio år sedan.

De s.k. *terms of trade* har försämrats så till den grad att förlusten av exportinkomster på grund av fallande priser på t.ex. kaffe, kakao och te vida överstiger intäkterna från biståndet. Ni vet kanske att jag är väldigt bekymrad över att vi har sänkt biståndet. Det bistånd som ACP-länderna får från EU täcker alltså inte ens upp de minskade intäkterna från exporten.

EU:s import från de här länderna är minimal i jämförelse med importen från andra regioner. De här handelspreferenserna har inte givit någon avgörande kompensation. Länderna i Sydostasien har t.ex. bättre handelsförhållanden. Däremot är fortfarande de afrikanska ACP-ländernas export väldigt viktig för dem. De exporterar hälften av det de exporterar just till EU. De har alltså fortfarande kvar ett kolonialt beroende. De exporterar obearbetade råvaror till 80 %. EU har, i stället för att öka biståndet till ACP-länderna, sina partner, sina f.d. kolonier, minskat det drastiskt till förmån för mer näraliggande problemområden t.ex. runt Medelhavet och i Östeuropa. Avtalet skall omförhandlas år 2000.

Det här avtalet har ju inte alls lyckats. Det var tänkt att bli ett bra redskap för utveckling, men det innehåller så många undantag. Jordbruksprodukter, de viktigaste exportprodukterna för u-länderna, är undantagna. Det är speciella kvoter. Det här med ursprungsmärkning är kvar, och det avskräcker investerare. Avtalet har också urholkats genom den konkurrens från Medelhavet som jag nämnde. Där har man ju både kortare transporter och bättre produktionskapacitet. Den allmänna handelsliberalisering som har skett över världen har ju gjort att den fördel som de här länderna eventuellt hade tidigare har gått förlorad.

1975 var ACP-ländernas andel av världens samlade export 3 %. Nu 1995, tjugo år senare, är den halverad. Den är bara 1,5 %. Det är inte så att de här länderna är längst ned på skalan men att de utvecklas i en posi-

tiv riktning. De är längst ned på skalan och klyftorna ökar. Gapet växer hela tiden.

I ett samarbete mellan kyrkor och folkrörelser i Sverige och EU i de s.k. *liaison*-kommittéerna, skriver man i den svenska gruppen att det finns en övertro på utrikeshandeln inom Lomé-samarbetet. Den har inte blivit den motor för utvecklingen som man har hoppats. Erfarenheten visar att en ökning i handeln inte alltid automatiskt innebär en minskning av antalet fattiga. Det kan t.o.m. vara tvärtom. I Latinamerika har t.ex. en ökning i handeln gått hand i hand med ökade inkomstskillnader och ett växande antal fattiga. Det är också tydligt att en exportdriven utvecklingsmodell inte fungerat i Afrika. Man kan därför fråga sig om det inte finns en övertro på utrikeshandelns roll för ett lands utveckling.

EU-kommissionen har kommit med en grönbok inför förhandlingarna om Lomé som skall börja i september 1998. Jag vill dock varna för att dra u-länderna över en kam. De är så olika. De är inte enhetliga. De behöver naturligtvis stöd inför de här förhandlingarna, för de har inte samma resurser som EU för att förbereda sig. Sedan kan man också fråga sig om det bara är de gamla ACP-länder som skall få vara med i de här förhandlingarna. Man kan fråga sig om det inte är dags att *alla* de fattigaste och minst utvecklade länderna behandlas – jag skall inte säga likvärdigt, men att de i alla fall får samma chans oavsett om de har varit kolonier eller inte.

De enskilda organisationerna, kyrkorna och näringslivet har utarbetat ett dokument där det viktigaste kravet är att EU skall prioritera fattigdomsbekämpningen och ta upp den som en integrerad del av utrikespolitiken och handelspolitiken. Det stämmer med Maastrichtavtalet, där det står att man skall arbeta för en hållbar ekonomisk och social utveckling. Jag hoppas inte på att riksdagen bifaller min motion. Jag tänker herr talman, inte yrka bifall till den. Jag hoppas ändå att mitt inlägg här kan bidra till att öka fokuseringen på fattigdomsbekämpningen som ett övergripande mål för EU:s, och därmed Sveriges, handelspolitik.

Anf. 25 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Herr talman! Det finns mycket som jag kan hålla med Lena Klevenås om i det hon säger om de fattigaste ländernas roll i världshandeln.

Handelsliberaliseringarna har i första hand gynnat dem som handlar mycket. Det ligger litet grand i sakens natur att om man sänker tullarna, så är den som har stor export en större vinnare än den som har liten export. Jag tycker för min del att det hade varit mycket bättre om liberaliseringarna hade haft en profil som var bättre för de fattigaste länderna. Jag har redan nämnt vad jag tycker om i-ländernas tullar från de fattigaste länderna. Jag tycker att de bör avskaffas helt och hållet, till alla i-länder. Det gäller också vissa varuområden som jordbruksprodukter samt textil och kläder.

Men bara för att handelsliberalisering är bra för de rika länderna blir den ju inte just av det skälet dålig för de fattiga. Jag tror att det har varit bra också för de fattiga länderna, men det hade behövt vara mycket bättre och det jobbar vi för från svensk sida.

Lena Klevenås ställer frågan: Hur kan tillgång till världsmarknaden gynna de fattigaste? Jag skulle vilja svara genom att påminna om hur det var för hundra år sedan i vårt partis barndom. Då slogs man ju inte bara

för demokrati, lika rösträtt och bättre förhållanden på olika områden. Man slogs också mot de tullar som man uppfattade som fördyrande i vardagslivet, som något som försvårade vardagen för vanliga fattiga människor. Tullarna var i själva verket en av huvudmåltavlorna för den tidiga arbetarrörelsens samhällsengagemang.

Vad gäller protektionism säger Lena Klevenås att det ibland kan vara bra, för annars blir de fattiga ländernas industrier ihjälslagna av de stora jättarna. Det kan vara sant i enskilda fall. Men för mig är för mycket protektionism ett större problem i världen än för litet protektionism. De fall där det är för mycket protektionism är för mig många fler än de där det är för litet protektionism.

Anf. 26 LENA KLEVENÅS (s):

Herr talman! Jag tycker självklart att tullar skall bort i största möjliga utsträckning. Vad jag är bekymrad för är hur de länder som inte har fått i gång någon industriproduktion skall klara sig i en konkurrerande världshandel. Jag tror inte att några länder har möjlighet att göra det om inte deras industrier får växa till, så att de har någonting att konkurrera med.

Problemet för många av de fattigaste länderna är också att de är så skuldsatta. När de blir utsatta för strukturanpassningsprogram från Världsbanken för att sanera sina ekonomier får de ofta rådet att satsa på olika former av exportgrödor inom jordbruket. Detta leder oftast till att livsmedelsförsörjningen försämras för vanliga människor, för kvinnor och barn, och till att exportinkomsterna inte går till att utveckla landet utan till att betala av räntor och amorteringar på lånen. Många länder är så skuldsatta att de aldrig kommer ur fällan. Trots att de utsätter sig för att öppna sina marknader för utländska företag som gör investeringar, och trots att de inte skyddar sina egna industrier, kommer de aldrig ur den här situationen.

Jag tycker att Maastrichtfördraget verkligen säger att man skall gynna en social och ekonomisk utveckling i de fattigaste länderna. Det är bra. Då tycker jag att man skall börja med det mest grundläggande som vi också har beslutat om, nämligen en global livsmedelssäkerhet – att alla människor har rätt att äta sig mäta och ha tillgång till vatten.

Därför behöver man kanske titta på vad man utsätter u-länderna för i handelsliberaliseringens anda så att man inte förstör människors möjligheter att kunna försörja sig. Det är svårt att spela på samma planhalva om man inte har några handikapp. Vi brukar ha det när vi skall tävla mot varandra inom olika idrotter i Sverige trots att vi är lika välvärda och kanske t.o.m. vältränade. Vi tycker att det skall vara rättvisa utgångslägen i tävling och handel, och det finns inte på världsmarknaden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 7 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.54 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Frågestund

6 § Frågestund

Anf. 27 TALMANNEN:

Kammaren återupptar förhandlingarna. Nu för riksdagens frågestund. Regeringen företräds i dag av statsrådet Thage G Peterson, socialminister Margot Wallström, statsrådet Pierre Schori, inrikesminister Jörgen Andersson, arbetsmarknadsminister Margareta Winberg, statsrådet Leif Pagrotsky och statsrådet Thomas Östros. Statsrådet Peterson besvarar allmänpolitiska frågor, övriga statsråd besvarar frågor var och en på sitt ämnesområde. Varsågod.

Behandlingshem utomlands

Anf. 28 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till socialminister Margot Wallström. Vi har haft den uppe tillsammans en gång förut. Den gäller behandlingshem utomlands.

I Svenska Dagbladet fanns den 18 maj två artiklar om ett franskt enskilt behandlingshem för missbrukare. I den ena beskrevs en skrämmande vård, i den andra beskrevs samma vård i entusiastiska ordalag. Vem som har rätt vet jag inte, men jag vet att i en fransk utredning som har presenterats för nationalförsamlingen finns det aktuella behandlingshemmet med på en lista. Det är en lista som innefattar telefonsamtal från människor som funnits i sådan här vård och som har haft klagomål på vården och vänt sig till telefonjouren.

Jag vill nu fråga socialministern om hon kan tänka sig att vi i Sverige sätter i gång någon form av utredning för att få en kvalitetskontroll på vård utomlands, dit kommuner och kanske landsting skickar patienter och klienter.

Anf. 29 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Det är naturligtvis mycket viktigt att kommunerna, i det här fallet, eller vårdgivare, innan man placerar en person i vård utomlands tar reda på så mycket som möjligt om hur den vården bedrivs så att man garanterar att den sker med hög kvalitet. Men jag har svårt att se att Sverige skall kunna utöva någon sorts tillsyn över utländska vårdinrättningar eller institutioner. Det är ju upp till varje enskilt land.

Däremot måste kanske kommunerna vara litet noggrannare när de undersöker vårdkvalitet. Jag kan inte se att vi kan skicka ut någon svensk undersökningsgrupp som skall konstatera hur det ser ut på utländska institutioner.

Anf. 30 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag var inte ute efter någon tillsyn från Sveriges sida, utan t.ex. allmänna råd från Socialstyrelsen till kommunerna om hur man kan

gå till väga för att undersöka vilken kvalitet vården står för, och vem man kan fråga, t.ex. tillsynsmyndigheten, i det aktuella landet för att förhindra att människor på skattemedel skickas utomlands och får illa i en vård som inte är av bra kvalitet.

Prot. 1996/97:110

29 maj

frågestund

Anf. 31 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Då diskuterar vi en annan sak, nämligen om man tycker att det skall finnas en central tillsynsmyndighet i Sverige som helt enkelt skall tala om att så här bär man sig åt. Det är möjligt. Om det är Socialstyrelsen eller Kommunförbundet är en annan sak. Det kan hända att man bör titta på det. Det är någonting som vi i så fall får diskutera med kommunerna; om det nu är ett utbrett bekymmer. Det viktiga är vad det blir för resultat av den vård man ger på de utländska institutionerna.

Låt mig i så fall få diskutera det med Kommunförbundet. De får i så fall fånga upp sådana synpunkter så får vi se vad vi skall göra. Jag känner mig tveksam till att dra i gång en för stor apparat. Jag tycker att det ändå måste vila på vårdgivarna själva att garantera att det är god kvalitet.

Utebliven löneförhöjning för icke fackföreningsanslutna

Anf. 32 CHRIS HEISTER (m):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Thage G Peterson. Jag ställer den till statsrådet Peterson därför att han också har varit ordförande i konstitutionsutskottet. Jag tycker att det är en så principiell fråga.

Det gäller situationen i Landskrona där den socialdemokratiska kommunledningen har bestämt sig för att ge löneförhöjningar enbart till de anställda som är medlemmar i en facklig organisation.

Det innebär ju att den som inte är ansluten till en facklig organisation inte skulle få de generella löneförhöjningarna, trots att de anställda kan jobba precis lika bra och har precis samma kompetens.

Jag vill därför fråga om statsrådet här i dag är beredd att ta avstånd från alla försök att idka utpressning mot enskilda anställda i syfte att tvinga dem att ansluta sig till facket för att få en löneförhöjning.

Anf. 33 Statsrådet THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Man behöver inte ha varit ordförande i konstitutionsutskottet för att se att detta är en avtalsfråga. Det är parterna som får resonera sig fram i en sådan fråga.

Anf. 34 CHRIS HEISTER (m):

Fru talman! Jag är förvånad över att statsrådet inte direkt tar avstånd från detta, utan försöker säga att detta är något som man kan komma överens om med avtalsparterna. Om man har generella löneförhöjningar är det väl ändå rimligt att de som arbetar får del av de löneförhöjningarna. Jag vill därför fråga statsrådet, mot bakgrund av hans svar: Vad skulle statsrådet göra om en arbetsgivare bestämde sig för att ge löneförhöjningar enbart till dem som inte är medlemmar i en facklig organisation?

Anf. 35 Statsrådet THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Det är möjligt att Chris Heister är förvånad. Jag är förvånad över att Chris Heister tar upp frågan i riksdagen. Det är lokala förhandlingar det är fråga om.

Avtal mellan NATO och Ryssland

Anf. 36 KARIN WEGESTÅL (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Pierre Schori om NATO-utvidgningen. Det är ju en aktuell fråga som nästan inte alls har diskuterats i Sveriges riksdag.

I tisdags skrevs ett s.k. avtal mellan Ryssland och NATO i den här frågan. De svenska tidningarna har överlag varit översvallande positiva, men Aftonbladets ledare i går skilde sig på ett intressant sätt från de andra. Man säger att man anser att Sveriges allt starkare anpassning till NATO:s militära system och den politiska tvetydigheten hos regeringen om hur den ställer sig till alliansens avsikter är ett problem.

Därför vill jag fråga statsrådet Schori om han tycker att detta s.k. avtal är tillfredsställande. Aftonbladet framställer det som ett illusionsnummer och en snuttefilt mot utfrysningen av Ryssland ur det Europa som det tillhör. Tycker statsrådet att man kan luta sig mot avtalet eller tänker regeringen använda sina möjligheter att i OSSE och EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik följa frågan och försöka förhindra de negativa konsekvenser som kan komma ut av detta?

Anf. 37 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag har inte läst artikeln, men i går var jag i Haag vid firandet av Marshallplanens 50-årsjubileum. Jag kunde då höra bl.a. president Clinton säga att vi nu, enligt den amerikanske presidenten, står inför en ny historisk tid där det nya NATO och det nya Ryssland samarbetar för gemensam säkerhet.

Detta är onekligen nya saker. Det nya avtalet är också, menar jag, trendbart någonting nytt. De forna fienderna förpliktigar sig att tillsammans jobba för gemensam säkerhet i Europa. Men i avtalet står det också att man skall göra det på ett sådant sätt – det inbegriper antagligen också NATO-utvidgningen – att inga nya skiljelinjer skapas i Europa, att ingen stats säkerhet skall trädas förnär.

Det heter också i avtalet, vilket är mycket viktigt ur svensk synpunkt, att man hela tiden utgår från att FN är den ledande organisationen för fred och säkerhet i världen och att Organisationen för samarbete och säkerhet i Europa, OSSE, är den främsta regionala organisationen för detta.

Med det sagda anser jag faktiskt detta avtal vara ett stort steg framåt. Sverige kan fortsätta att medverka i den europeiska säkerhetens framväxt på den militära alliansfrihetens grund.

Anf. 38 KARIN WEGESTÅL (s):

Fru talman! Det är väl bra med goda förhoppningar – sådana kan man alltid ha – men jag skulle gärna vilja få svar på den fråga som jag ställde: Kommer den svenska regeringen att följa utvecklingen av den här processen? Det är faktiskt fråga om en process. Vi kommer att ha möjlighet att

anföra synpunkter och utöva inflytande i och med att vi är med i de regionala organisationerna.

Vi har i deklARATIONEN i februari faktiskt sagt att NATO:s planerade utvidgning får ett avgörande inflytande på möjligheterna att skapa ett enat och säkrare Europa, men det står inte om detta avgörande inflytande är positivt eller negativt. Jag tycker alltså inte att regeringen har varit särskilt tydlig i det här sammanhanget.

Anf. 39 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Man skall ha klart för sig att vi inte har haft någon insyn i det som NATO och Ryssland har förhandlat fram och att vi har sett resultatet av detta först på sistone. Därför har vi inte heller kunnat kommentera det.

Det som vi nu har sett kan beskrivas i de termer som jag har använt. Vi ser det som positivt. Varje enskilt lands säkerhetspolitiska val accepteras, och det skall inte skapas nya skiljelinjer. Det är viktigt att NATO och Ryssland har kommit överens om ett mycket tätt samarbete. Regeringen kommer också till riksdagen att lämna en skrivelse med sin syn på de nya organ som nu växer fram, bl.a. det euroatlantiska rådet, som i dag och i morgon skall diskuteras i Portugal. I skrivelsen till riksdagen kommer också att belysas Sveriges deltagande i detta på – det vill jag återigen understryka – den militära alliansfrihetens grund.

Anf. 40 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Fru talman! Jag instämmer i det som statsrådet Schori sade om att avtalet mellan det nya NATO och det nya Ryssland är ett mycket viktigt steg framåt. Det finns en, som jag tycker, konkret och viktig fråga i detta sammanhang där det möjligen krävs ett klargörande av den svenska positionen. Det gäller de baltiska staternas situation, där jag hoppas på ett klargörande av att vi alltså har kvar den hållning som vi tidigare har haft.

Det finns på grund av ryska uttalanden farhågor i Baltikum för att man kan riskera att hamna t.ex. i någon form av säkerhetspolitiskt tomrum. Därför är det angeläget att vi som har starka intressen i freden runt Östersjön klargör att vi, precis som tidigare, står fast vid de baltiska staternas rätt att själva välja sin säkerhetspolitiska linje och att vi vill medverka till att de baltiska staternas relationer till EU kan tas upp på samma sätt och med samma öppenhet som EU tar upp resonemang om relationerna till exempelvis Polen.

Anf. 41 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! De nordiska länderna, inte minst Sverige, har när de här diskussionerna har pågått både inom EU och i andra forum haft som ledmotiv att vi är måna just om de baltiska staterna. Vi säger att det icke får skapas nya skiljelinjer i Europa, inte minst mot bakgrund av att man i Ryssland har sagt att man icke kommer att tolerera en NATO-utvidgning som innefattar f.d. Sovjetrepubliker.

Vi har inget intresse av NATO-utvidgningen i sig – det är så att säga inte vår baby – och anser att det är viktigare med det stora civila Europa-projektet EU. Men när det nu är som det är vill vi verka för att säkerheten

för stater som bl.a. Sverige och de baltiska länderna inte eftersätts. Det är helt riktigt att vi har sagt detta, och de skrivningar som finns i det nya avtalet mellan Ryssland och NATO har, som vi ser det, tillgodosett de svenska önskemålen.

Anf. 42 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Fru talman! Det är väl riktigt att Sverige som icke-medlem av NATO inte har någon direkt del i detta. Däremot kan vi långsiktigt ha ett intresse av att också Sverige i en framtid eventuellt kan ha en del i ett säkerhetspolitiskt arrangemang som omfattar en rad länder som hittills inte har varit med i NATO.

Men det som är viktigt i det här sammanhanget är ju att vi alldeles givet har ett intresse av att markera att ryskt maktspråk mot f.d. Sovjetrepubliker, i praktiken mot de baltiska länderna, icke är acceptabelt. Jag hoppas att det som Pierre Schori nu sagt innebär precis detta.

Anf. 43 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Det gör det. Vi har tidigare noterat tvetungad talan i Moskva, men vi hoppas att den tiden är förbi genom det nu högtidligen underskrivna avtalet.

Jag vill också gärna säga att det är en stor framgång för svensk utrikes- och säkerhetspolitik och för Olof Palmes politik att man nu så tydligt säger att det här gäller en strävan efter gemensam säkerhet. Inte minst har det från moderat håll här i kammaren sagts att detta är en död idé. I själva verket lever den mycket starkt, och gemensam säkerhet är den grundmodell som man vill ha för 2000-talets säkerhetspolitiska situation i Europa.

Anf. 44 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Det är nu 50 år sedan Marshallhjälpen kom till Europa, statsrådet Schori. Jag tycker att det är dags att se tillbaka på vad de 13,3 miljarder som kom till Europa betytt inte bara ekonomiskt utan också politiskt. Finns det någon sådan sammanfattning? Jag tycker att detta är ett unikt tillfälle att ta till vara denna erfarenhet i det vidare arbetet både i Europa och i andra världsdelar.

Anf. 45 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Också Sverige fick på sin tid del av Marshallhjälpen. Det rörde sig om 120 miljoner dollar, vilket väl i dagens penningvärde motsvarar 700 miljoner. Det var en ekonomisk injektion i det krigshärjade Europa. Sverige var icke krigshärjat, men det mesta av pengarna kom till Tyskland, Frankrike, Nederländerna osv. och medverkade till uppsvinget i Europa.

Det är detta som man nu försöker bygga vidare på när man säger att vi som har kommit i gång och utvecklats ordentligt har ett ansvar för att medverka till uppbyggnaden i länder som t.ex. Bosnien-Hercegovina.

Samtidigt som man känner en tacksamhet mot USA i sammanhanget tycker jag också att det är angeläget att erinra om att det också i dag behövs Marshallplaner. Det går, räknat i samma siffror, sex Marshallplaner från de fattiga länderna till de rika. Man kan i det sammanhanget också

Anf. 46 PER LAGER (mp):

Fru talman! Den pågående PFF-övningen på Västkusten just nu föranleder mig att ställa en fråga som jag under en tidigare frågestund delvis haft uppe med försvarsministern. Jag skulle nu vilja rikta frågan till Pierre Schori. Den handlar om det avtal som Sverige har med NATO angående PFF-engagemanget. Ett nytt sådant avtal skall såvitt jag vet omförhandlas inom en snar framtid. Min fråga är: Kommer Sveriges riksdag då att få något inflytande, dvs. få vara med om att besluta om innehåll i och omfattning av Sveriges delaktighet i PFF?

Anf. 47 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Sverige ingår inte enbart genom regeringen avtal med utländsk makt. Sådana skall först och främst alltid tas upp i Utrikesnämnden. När det gäller PFF kommer vi, liksom vi tidigare har gjort, att lämna redovisning till riksdagen på olika sätt. Som jag nyss sade finns i det europeiska atlantiska rådet ett samarbete liknande PFF, och regeringen kommer att tillstålla riksdagen en skrivelse om hur vi avser att delta i detta på den militära alliansfrihetens grund.

Anf. 48 PER LAGER (mp):

Fru talman! Jag ställde frågan bl.a. därför att vi vet att under denna övning kommer Jaktviggen att delta. Vi vet att regeringen vid två tidigare tillfällen har sagt nej till detta, och nu säger regeringen ja.

Vad jag förstår av ministerns svar, kommer riksdagen inte att få besluta om innehåll och omfattning, men däremot få information. Är det rätt uppfattat?

Anf. 49 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! De diskussionerna förs i så fall i första hand i Utrikesnämnden. Jag kan i dag inte säga exakt hur skrivelsen kommer att hantearas av riksdagen. Det kommer en till riksdagen, och då står det var och en fritt att reagera på skrivelsen på lämpligt sätt.

Anf. 50 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! NATO–Ryssland-avtalet representerar förvisso en sorts militär säkerhet. Det ger ökad säkerhet och mindre risk för att krig utbryter.

Den Marshallplan som vi för 50 år sedan fick del av representerade social och ekonomisk säkerhet. I dag när vi ser ett vidgat säkerhetsbegrepp betyder den sortens insatser väl så mycket som avtal mellan NATO och Ryssland.

Det sades på nyheterna att Bill Clinton kom tomhänt till mötet i går. Jag hoppas att Sverige via EU och i andra internationella forum kan driva på för att en motsvarande insats görs och för att förmå USA att delta. Behoven är oerhört stora, och vi ser dess säkerhetseffekter i Bosnien och Albanien, där bristerna på social och ekonomisk utveckling skapar krig och konflikter.

Anf. 51 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! I Marshalls tal från den 5 juni 1947 skissade han Marshallplanen. Det är intressant hur dagsaktuell den planen fortfarande är och hur nära den ligger det vidgade säkerhetsbegreppet. Han sade att det var framför allt genom att bekämpa fattigdomen och underutvecklingen som man kunde lyfta folken ur den nöd som uppstod efter andra världskriget. Han talade inte så mycket i militära termer. Därför är det viktigt att ta med den lärdomen i det vidgade säkerhetsbegreppet.

Vid de tal som framfördes vid jubileet i går är det riktigt att Clinton inte hade något att komma med i sådana termer. Däremot presenterade Wim Kok, statsministern i det holländska ordförandeskapet, ett program, och han hoppades på allmän uppslutning. I det föreslog han att USA och EU tillsammans skulle starta en investeringsplan för Central- och Östeuropa.

Vapenexport till Indonesien

Anf. 52 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till vapenexportminister Leif Pagrotsky. Gamle KU-ordföranden får också lyssna.

Frågan handlar om vapenexport till Indonesien. Det råder oro i Indonesien. Indonesien ockuperar Östtimor. Indonesien är en diktatur. Sverige säljer vapen till det landet.

Leif Pagrotsky sade i KU den 8 april att vi inte är huvudleverantör av krigsmateriel till Indonesien. Det är naturligtvis fullt sant. Sedan sade vapenexportministern att vi levererar ungefär 1 % av Indonesiens import.

Vad menade vapenexportministern med den uppgiften? Man skulle också kunna ställa frågan: Varför vilseleder vapenexportministern KU?

Anf. 53 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag tycker att Birger Schlaug skall vänta tills han ha hört svaret innan han tar i med sådana anklagelser. Jag tycker att Birger Schlaug skall skaffa sig bättre rådgivare. Han litar tydligen för mycket på dem, eftersom han redan på basis av sin egen fråga är beredd att fälla sådana värdeomdömen om det jag säger.

Enligt SIPRI:s senaste årsbok importerade Indonesien under perioden 1991–1995 vapen för 15 900 miljoner kronor. Sverige exporterade under samma period vapen till Indonesien för sammanlagt 19 miljoner kronor. Om man tar det ena och dividerar med det andra så får man, om man avrundar, siffran 0,1 %. Det brukar man i dagligt tal kalla 1 %. Det är den uppgift som jag har använt i konstitutionsutskottet. Tidsperioden är vald för att vara den mest aktuella av de som SIPRI furnerar statistik för. Man kan välja en annan period. Det var den period jag valde.

Anf. 54 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Jag tycker att min andra fråga om varför vapenexportministern vilseleder KU är relevant. Låt oss se på vapenexporten under en längre period. Vapenexportminister Pagrotsky har alltså valt fem år då Sverige nästan inte hade någon export. Hade han lagt till ett enda år åt något håll, framåt eller bakåt, hade siffrorna blivit helt annorlunda.

Sedan 1987 och framåt finns det fem år då exporten är oerhört liten. Det var just precis de fem åren Leif Pagrotsky redovisade för KU. Jag hävdar att detta är att vilseleda. I själva verket är Sverige en betydligt större exportör av vapen till Indonesien, en ockupationsmakt, än vad regeringen vill låtsas om. Varför kunde inte vapenexportministern redovisa för hela cykeln?

Anf. 55 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Birger Schlaug säger att om man väljer ett år senare eller tidigare får man andra siffror som ser annorlunda ut. Jag skall ha vilselett genom mitt val av tidsperiod.

Jag har inte valt någon särskild period. Jag tog den period som den mest ansedda institutionen som finns på området publicerar i sin mest aktuella skrift – SIPRI:s årsbok.

Efter det att denna lilla grej har tagits upp, har jag gjort precis som Birger Schlaug sade, dvs. jag har flyttat femårsperioden ett år bakåt. Birger Schlaug sade att det skulle ge ett helt annat resultat. Verkligheten är att för den perioden – nu pratar jag om femårsperioden 1990–1994 – importerade Indonesien vapen för 17 677 miljoner kronor. Det är ungefär 2 miljarder kronor mer än för den femårsperiod jag först redogjorde för. Men den svenska exporten under samma period var fortfarande 19 miljoner kronor. Om man tar samma täljare och dividerar med en större nämnare, får man en lägre relation. Om man avrundar är det fortfarande ungefär 1 ‰, men det är en lägre promillesats än för den femårsperiod jag hade valt.

Be om ursäkt, Birger Schlaug, och skaffa bättre rådgivare!

Anf. 56 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Nej, jag tänker inte be om ursäkt. Statsrådet vet, likaväl som jag, att statistiken ser ut som framgår av det diagram jag håller i handen. De år som statsrådet valde är de år där det i stort sett inte finns några staplar. Statsrådet vet också att enligt SCB är stapeln mångfaldigt större för år 1986 än vad de övriga staplarna är sammanlagt för de åren, liksom åren innan. Det vet statsrådet precis likaväl som jag.

Skall man ge en rimlig redovisning måste man också tala om att under den aktuella perioden står Sverige för 3–4 % av den import av vapen som Indonesien har – inte 1 ‰.

Anf. 57 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Birger Schlaug sade för en kort stund sedan att om man väljer en tidsperiod som ligger ett år bakåt i tiden får man en helt annan bild. Jag vederlade detta fullt ut. Birger Schlaug har mage att stå här och vidhålla vad jag redan har mosat sönder. Faktum är att om tidsperioden flyttas ett år bakåt – precis som Birger Schlaug säger – är Sveriges andel av Indonesiens vapenimport ändå lägre. Birger Schlaug säger att den är högre.

Jag har siffrorna som jag har visat. Om Birger Schlaug har bättre siffror, får han visa dem.

Birger Schlaug visade ett stapeldiagram med siffror från 70-talet och använde dem i presens, dvs. ”Sveriges vapenexport är – – –”. Exporten är

så liten att enstaka leveranser påverkar siffrorna upp och ned för olika år. Den var konsekvent högre på 70-talet. Sedan dess har den ju minskat. Nu är den lägre.

Anf. 58 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Skulle statsrådet vilja kommentera hur det ser ut för 1996? Hur många gånger större är vapenexporten för det enskilda året jämfört med den period statsrådet helst vill tala om? Skulle statsrådet kunna redovisa för det också, exempelvis enligt SCB:s statistik?

Anf. 59 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Under veckan som gick har vi offentliggjort för riksdagen skrivelsen om 1996 års vapenexport. Där framgår uppgifter som har varit kända sedan tidigare och som jag har redovisat, om att utförseln till Indonesien var större 1996 än 1995. Jag tror t.o.m. att den var noll 1995. Det finns ännu inga siffror för Indonesiens samlade import. Någon marknadsandel, för att uttrycka det så, går inte att få. Den mest aktuella uppgift som finns är den jag redovisade i KU. Den näst mest aktuella är den jag redovisade här nyss, som är ännu lägre. Jag valde alltså en marknadsandel som var högre än den Birger Schlaug föreslog. Be om ursäkt, Birger Schlaug!

Fattigdomen i Sverige

Anf. 60 JUAN FONSECA (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Margot Wallström. I dag presenterade Socialstyrelsen en rapport där man slår fast att ungdomar och invandrare är Sveriges fattigaste. Enligt Socialstyrelsen har dessa grupper fått det mycket sämre under de senaste åren. Det är skrämmande siffror, som visar en skrämmande utveckling. Sverige är på väg mot ett tvåtredjedelssamhälle, med ungdomar och invandrare som mest fattiga och längst ned på samhällsskalan.

Min fråga är: Vad kommer regeringen att göra åt detta?

Anf. 61 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Rapporten är av ett sådant slag att regeringen måste studera den mycket noggrant och ta till sig de viktiga uppgifter som finns där. Det som bekräftas i rapporten är vikten av arbetslöshetsbekämpningen. Människor som blir arbetslösa råkar i ekonomiska bekymmer. För många innebär det att de tippas över kanten. De blir tvingade att uppsöka socialbyrån. De känner sig marginaliserade i samhället.

Det viktigaste vi kan göra är att hålla fast vid arbetslöshetsbekämpningen. Men det är också viktigt att vi nu faktiskt höjer ersättningen i akassan. Vid årsskiftet höjs även sjukpenningen och ersättningsnivån i föräldraförsäkringen. Det är mycket viktigt för de grupper som på grund av arbetslöshet och ekonomiska bekymmer har hamnat utanför.

En annan viktig uppgift som är ännu mer bekymmersam, som vi verkligen måste fästa uppmärksamheten på, är barnens situation. Det är mångdubbelt fler barn som lever med en eller två föräldrar som är arbets-

Skattekonto för företagare

frågestund

Anf. 62 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd):

Fru talman! Regeringen föreslår att den som företräder en juridisk person skall kunna bli betalningsskyldig för alla skatter och avgifter som ingår i skattekontosystemet. En av fördelarna med att driva företag i aktiebolagsform är möjligheten att hålla sin personliga ekonomi skild från företagets. Nu vill regeringen urholka den möjligheten. Det innebär att staten, till skillnad från leverantörer och andra fordringsägare, i princip aldrig skall kunna göra några förluster i en konkurs. Om bolaget inte har betalat, får företagaren själv göra det.

Det är märkligt att regeringen i propositionen inte för något resonemang om hur det påverkar företagarklimatet i Sverige. Jag vill därför fråga skatteministern: Hur kommer denna förändring att påverka företagarnas riskvilja och därmed sysselsättningen i Sverige? Anser skatteministern att det är försvarbart att urholka aktiebolagsformen?

Anf. 63 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Riksdagsledamoten Stjernström tar upp en proposition som regeringen har lagt fram för riksdagen som behandlar skattekonto för företagare. Det är en proposition som kommer att förenkla vardagen för många företagare och göra det mycket enklare med regler, datum, inbetalning och utbetalning. Den kommer att göra tillvaron litet smidigare på många sätt. Det är ett viktigt förslag. Det har inte fått så stor uppmärksamhet, men det är viktigt i vardagen.

Stjernström tar upp en del av skattekontoförslaget, det s.k. företrädaransvaret. Det är viktigt att ha som utgångspunkt att ungefär 90 % av skatteunderlaget var föremål för ett företrädaransvar innan propositionen lades fram. Nu lägger vi till de 10 % som fattades. De 90 procenten har byggts upp av socialdemokratiska och borgerliga majoriteter i riksdagen. Det avgörande principiella steget togs t.ex. under den borgerliga regeringsperioden i slutet på 70-talet.

Att det skulle vara en avgörande fråga för företagsklimatet tror jag inte alls. Däremot är själva förslaget till skattekonto ett avgörande steg för att förenkla vardagen, inte minst för de minsta företagen.

Anf. 64 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd):

Fru talman! Det är sant att propositionen behandlar skattekonto. Grundidén är bra, men tyvärr har man inte fått till det i förslaget. Det går inte att härleda hur skatterna kommer att bokföras. Den förtida momsinsbetalningen finns också fortfarande kvar.

Jag delar inte ministerns syn på utökningen av företrädaransvaret. Jag tror att det kommer att påverka företagarnas riskvilja negativt. Vi kommer att få en ännu lägre sysselsättning i Sverige. Det blir svårare för regeringen att uppfylla sitt löfte att halvera arbetslösheten.

Det är anmärkningsvärt att regeringen vill föregripa Aktiebolagskommitténs arbete. Den skall utreda frågor som rör ansvarsgenombrott.

Varför kunde inte regeringen vänta på Aktiebolagskommittén? Varför måste man rusa åstad och genomföra förändringar utan att ha utrett frågan ordentligt?

Anf. 65 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag vill först ta upp frågan om redovisning när det gäller skattekonto. Där föreligger ett missförstånd. Även Företagarnas Riksorganisation har missförstått förslaget. Det är viktigt att vi reder ut det. De olika skatterna kommer att redovisas i skattekontosystemet. Det kommer att vara fullt möjligt att följa vilka skatter som finns inne på kontona och saldon i olika delar. Däremot kan man inte välja vilka skatter man vill betala in före andra. Det kommer att ske en strikt proportionering.

Den fråga som Stjernström tar upp om företrädaransvaret är viktig att diskutera. Men den visar också att oppositionen naturligtvis nagelfar en proposition för att hitta något som kan verka negativt. Stjernström håller ju själv med om att propositionen är bra och viktig för företagarna. Problemet är att vi under en period på 20–25 år har haft en samstämmig uppfattning i kammaren om just företrädaransvaret. Borgerliga regeringar och borgerliga majoriteter i riksdagen har tagit principiellt viktiga steg och utvidgat företrädaransvaret.

Den ändring som nu föreslås är ett mycket litet steg jämfört med det som togs i slutet på 70-talet. Den kommer inte alls att försämra företagar-klimatet. Den innebär snarare att vi behandlar alla typer av skatter på samma sätt.

Anf. 66 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Jag håller med om att det är en ovanligt bra proposition. Jag har dock vissa invändningar. Det finns vissa skönhetsfel även i en bra proposition. Ställföreträdaransvaret är ett sådant skönhetsfel. Jag har inte samma invändning som Michael Stjernström. På ett ekobrottsseminarium häromdagen framfördes önskemål om att företagens skatter skulle finnas med, för att ge möjlighet att bekämpa ekobrott i större utsträckning. Däremot tycker jag att det är olyckligt att man tar bort de subjektiva rekvisiten vid ställföreträdaransvar. Här kommer vi in på rättssäkerhetsfrågor som skulle behöva diskuteras mer.

Jag skulle vilja höra skatteministerns åsikt om att man tar bort de subjektiva rekvisiten. Enbart ett objektiva rekvisit skall nu ligga till grund för ställföreträdaransvar.

Anf. 67 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för Rosengrens hyllning av propositionen. Den mottages tacksamt.

Frågan om subjektiva rekvisit är viktig. Det handlar om en förändring i lagteknisk mening, att de subjektiva rekvisiten inte längre står med i lagtexten. Men det innebär ingen förändring i tillämpningen av lagstiftningen. Vi är mycket tydliga i förarbetena: De subjektiva rekvisiten är inte borttagna på annat sätt än att de inte finns med i lagtexten. Det är mer en formell fråga.

Det är en rättssäkerhetsfråga. Tillämpningen av lagstiftningen skall inte förändras.

Anf. 68 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Flera domstolar – jag tror att det var bl.a. någon av hovrätterna – har påpekat att de trots förarbetena befarar att borttagandet av subjektiva rekvisit i detta sammanhang kommer att innebära att rättssäkerheten är i fara. Är det inte värt att ta remissinstanserna på litet större allvar när det gäller dessa frågor?

Anf. 69 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag delar inte de farhågorna. Det är inte alls meningen att tillämpningen av den här lagstiftningen skall förändras. Vi får noggrant följa om det skulle finnas en sådan utveckling och i så fall återkomma. Det finns ingen som helst risk att man kan missförstå den proposition som har lagts fram. Tillämpningen och tolkningen av lagstiftningen skall inte förändras.

Prospektering efter mineraler

Anf. 70 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga som delvis ligger på Miljödepartementet och delvis på Näringsdepartementet. Därför väljer jag att ställa frågan till Thage G Peterson.

Det handlar om prospektering efter mineraler. Intresset för det är ganska stort i Sverige för närvarande. Ofta kommer eventuell gruvbrytning i konflikt med lokala intressen, t.ex. miljö, natur, kulturmiljö, turism och en del andra näringar.

Genom att regeringen kan medge prövning enligt naturresurslagen 4 kap. 2 § kan kommunerna lägga in sitt veto mot gruvbrytning om de vill det, vilket naturligtvis irriterar gruvföretagen. Det kan man också förstå.

Ett sådant pilotfall ligger nu på regeringens bord. Det är Svenska Koppars tvist med Bengtsfors kommun angående kopparbrytning i Dingelvik. Meningen var såvitt jag har förstått att det skulle avgöras i maj månad, men jag har inte hört någonting.

Nu har vi i medierna kunnat läsa att regeringen skulle ha för avsikt att ta bort denna vetorätt i lagstiftningen, dvs. att minerallagen skulle överordnas naturresurslagen. Jag vill fråga om regeringen har för avsikt att lägga fram ett sådant förslag.

Anf. 71 Statsrådet THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Jag är tacksam för att jag fick denna fråga. Det skulle ge mig anledning att gå tillbaka till mina sex år när jag sysslade med gruvfrågor och prospekteringsfrågor. Jag kommer ändå att uppmana Marianne Andersson: Passa på att ställa den frågan när näringsministern är här, så att det kan bli ett intressant tankeutbyte. Jag vill inte gå in i den sakfrågan.

Anf. 72 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag vill ändå fortsätta att ställa min fråga. Jag kan förstå att det är ett problem för gruvnäringen med denna möjlighet till vetorätt för kommunerna. Det är naturligtvis av intresse att man kan ha gruvbrytning i Sverige. Men jag tycker ändå att när det lokala intresset i kommu-

ner är emot det – kommuner, landsting och samtliga samhällsorganisationer som finns i ett område – måste det intresset ändå väga starkare. Det vill jag ändå framföra till statsrådet.

Jag hoppas att vi kan få med detta i de diskussioner som förs med näringsministern. Jag har ställt en fråga till miljöministern angående detta ärende, och jag tänker naturligtvis fortsätta att ta upp den frågan.

Anf. 73 Statsrådet THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Jag är helt säker på att Marianne Andersson har många synpunkter som är värda att beakta. Jag skall notera dem och framföra dem till näringsministern. Men jag tycker ändå att Marianne Anderson när näringsministern är här skall passa på att ställa frågor om gruvbrytning och prospektering.

Jag vet om den fråga som Marianne Andersson har ställt till miljöministern, och det finns anledning att ta upp den. Men detta är en sådan klar sakfråga som jag tycker att det enligt grundlagen ansvariga statsrådet skall få besvara i en frågestund i riksdagen.

Den negativa föreningsrätten

Anf. 74 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m):

Fru talman! Jag försökte ställa en följdfråga till statsrådet Peterson tidigare när han svarade min partikamrat Chris Heister angående vad som händer i Landskrona. Detta är inte en lokal fråga utan i högsta grad en principiell fråga.

Vi har här i landet ett skydd för den s.k. positiva föreningsrätten. Men det visade sig i en dom i Europadomstolen i fjol när Sverige blev dömt att denna lagstiftning är otillräcklig och måste rättas till. Jag syftar på den s.k. Torgny Gustafsson-domen.

Vi moderater har begärt en lagändring så att även den negativa föreningsrätten skall skyddas just för att slippa se sådan diskriminering av människor i framtiden. Är statsrådet Peterson beredd att välkomna en sådan lagändring och beredd att arbeta för en sådan?

Anf. 75 Statsrådet THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Jag tycker att vi skall hålla på reglerna i riksdagens frågestunder. Jag skulle inte ha någonting emot att ha en principiell debatt om dessa frågor. Men det finns statsråd som den här frågan bör riktas till. Jag tycker att frågeställaren skall passa på när ett sådant tillfälle ges.

Anf. 76 TALMANNEN:

Peter Weibull Bernström hade föranmält en fråga till arbetsmarknadsministern. Har Peter Weibull Bernström en följdfråga? Det var i den avsikten Peter Weibull Bernström fick ordet.

Anf. 77 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m):

Fru talman! Jag kan gärna rikta precis samma frågeställning till arbetsmarknadsministern.

Anf. 78 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):
Fru talman! Då måste jag upplysa om att den frågeställningen inte ligger inom mitt ansvarsområde utan inom Ulrica Messings.

frågestund

Sjuklönefrågan

Anf. 79 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! I stora tidningsrubriker i dag kunde vi läsa att regeringen vänder i sjuklönefrågan. Näringsministern lär ha uttalat att det som nu gäller är tillväxthämmande. Låt mig avslöja, fru talman, att jag känner mig glad över det beskedet, eftersom jag tror att han har fullständigt rätt i ett sådant påstående. Att regeringen nu har kommit till vad jag skulle vilja betrakta som en klokare insikt än tidigare är att hälsa med tillfredsställelse.

Min fråga blir: Kan vi få en bekräftelse här i dag från sittande statsråds-krets att detta stämmer? Det andra är: Skulle det vara möjligt att ge beskedet att det kommer en proposition som skulle kunna gälla från t.ex. halvårsskiftet? Jag tror att det skulle vara väldigt välgörande för den småföretagarsatsning som riksdag och regering säger sig vilja stå för.

Anf. 80 TALMANNEN:

Elver Jonsson måste precisera till vem frågan riktas.

Anf. 81 ELVER JONSSON (fp):

Jag kan rikta den till arbetsmarknadsministern, eftersom den har så mycket att göra med vår chans att över huvud taget få ordning på sysselsättningen i vårt land.

Anf. 82 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag är oerhört ledsen över att än en gång behöva säga att detta inte är mitt ansvarsområde. Jag tycker att det är principiellt viktigt att vi håller på det. Detta är en fråga som skall ställas till statsrådet Maj-Inger Klingvall. Det är hon som har hand om det området.

Anf. 83 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag tyckte att det var lämpligt att ta upp den här frågan eftersom statsrådet Klingvall energiskt har förnekat att sådana tankar var på gång, och det bara ett par månader tillbaka. Nu kommer näringsministern med ett förlösande budskap. När vi säger att den viktigaste frågan är att få människor i arbete och kungsvägen är via småföretagsamhet etc. skulle ett sådant besked vara bra. Jag förutsätter att den här frågan faktiskt diskuteras inom regeringskretsen. Arbetsmarknadsministern skulle ha kunnat gett besked här att något positivt är på gång.

Anf. 84 TALMANNEN:

Jag vill uppmana ledamöterna att rikta frågorna till de statsråd som är närvarande i dagens frågestund.

Anf. 85 Statsrådet THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Det är klart att en sådan erfaren och gammal ledamot av Sveriges riksdag som Elver Jonsson vet ansvarsfördelningen i regeringen. Han vet också att i riksdagens talarstol kan inte vilket statsråd som helst besvara frågor i ämnesområden där enligt grundlagen ansvaret faller på ett annat statsråd.

Reglerna för dessa frågestunder gjordes upp oerhört noggrant med talmannen och de politiska partierna. Ledamöterna skulle rikta frågorna till statsråden på deras ansvarsområden. Det är här klart att det är statsrådet Klingvall som har att svara på den här frågan. I den mån Elver Jonsson inte vill ställa en skriftlig fråga hoppas jag att hon kanske finns här vid någon av de återstående frågestunderna.

Det är klart att alla sådana här frågor diskuteras i regeringskretsen. Vi har haft åtskilliga diskussioner denna dag. Men de kan inte redovisas i riksdagen som konkreta svar på en konkret fråga. Jag måste vädja till Elver Jonsson att acceptera detta och att statsrådet Klingvall får svara på frågan vid tillfälle.

Sjukvården

Anf. 86 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till socialministern i hennes egen-
skap av sjukvårdsminister. Jag hoppas att jag nu träffar rätt.

Ett av de områden i Sverige som har försämrats kraftigt under den socialdemokratiska regeringen är sjukvården. Två delområden är de växande vårdköerna och de minskade möjligheterna att välja husläkare. Jag har därför ställt två interpellationer till socialministern om detta, inlämnade i laga tid. Jag har tyvärr i går fått beskedet här i kammaren att de inte kommer att besvaras.

Det är lätt att ha förståelse för att man ogärna vill diskutera de områden man ansvarar för där det sker försämringar. Samtidigt är jag förvånad, eftersom jag på grund av mina tidigare erfarenheter av socialministern har en hög uppskattning av henne.

Nu kommer vi inte under den här korta frågestunden att klara av att ta upp de två interpellationerna som försvann. I stället skall jag ställa två frågor som rör samma ämnesområde och som går att besvara på kort tid.

När mandatperioden är slut i september nästa år, kommer vårdköerna att vara kortare eller längre än när regeringen tillträdde?

Kommer möjligheten att välja husläkare att vara bättre eller sämre än när regeringen tillträdde?

Anf. 87 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Dyre Bo Könberg! Jag har väl aldrig tvekat att ta en diskussion när Bo Könberg har velat det, vilken fråga det än varit? Vi har ju diskuterat den här saken upprepade gånger, praktiskt taget varje vecka. Till slut räcker inte tiden till. På grund av utlandsresor och att riksdagsledamöterna skall ha sommarledigt blev det inte möjligt för mig att få in ytterligare interpellationssvar. Men Bo Könberg skall få ett utförligt skriftligt svar, och jag tvekar aldrig att ta en debatt. Jag skall mycket gärna diskutera dessa viktiga frågor.

Jag är inte spåtant utan politiker, och ingen kan säga precis hur situationen när det gäller vårdköer ser ut om ett år. Men Bo Könberg vet att vi nu har kunnat skjuta till pengar åt kommuner och landsting, och vår beställning har varit tydlig: Vårdköerna skall minskas. Jag ser framför mig att vårdköerna kommer att vara kortare.

När det gäller att välja husläkare och att faktiskt få kontroll över kostnaderna, tror jag att det kommer att vara ungefär som i dag. Men inte heller det kan vi veta säkert. Vi får se vilka krav som ställs och hur vårdgivarna själva, de ansvariga landstingen, vill ha det framöver. De diskussionerna för vi hela tiden. Vi får minsann återkomma till den frågan också.

Anf. 88 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Nej, jag trodde inte att sjukvårdsministern skulle avstå från diskussioner med mig om detta. Jag konstaterar bara att jag lämnat in två interpellationer i helt laga tid enligt riksdagsordningen och att det inte blir någon debatt, trots att vi kommit överens om tid för debatten.

Som svar på de två frågor jag ställde fick vi höra att socialministern inte var någon spågumma men att hon trodde att det kanske skulle bli bättre med vårdköerna i september nästa år.

På frågan om husläkarna lät svaret som att det kanske inte skulle bli sämre än i dag, men det var faktiskt inte den frågan jag ställde, som kammare hörde. Jag frågade om det kommer att vara bättre eller sämre möjligheter i september än när regeringen tillträdde. Alla som har studerat regeringens egen rapport härommånaden vet ju att det nu är sämre än det var då. Återigen: Kommer det att vara bättre eller sämre i september nästa år än det var när regeringen tillträdde?

Anf. 89 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Det här är ännu ett exempel på hur man i Folkpartiet ofta diskuterar dessa frågor, nämligen i organisatoriska termer. Det viktiga är väl att vi erbjuder en bättre vård för alla människor i landet? Om man utgår från läkarna eller från organisationen, tror jag att man kan hamna väldigt snett.

Det viktiga är att vi ser till att människor inte behöver lida därför att de måste vänta länge på en operation eller på att få ett besked. Det skall väl inte bara gälla de diagnoser som delvis var slumpvis utvalda i den tidigare vårdgarantin, och som Bo Könberg gärna hänvisar till, utan det skall väl gälla alla patienter?

Nu kan vi också med egna pengar betala de operationer som behöver utföras framöver. Nu behöver vi inte låna pengar, som den borgerliga regeringen gjorde, utan vi kan ge ett viktigt tillskott. Vår beställning är också mycket tydlig: Landstingen skall se till att korta väntetider och köer. Därför ser jag framför mig att det kommer att vara så inom ett år.

Det andra gäller hur vi skall fördela resurserna. Vad är det viktigaste vi kan göra? Hur skall vi styra resurserna dit de bäst behövs?

Anf. 90 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Det finns ett enkelt lackmustest för att utröna om regeringen är pressad i en fråga, och det är att höra om statsråden börjar tala

om att låna pengar till reformer. Nu är statsrådet pressad och börjar tala om att låna pengar till reformer.

Statsrådet anklagar Folkpartiet för att bry sig om organisatoriska frågor, när jag i mitt inlägg tog upp de två frågorna om vårdköerna skall vara kortare och om man skall kunna välja en egen läkare som man har förtroende för. Detta, fru statsråd, är inga organisatoriska frågor!

Anf. 91 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s):

Fru talman! Det kanske blir otrevligt för Könberg och andra, eftersom det var den borgerliga regeringen som lånade pengar. Det får vi betala dyrt i dag, och tyvärr går det också ut över viktiga verksamheter som vård och omsorg. Men en del av de reformer som genomfördes under den borgerliga regeringstiden handlade om just detta. Jag vet inte vad man hade för ögonen när man t.ex. införde den fria etableringsrätten, men vi vet att ett viktigt resultat av den var att det blev fler läkare på Östermalm. Men hjälpte det människor som behövde vård i Norrland? Innebar det en sådan förbättring av vården som vi vill ha och behöver?

Rasen i Vagnhärad

Anf. 92 ANITA PERSSON (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till inrikesminister Jörgen Andersson med anledning av det svåra raset i Vagnhärad i Trosa kommun. Där har många familjer drabbats väldigt svårt. De har blivit hemlösa, och det finns risk för att de kan drabbas väldigt hårt ekonomiskt.

Min fråga är vilka åtgärder regeringen kommer att vidta för att hjälpa dem som drabbats. Och på vilket sätt kommer regeringen att kunna stödja kommunen?

Anf. 93 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Det som har hänt i Vagnhärad och det vi har sett på TV har naturligtvis berört oss alla. Jag är inte beredd att nu i dag klargöra vilka ekonomiska åtaganden staten kan ikläda sig. Diskussion mellan olika parter pågår nere i Vagnhärad, och de diskussionerna skall få fortsätta.

Men låt mig säga att om det är något vi har gott om i det här landet, så är det mark. Kommunerna har också planmonopol, och när man lägger ut sina detaljplaner är det oerhört viktigt att man gör ordentliga geologiska undersökningar, innan man fastställer detaljplanerna i fullmäktige.

Anf. 94 ANITA PERSSON (s):

Fru talman! Jag håller med inrikesministern om att det är viktigt att kommunerna tar sitt ansvar och ser till att det inte byggs på farliga platser. Men nu gäller det att snabbt komma med svar till kommunen och de berörda. När den värsta chocken nu har släppt börjar oron komma, och därför måste man snabbt få en lösning på problemet.

Anf. 95 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag delar Anita Perssons uppfattning att det är viktigt att de berörda får ett besked inom den snaraste tiden. Men nu pågår diskuss-

ioner nere i Vagnhärad och vi måste avvakta och följa dem och se vad som kommer ut av dem. Jag tror inte att ett regeringsingripande på just det här stadiet skulle hjälpa till, utan det skulle kanske störa den process som nu pågår där.

Prot. 1996/97:110

29 maj

frågestund

Den negativa föreningsrätten

Anf. 96 KARIN FALKMER (m):

Fru talman! Med anledning av det som förevarit här i kammaren i dag och svårigheterna att få någon minister att svara på frågan om det som hände i Landskrona, ställer jag min fråga till biståndsminister Pierre Schori, som är ansvarig för de mänskliga rättigheterna.

Det är en självklar mänsklig rättighet att få bilda fackförening. Borde det då inte vara en lika självklar rättighet för den enskilde arbetstagare som inte vill vara fackligt ansluten att slippa vara det, utan att straffas genom att inte få del av löneförhöjningar?

Anf. 97 Statsrådet PIERRE SCHORI (s):

Fru talman! Jag svarar gärna på denna fråga. Frågor om de mänskliga rättigheterna ligger hos Lena Hjelm-Wallén.

Vapenexport till Indonesien

Anf. 98 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Nyss var det fråga om sifferexercis, då vi hade en handelsdebatt. Där tog jag bl.a. upp det mycket allvarliga läget i Indonesien.

I det sena Studio Ett-programmet hörde vi Mughtar Pakpahan, som är syndikalist och försöker bygga upp demokratin. Han har blivit anklagad för att syssla med odemokratiska saker, vilket han inte har gjort. Han hotas till döden.

Till detta land, som står inför ett val i dagarna, har vi skickat vapen. Man säger att vi har exporterat för 64 miljoner kronor 1996. Det är alltså tre gånger mer än under den period som Birger Schlaug och Pagrotsky talade om tidigare. Det är tre gånger så mycket!

I en bok jag har står det att Sveriges del av Indonesiens vapenimport utgjorde 3 % under perioden 1978 till 1993. Från 1 % till 3 % innebär 30 gånger så stor skillnad.

Jag vill därför fråga Leif Pagrotsky: Kan han tydliggöra om han kände till siffran 64 miljoner kronor redan när detta var uppe i KU den 17 april?

Anf. 99 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag är inte à jour med debattreglerna för frågestunden. Hur många gånger får man komma tillbaka om man har gjort bort sig i en fråga, och gå ut och ropa på hjälp från någon annan kollega som har taletid kvar?

Jag skall upprepa de siffror som Eva Goës kanske inte hörde. Hon kanske inte hade hunnit hit då de nämndes. Under perioden 1991–1995 sålde Sverige vapen till Indonesien för motsvarande 0,1 % av Indonesiens vapenimport. Under perioden 1990–1994, dvs. en femårsperiod längre bak i tiden, var det också 0,1 %.

Man kan jämföra med hur det var på 70-talet och framåt. Eva Goës säger att hon har en bok. Hon kan väl visa upp den, så att jag får se hur den ser ut. Hon nämnde inget namn på den, så var snäll och visa den! Under perioden 1978 till något annat år var siffran en annan – det tvivlar jag inte ett ögonblick på. Men jag talar om förhållandena som gäller nu. Eva Goës hade också en uppgift om årets siffror. Jag har inte sett någon sådan siffra ännu, men jag tvivlar på att den siffra hon nämnde har med verkligheten att göra.

Anf. 100 TALMANNEN:

Eva Goës har inte ställt någon fråga tidigare i dag, vill jag för tydlighetens skull framhålla.

Anf. 101 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Jag har dessutom anmält mig i förväg. Jag är inte här för att vara oförskäm, och jag tycker inte att Leif Pagrotsky behöver vara det heller.

Jag har fattat det hela som att mellan 1990 och 1995 är det sex år, och att under denna period var siffran noll kronor. Jag är glad för att Mats Hellström fick igenom den politik han drev. De här frågorna har jag nämligen kämpat för sedan 80-talet. Det är löjligt att komma med de här svaren nu, tycker jag. Jag pratar om i år, och att siffran är 64 miljoner kronor. I år har detta alltså gått upp med tre gånger så mycket som under sex års tid, dvs. mellan 1990 och 1995. Jag har siffrorna här.

Visste Pagrotsky detta den 17 april? Samma dag redogjorde han faktiskt för de riktiga kostnaderna i KU när det gällde den låga exporten till Gulfstaterna. Det var riktiga siffror, säger jag att för att berömma Pagrotsky. Boken jag talar om är skriven av författaren Martin Brok och handlar om världens krigsmaterielexport till Indonesien.

Anf. 102 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag bara konstaterar att det inte finns några siffror för i år ännu. Jag har inte sett några, och det vore intressant att höra vad Eva Goës har för källor. Jag tvivlar på att de stämmer.

Jag hyser inget tvivel om att exporten av krigsmateriel till Indonesien var större på 70-talet än den är i dag. Det har skett en åtstramning hela tiden. Jag brukar säga att så länge det inte blir bättre i Indonesien och vi inte medger nya affärer, nya system och nya åtaganden kommer detta att tyna bort. Nu är exporten så liten att enskilda småleveranser och skeppslaster syns direkt i statistiken. Vissa år är det noll, andra år blir det något mer, och andra år blir det noll igen.

På 70-talet var volymerna större, därför att då fanns inte de här restriktionerna. Vi hade en palaver i konstitutionsutskottet om huruvida det var under den gamla folkpartiregeringen eller den gamla trepartiregeringen eller någon annan.

Det enda som är intressant för granskningen av politiken nu är hur det är nu, och inte hur det var för 20 år sedan. Den tidsperiod som jag har redovisat, och som Eva Goës oförskämde partikamrat säger att jag har vilselett med, är en tidsperiod som Stockholms internationella fredsforskningsinstitut använder och publicerar. Det är den jag har använt, och

ingen annan. Jag har inte räknat på 15 andra varianter för att hitta den optimala jämförelsebasen.

Prot. 1996/97:110
29 maj

Anf. 103 TALMANNEN:

Med detta inlägg är dagens frågestund avslutad.

Får jag tillägga att jag med noggrannhet kommer att utvärdera vilka erfarenheter vi har gjort av dagens frågestund. Det är ytterst angeläget, även om det ibland är svårt, att vi begrundar vem som skall svara på vilken fråga. Kammarkansliet hjälper gärna till med att ge goda råd.

Frågestund

7 § Sverige och den inre marknaden

*Sverige och den inre
marknaden*

Föredrogs

Näringsutskottets betänkande 1996/97:NU14
Sverige och den inre marknaden (skr. 1996/97:83)

Anf. 104 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Sveriges och Europas konkurrenskraft styrs ytterst av hur väl politiken förmår skapa förutsättningar för långsiktig tillväxt. Sverige intar i dag plats 22 i den internationella konkurrenskraftsligan. Det är ett gravt underbetyg för den svenska politiken. Sveriges konkurrenskraft är nu sämst i Norden, Island undantaget. Därtill kommer att Sverige passerats av en rad NIC-länder, t.ex. Taiwan och Sydkorea. Än värre är det faktum att också flera länder i tredje världen gått om Sverige. Indonesien, Thailand och Malaysia anses numera ha bättre konkurrenskraft än Sverige. Det är också väl känt att Chile och Irland ligger bättre till än Sverige. Listan toppas av Singapore, Hongkong och USA.

Det är dock på intet sätt förutbestämt att Sverige och Europa måste konkurreras ut av de växande ekonomierna i Asien och Östeuropa. Om växande konkurrens är internationaliseringens ena sida är den andra att de snabbväxande ekonomierna erbjuder nya marknader och exportmöjligheter för våra företag, och därmed möjligheter till ökat välstånd för alla parter.

Det pågår nu en debatt om hur långt vi i Sverige och Europa måste gå för att anpassa oss till storföretagens krav på skattesänkningar och avregleringar. Den debatten är underlig av flera skäl.

För det första är den underlig därför att kraven hittills varit mycket modesta. Det har handlat bl.a. om att anpassa den svenska personbeskattningen till nivåer som råder i våra europeiska grannländer, och om att ta bort regler som direkt hindrar nyanställningar och nya jobb.

För det andra är den underlig därför att viljan verkar vara att skapa ursäkter för att ingenting göra i Sverige och för att underlåta att skapa förutsättningar för ett starkare Sverige. Kontentan är: Måste vi anpassa oss det minsta lilla, så får det vara. Hellre ett fattigt och föråldrat Sverige än ett nytt och konkurrenskraftigt, tydligen.

För det tredje är den underlig därför att den utgår från att framtiden kräver en ständigt nedåtgående spiral av anpassning i Europa, där länder bjuder under varandra till dess att *laissez faire*-samhället står för dörren.

Verkligheten tyder dock på någonting helt annat. De länder vi förknippar med snabb tillväxt, stark vilja att konkurrera och höga exportnivåer, t.ex. Taiwan och Sydkorea, är i dag framväxande i-länder som själva tvingas göra omprövning. Allt högre lönelägen ger kostnadskriser, och tillverkning läggs ut på nya låglöneländer. Vi ser också att när Japan handlade sig rikt ökade folkets krav på att få del av välståndet. Det sker alltså en anpassning uppåt i konkurrentländerna till Europa. Sanningen är att världen sannolikt aldrig haft så många rika och välmående människor som i dag. Och de blir fler, i takt med att allt fler länder handlar sig rika.

I takt med framgången kommer också kraven på materiellt välstånd och högre löner. Låglöneländer i går är i-länder i dag. Låglöneländer i dag är i-länder i morgon. Sanningen är att Europas konkurrenskraft beror på oss själva och på om vi kan omorientera våra stelnade samhällsstrukturer med för stora offentliga utgifter, omfattande regleringar av företaget och bristande kunskapsinvesteringar vilka alla bidragit till svår arbetslöshet. Det är i det här perspektivet den inre marknaden bör ses. Den inre marknaden är ett medel att stärka Europas konkurrenskraft och därigenom undanröja arbetslöshet och bristande ekonomisk tillväxt. En större hemmamarknad och ett höjt konkurrenstryck är viktiga förutsättningar för konkurrenskraftiga företag.

Fru talman! Den svenska hemmamarknaden är liten. Den svenska marknaden växer också mycket svagt. När det gäller marknadstillväxt ligger Sverige på 32:a plats i världen. Vi är dock ett exportberoende land. För våra företag är det särskilt viktigt att den inre marknaden fungerar väl. Hur stor nytta som Sverige skall dra av den inre marknaden är dock upp till oss själva. Möjlighet till marknadstillträde finns.

Det är därför oroande att andelen svenska företag som exporterar sina varor är så mycket lägre än EU-genomsnittet. Det svenska snittet är 38 %. Det kan jämföras med EU:s genomsnitt på 54 %. Det är också färre små och medelstora företag i Sverige som planerar att söka sig ut på nya marknader jämfört med ett EU-snitt. 56 % av EU-företagen är på väg, men bara 38 % av de svenska kollegerna.

Fru talman! Det är ett problem för Sverige att förverkligandet av den inre marknaden haltar. Som framgår av näringsutskottets betänkande har i dag cirka två tredjedelar av vitbokens beslutade åtgärder genomförts av samtliga medlemsstater. Ser man till samtliga inre marknadsåtgärder blir bilden litet annorlunda. Enligt Dagens Industri ligger Holland i topp genom att efterleva 99,1 % av regelverket. Tyskland finns i botten med 88 %. Sverige finns i mellanskiktet och uppfyller 95,9 % av de inre marknadsåtgärden enligt samma källa.

Reglerna för offentlig upphandling och statsstöd är de som verkar svårast att efterleva för EU-länderna. Kommissionären Monti tvingades under fjolåret att 283 gånger varna medlemsregeringar för att de inte efterkommit lagar som styr den inre marknaden. Det innebar att överträdelserna ökade med ca 30 % jämfört med året innan. I en tredjedel av fallen bestod övertrampen i att man var alltför sen med att införliva unionens rättsregler i den nationella rätten.

Den inre marknaden måste förverkligas fullt ut. Fördelarna i form av ökad tillväxt, förbättrad konkurrenskraft och ökat välstånd avtar annars. Sverige måste för det första påverka övriga medlemsländer att verkligen genomföra de gemensamt fattade besluten på hemmaplan.

För det andra måste kommissionen enligt vår mening få större möjligheter att driva på förverkligandet av direktiven. Dagens möjligheter att avge motiverade yttranden till berörda länder och att så småningom hänskjuta ärenden till domstolen när länder ändå inte införlivar direktiven, menar vi inte är tillräckligt. Ett stort problem i det här fallet är tidsutdräkten, vilket ger problem för länder och företag. Det är någonting som också framhålls särskilt i utskottsbetänkandet.

Det återstår en hel del arbete för att förverkliga en i reell mening inre marknad, t.ex. en liberalisering av transportsektorn, en liberalisering av telekommunikationerna och energimarknaden. Det är viktigt för Sverige att driva på detta inom EU.

Det är också viktigt med övergången till och deltagandet i en gemensam valuta. EMU är i själva verket en förutsättning för en i reell mening gemensam marknad.

Dessutom måste, som berörs i en av våra reservationer, Sverige aktivt arbeta för att uppfylla Essenpunkternas rekommendationer, något som inte varit fallit hittills.

Sverige måste vidare arbeta för en förenkling av både nationella och gemensamma regelverk. I det fallet hänvisar vi till det arbete som den borgerliga regeringen gjorde i och med att man tillsatte den dåvarande Avregleringsdelegationen. Vi beklagar att takten i avregleringsarbetet i Sverige avtagit.

Vi menar att en regelrevision i EU skulle öka effektiviteten av den inre marknaden. Vi hoppas att regeringen vill driva på en regelrevision av EU:s regler. Likaså måste vi uppmuntra avreglering i övriga medlemsländer. Jag vill därför yrka bifall till reservation 1 i betänkandet.

Slutligen, fru talman, har jag en kommentar till regeringens sätt att redovisa EU-arbetet till riksdagen. Den nuvarande uppläggningsen med en skrivelse om den inre marknaden, en annan om handelspolitiken och ytterligare en om det allmänna EU-arbetet riskerar ge upphov till en del överlappning och dubbelarbete i riksdagens utskott. Det vore tydligare, både för riksdagen och allmänheten, med en mer samlad redovisning av arbetet i EU.

Anf. 105 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! Sverige har traditionellt haft en mycket frihandelsvänlig linje. För ett litet land som vårt, med stort utrikeshandelsberoende, har detta varit, och kommer att vara, en oerhört viktig förutsättning för vårt välstånd. Det har varit en styrka att det under lång tid rått en bred politisk enighet i landet om vikten av att öka frihandeln. EES-avtalet, och sedermera EU-medlemskapet, har för Sveriges del inneburit att vi har fått tillgång till och påverkansmöjligheter på ett område som i dag omfattar 370 miljoner invånare.

EU:s inre marknad har en nyckelroll för våra möjligheter till en god utveckling såväl ur ekonomiskt och socialt hänseende som ur miljöhänseende. En väl fungerande marknad gör att Europas konsumenter får bättre och billigare varor och tjänster. Det är också ett viktigt instrument för att möta den globala konkurrensen.

Men det är viktigt att inte slå sig till ro med dessa framsteg. Den inre marknaden är ännu inte fullbordad. Även om tullar och kvoter inte existerar, finns det andra hinder som hämmar den inre marknaden och som gör

att förutsättningarna inte är lika mellan alla länder. Det handlar om regel-förenklingar, borttagande av statsstöd och subventioner och standardise-ringsarbete, för att bara nämna några angelägna åtgärder. Ett färskt ex-empel är Sveriges aktiva arbete med att avskaffa varvsstödet inom EU, något som vi tyvärr inte har lyckats med ännu.

Sverige har varit och är starkt drivande för att avveckla återstående hinder för en väl fungerande konkurrens inom den inre marknaden. En väl fungerande konkurrens är inte ett mål i sig, utan ett medel för att stärka omvandlingstrycket i ekonomin och därmed främja tillväxt och sysselsättning. Det handlar om att svenska företag skall få bra förutsätt-ningar att verka på den inre marknaden, men också om att utländska investeringar skall öka i Sverige.

Fru talman! Svensk konkurrenspolitik är ett viktigt medel för att öppna slutna utländska marknader för svenska företag. Hittills har det ofta inneburit att vi gått före andra länder i frågor om avreglering och konkurrensutsättning. Med tanke på de svenska företagens stora internat-ionella beroende och den svenska ekonomins behov av tillväxt i en inter-nationell miljö, måste helt eller delvis stängda marknader öppnas för svenska företag. Det handlar om områden som telekommunikationer, energi och transporter. Genom nya tekniker har också mindre tjänsteföre-tag fått en helt annan möjlighet att verka på den europeiska marknaden. Detta kräver också att vi får en effektivare lagstiftning och en lagstiftning som är harmoniserad.

En väl fungerande konkurrens är beroende av väl fungerande konkur-rensregler, att konkurrensärenden som tas upp till behandling handläggs på ett effektivt sätt och att det finns en effektiv övervakning. Det är vik-tigt att medlemsstaterna tillämpar gemensamma regler på ett likformigt sätt och i möjligaste mån undviker särlösningar på nationell nivå. Regel-förenklingar är här av stor vikt, både på gemenskapsnivå och nationellt. De mål som reglerna är satta att skydda skall självfallet beaktas. Det gäller t.ex. särskilda intressen som miljö, hälsa, arbetar- och konsument-skydd.

På gemenskapsnivå pågår för närvarande ett arbete, det s.k. SLIM-projektet, för att förenkla och förbättra regelverket. Sverige har ställt sig mycket positivt till detta arbete och välkomnar också projektets andra fas där nya sektorer kommer att ingå.

Det är också viktigt att regelformuleringar också sker på nationell nivå. För närvarande pågår för svenskt vidkommande en systematisk genomgång av de regler som berör företagen. Dessutom pågår ett speci-ellt arbete med att hjälpa småföretagen genom att avskaffa onödiga hin-der för etablering och tillväxt.

Fru talman! Även om det fortfarande finns mycket kvar att göra för att åstadkomma en väl fungerande inre marknad, finns det alla förutsättning-ar för en positiv utveckling som kommer att gynna Europas konsumenter och företag. Med detta vill jag yrka bifall till hemställan i näringsutskot-tets betänkande.

Anf. 106 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Sverige är ett litet land som är starkt beroende av handeln med omvärlden. I dag går 65 % av vår export till den inre marknaden, och nästan 80 % av vår import kommer därifrån. Denna marknad med

375 miljoner människor är världens största marknad, och den har nu blivit Sveriges hemmamarknad. Därför vill jag framhäva den inre marknadens betydelse för ekonomisk utveckling och sysselsättning i Sverige och i Europa.

Den inre marknaden är ett enastående och framgångsrikt projekt. Det är den europeiska unionens största framgång så här långt. Vi kan röra oss fritt och leva och arbeta i andra länder. Handelshinder har undanröjts, och konsumenternas position har flyttats fram genom att konkurrensen har blivit bättre, men vi skall inte nöja oss med det. Vi måste hela tiden driva på, så att den inre marknaden blir ännu bättre. Vi måste göra mera för att utnyttja de möjligheter till bättre ekonomisk utveckling, ökad sysselsättning och starkare ställning för konsumenterna som den inre marknaden medför.

Till att börja med är det viktigt att ta vara på det som hittills har åstadkommit och att resultatet förvaltas väl. Bara så kan medborgarnas förtroende uppnås. Det är därför beklagligt att inte medlemsstaterna har genomfört gemensamt beslutade åtgärder i högre grad. I dag är, som Sten Tolgfors nämnde, endast två tredjedelar av direktiven genomförda i alla 15 medlemsstater.

Endast med medborgarnas fulla förtroende och stöd kan utvecklingen inom den inre marknaden gå framåt. Det kräver t.ex. en stark konsumentpolitik. Om man ständigt nöjer sig med den minsta gemensamma nämna-rens politik på konsument- och miljöområdet kommer man inte att få medborgarnas förtroende. Om förtroendet saknas kommer konsumenternas tvekan inför utländska varor och tjänster att bestå. Man fastnar i gamla vanor där man fortsätter att köpa de gamla välkända märkena. Handeln utvecklas inte i samma takt. Utbudet blir inte lika brett, och konkurrensen blir inte så stark som konsumenterna förtjänar. Då är det konsumenterna som blir lidande och den ekonomiska utvecklingen och sysselsättningen i Sverige och i Europa.

Medborgarna måste se konkreta resultat. De måste kunna lita på att höga krav på hälsa och säkerhet uppfylls, både för människor och djur, att hänsyn tas till miljön och att miniminivåer när det gäller arbetsvillkor säkerställs. Det får inte finnas något tvivel om vem den inre marknaden är till för.

En gemensam inre marknad förutsätter lika spelregler, så att konkurrensen kan ske på lika villkor. Då är det orimligt att ett land som Storbritannien, under den tidigare borgerliga regeringen, ställer sig utanför det sociala protokollet, med grundläggande arbetsrättsliga regler. Då är det oförsvarbart att vissa länder kraftigt subventionerar företag som sedan skall konkurrera med andra företag på samma inre marknad. Det är därför som vi nu deltar aktivt i en process mot Frankrikes beslut att subventionera det franska flygbolaget med mer än 25 miljarder kronor. Då är det förkastligt att använda illojal skattekonkurrens för att snedvrída konkurrensen till de egna företagens förmån. Därför är det helt oacceptabelt när vissa länder med hjälp av banksekretess och skattefrihet drar till sig bankkunder genom att underlätta skattefusk. Detta misskrediterar inte bara den inre marknaden för finansiella tjänster utan hela idén om fri rörlighet för kapital i Europa.

Men förtroende handlar inte bara om ifall medborgarna kan lita på att myndigheterna säkerställer grundläggande hälsa och säkerhet eller om

konkurrensen sker på lika villkor. Det handlar också om i vad mån myndigheterna sysslar med rätt saker eller inte. Hur upplever folk den inre marknaden? Är det inte så att den inre marknaden ofta upplevs som överreglerad och byråkratisk? Man tycker att EU är klåfingrig och mest sysslar med sådant som uppfattas som struntsaker, t.ex. storleken på jordgubbar, medan fördelarna ofta kommer i bakgrunden och inte får den uppmärksamhet de förtjänar. Överreglering är inte bara ett skäl till irritation hos medborgarna. Den hindrar även att nya jobb växer fram. Det är därför mycket viktigt att vi fortsätter arbetet med att förenkla lagstiftningen och undviker onödiga regleringar.

Vi måste koncentrera oss på de viktiga frågorna. Arbetet skall leda till förbättringar för konsumenter och företag. De små och medelstora företagens situation är speciellt viktig i det här sammanhanget. De har inte samma resurser och möjligheter att hantera olika administrationer och olika byråkratier. Standardiseringsarbetet måste därför bedrivas kraftfullare, inte minst för de små företagens skull.

De olika ländernas kontrollorgan måste dessutom tillämpa reglerna på ett liknande sätt, så att samma krav ställs inom hela unionen. Vi behöver en effektivare konkurrensövervakning och bättre efterlevnad av statsstödsreglerna. Att rådet med kvalificerad majoritet nyligen godkänt ytterligare stöd till den tyska, spanska och grekiska varvsindustrin är djupt olyckligt. Reglerna som öppnar den offentliga upphandlingen för konkurrens också från andra länder måste bli effektivare. Detta är en jättemarknad på 11½ % av unionens samlade BNP som ännu inte har öppnats på det sätt som beslutats. Det beror både på att reglerna inte efterlevs och på att informationen inte är tillgänglig i praktiken för de företag som skulle kunna bjuda.

Jag skulle kunna peka på fler viktiga områden där arbetet behöver intensifieras, där harmoniseringen verkligen har betydelse för konkurrens och för den ekonomiska utvecklingen i unionen. Det är det som man skall koncentrera sig på. Förhållanden som inte har något inslag av diskriminering mot företag från andra länder och som respekterar andan i fördraget, som t.ex. den svenska alkoholpolitiken, skall man inte lägga sig i. Om man inte tar den i högtidstalen så omhuldade subsidiaritetsprincipen på tillräckligt allvar underminerar man förtroendet för EU. Men arbetet med att göra den inre marknaden bättre går vidare. Vid toppmötet i juni kommer förhoppningsvis regeringscheferna att fatta beslut om en handlingsplan för den inre marknads fortsatta utveckling. Om den får det politiska stöd som åtminstone vi vill ge den tror jag att många av de problem som vi ser på den inre marknaden i dag kommer att kunna lösas, så att den inre marknaden än bättre kommer att tjäna medborgarna.

Anf. 107 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! I många delar är vi överens med regeringen om synen på den inre marknaden. Men det är ganska svårt att bli klok på vad som är retorik och vad man verkligen menar från regeringens sida när det gäller synen på Europasamarbetet. Man driver t.ex. sedan ett par år tillbaka ett starkt krav om en sysselsättningsunion. Samtidigt reagerar arbetsmarknadsministern skarpt när det talas om samordning i arbetsmarknadspolitik. Man talar mycket väl i alla sammanhang om gemensamma åtgärder för att skapa jobb, men man uppfyller inte Essenpunkterna. Man talar om

att det är viktigt att göra EU relevant för befolkningen. Det är sant och visst, men när man väl skall konkretisera det handlar det om frågor som för de allra flesta ligger ganska långt från Europasamarbete, som konsumentpolitik eller handikappfrågor.

Jag tror att man gör Europasamarbetet en otjänst genom att försöka lyfta upp nationella frågor som kan hänvisas till subsidiariteten på Europanivå i stället för att engagerat arbeta för svenska intressen i de stora europeiska samarbetsfrågorna.

Jag har också en kommentar till den nya brittiska regeringen. Det intressanta med Labour är att man driver en helt annan politik än den svenska socialdemokratiska regeringen, inte minst när det gäller arbetsmarknadsfrågor. Man säger att man inte tänker återinföra en rad olika jobbförsvårande regleringar som tidigare fanns i Storbritannien. Man talar för en flexibel arbetsmarknad när de svenska socialdemokraterna talar emot. Därför kan nog Labour användas som ett exempel från både höger och vänster i den svenska debatten.

Anf. 108 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag vet inte var jag skall börja. Sten Tolgfors har inte så mycket kommentarer till vad jag säger om vår politik. Han pratar om Essenpunkterna och säger att man i stället för att arbeta med sysselsättningsfrågorna på europeiskt plan skall arbeta med de stora frågorna. Jag undrar: Vilka är de stora frågor som tränger ut arbetslöshetsbekämpningen i Sten Tolgfors vision om samarbetet i Europa? För mig är det en självklar samarbetsfråga.

Vad gäller Essenpunkterna finns det olika förslag med olika utrymme för olika länder att bedriva sin nationella politik genom gemensamma mål. En sådan punkt i Essenöverenskommelsen som jag tycker är intressant är att man skall ta bort eller sänka arbetsgivaravgifterna för lågavlönade, det som man kallar för *non-wage labour costs*. Skulle Moderaterna vara med på det? Såvitt jag förstår har Moderaterna i Sverige drivit igenom en motsatt ordning, nämligen att vi har arbetsgivaravgifter upp till 7 ½ basbelopp för pensioner som sedan upphör. Det är i alla fall så det avses att bli. Om Essenpunkterna sade det motsatta, skulle Moderaterna då vara beredda att anpassa sig efter vad partikamraterna i Europa har sagt och göra på det sättet?

Jag tog också upp en fråga som jag tycker är viktig att samarbeta kring i Europa, nämligen skattekontrollen på ränteinkomster samt det skattefusk och den skatteflykt som förekommer. Jag har aldrig hört någon moderat yttra någonting om detta. Det vore intressant att höra Sten Tolgfors uppfattning. Är det rimligt att det finns länder i Europa som tar ut noll i skatt på räntor, aktieinkomster och annat och som inte lämnar kontrolluppgifter eller insyn åt skattekontroll från andra länder? Är det här en fråga där Moderaterna har någon uppfattning tycker jag att det vore intressant att få höra den.

Anf. 109 STEN TOLGFORS (m):

Fru talman! Det var ett något disparat inlägg, får jag lov att säga. Det spände över många olika frågor.

Låt oss börja med sysselsättningen. Visst är det en stor fråga – självklart. Det intressanta är dock att Socialdemokraterna i retorik är för samarbete, men när det kommer till praktik, som t.ex. i Essenpunkterna, går man hem igen och stänger dörren till det samarbetet. När det visade sig att en del kanske ville samarbeta litet för mycket backade Margareta Winberg vad gäller arbetsmarknadspolitiken.

När det gäller arbetsgivaravgifterna tillhör ju statsrådet en regering som började sin period med att höja dem. Om statsrådet tittar på de moderata förslagen vad gäller den samlade beskattningen av lönekostnader tror jag han kommer att se att Moderaterna för närvarande kör skjortan av regeringen vad gäller beskattningen av lågavlönade.

Han tillhör också en regering som är ytterst tveksam vad gäller samarbetet mot ekonomisk brottslighet på europeisk basis. Man har t.ex. varit tveksam vad gäller bryggan mellan pelare tre och ett.

Återigen vill jag säga att jag tycker det råder en diskrepans inom regeringen mellan de vackra orden och den konkreta handlingen. Man verkar inte riktigt veta vad man skall ha EU till i framtiden. Jag tror att den inre marknaden och Europasamarbetet kan betyda oerhört mycket för sysselsättningen i Europa, men det handlar om att stärka Europas konkurrenskraft. Detta nämnde statsrådet över huvud taget inte som en viktig faktor för framtiden i sitt anförande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

NU8 Sverige, EU och handelspolitiken inför 2000-talet

Mom. 2 (handel och ekonomisk tillväxt)

1. utskottet
2. res. 1 (v)
3. res. 2 (mp)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 3 (handel och klausuler om arbetsvillkor och miljö)

1. utskottet
2. res. 3 (m, fp, kd)
3. res. 4 (v)
4. res. 5 (mp)

Förberedande votering 1:

21 för res. 4

16 för res. 5

256 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

107 för res. 3

17 för res. 4

170 avstod

55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

159 för utskottet

101 för res. 3

33 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 17 c

För res. 3: 71 m, 21 fp, 9 kd

Avstod: 17 v, 16 mp

Frånvarande: 19 s, 9 m, 10 c, 5 fp, 5 v, 2 mp, 6 kd

Mom. 8 (svensk uranimport)

1. utskottet

2. res. 7 (mp)

Votering:

276 för utskottet

16 för res. 7

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 71 m, 17 c, 21 fp, 17 v, 9 kd

För res. 7: 16 mp

Frånvarande: 20 s, 9 m, 10 c, 5 fp, 5 v, 2 mp, 6 kd

Mom. 10 (marknadsföring av alkoholdrycker)

1. utskottet

2. res. 8 (mp)

Votering:

266 för utskottet

20 för res. 8

6 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 70 m, 15 c, 19 fp, 16 v, 5 kd

För res. 8: 1 c, 16 mp, 3 kd

Avstod: 1 c, 2 fp, 1 v, 2 kd

Frånvarande: 20 s, 10 m, 10 c, 5 fp, 5 v, 2 mp, 5 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU14 Sverige och den inre marknaden

Mom. 1 (inre marknaden och regelverket)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd)

Votering:

192 för utskottet

101 för res. 1

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 17 c, 17 v, 16 mp

För res. 1: 71 m, 20 fp, 10 kd

Frånvarande: 19 s, 9 m, 10 c, 6 fp, 5 v, 2 mp, 5 kd

Mom. 2–4

Kammaren biföll utskottets hemställan.

*Ändringar i skatte-
registerlagen, m.m.*

8 § Ändringar i skatteregisterlagen, m.m.

Föredrogs

Skatteutskottets betänkande 1996/97:SkU19

Ändringar i skatteregisterlagen, m.m. (prop. 1996/97:116)

Anf. 110 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! I propositionen om ändringar i skatteregisterlagen föreslår regeringen att skattemyndigheten skall få rätt att till sina person- och företagsregister överföra uppgifter från andra register som har uppgifter om de skattskyldiga. Motivet är att underlätta skattemyndighetens kontrollarbete och att åstadkomma en effektivare bekämpning av den ekonomiska brottsligheten.

Det är tyvärr så att den ekonomiska brottsligheten i vårt land har ökat och att den svarta sektorn inom ekonomin i dag är av en sådan storlek att den allvarligt hotar företag som följer föreskrifter i lagar och förordningar. Den osunda konkurrensen kan bekämpas på många olika sätt, varav utökade kontrollmöjligheter är det som regeringen förordar.

Ett annat sätt är att sänka skatterna och andra pålagor samt förändra regelverket så att seriösa företags verksamhet underlättas och underlaget för den svarta sektorn därigenom minskas. Enkla regler kräver mindre kontroll och skapar därigenom både bättre företagarklimat och större möjligheter för myndigheterna att komma åt den illegala verksamheten. Men där är vi inte i dag, utan på område efter område inskränks den ekonomiska friheten i Sverige.

Så sent som i förgår – tror jag att det var – publicerades en internationell utredning som visar att den ekonomiska friheten i Sverige ligger bland de absolut lägsta inom den europeiska unionen. Det finns ett direkt och klart samband, fru talman, mellan den ekonomiska friheten och företagets tillväxt och därmed också sysselsättningens ökning. Nåväl; regeringen vill att vi skall öka kontrollen av medborgarna och lägga därför

fram detta förslag om att för i det närmaste *fyrtonde* gången sedan 1980 utöka skatteregisterlagen!

Den fråga som riksdagens ledamöter bör ställa sig vid prövningen av skatteutskottets betänkande om skatteregisterlagen är: Hur långt kan och bör myndigheterna tillåtas att gå in i den privata sfären i syfte att öka statens och kommunernas skatteintäkter? Finns det över huvud taget någon gräns?

Och kan man legitimera skatteutskottets majoritets skrivning? Den lyder: "Enligt utskottets mening väger det behov av förbättrade möjligheter till en effektiv kontroll som finns på detta område tyngre än de risker från integritetssynpunkt som registreringen kan medföra." Det område som avses är skatteområdet.

Lyssna noga en gång till. Behovet av förbättrade möjligheter till en effektiv kontroll inom skatteområdet väger alltså tyngre än de risker från integritetssynpunkt som registreringen kan medföra.

Denna skrivning sammanfattar hur utskottsmajoriteten ser på den enskilde medborgarens och det enskilda företagens ställning i Sverige: Staten har en övergripande rätt dels att förfoga över större delen av medborgarnas medel, dels att utan att ta några större hänsyn till medborgarnas integritet klampa in i den privata sfären.

Naturligtvis ligger det i såväl myndigheternas som medborgarnas intresse både att skatter debiteras efter någorlunda vettiga riktlinjer och att man kan komma åt fuskare. Men när man som nu föreslås vill skapa ett kraftigt utökat register för skattemyndigheten är det dags att sätta klackarna i marken. Det finns många tungt vägande orsaker till att denna proposition skall avslås.

Den första orsaken är att den grundläggande principen skall vara att den myndighet som önskar vissa uppgifter skall hämta dem där de finns samlade. Bara principen att data som insamlats för ett visst specifikt syfte automatiskt skall överföras till skattemyndigheternas register är fel. Det finns alla möjliga orsaker till missuppfattningar som i värsta fall kan leda till helt felaktiga slutsatser hos skattemyndigheten. Olika definitioner, avgränsningar m.m. gör att antalet felkällor ökar. Läger man så samman uppgifter från ett stort antal olika register multipliceras givetvis riskerna för att felaktiga beslut fattas.

Grundprincipen skall naturligtvis vara att man på skattemyndigheten vet vad man skall fråga om och sedan införskaffar dessa uppgifter och inte, som nu föreslås, samla på sig en mycket stor mängd uppgifter som *eventuellt* kan komma till användning. Detta är en tillräcklig anledning till att avslå propositionen.

Den andra orsaken till att man skall avslå propositionen är att man vare sig i den ursprungliga promemorian från Riksskatteverket, i propositionen eller i betänkandet har berört medborgarnas berättigade krav på en skyddad egen zon. Det finns naturligtvis alltid en konflikt mellan det allmänna och den enskilde, som inte alltid är löst. Av den anledningen måste man också kräva mer än några allmänna fraser om att en effektiv kontroll väger tyngre än riskerna för integritetskränkningar. Vi har efterlyst en utredning och diskussion om just integritetsfrågorna. Majoritetens totala oförstående skrämmer.

I en demokrati måste detta med den enskildes integritet och privata sfär i förhållande till staten och skattefogdens önskan om större intäkter vara en av de mest centrala frågorna.

I remisserna till den ursprungliga promemorian från Riksskatteverket har också sådana synpunkter framförts, bl.a. av Justitiekanslern. Justitiekanslern skriver: "Mot bakgrund av att de framlagda förslagen får anses innebära en form av sambearbetning mellan olika personregister väcks också de i dessa sammanhang återkommande frågorna om integritet och datakvalitet". Riksförsäkringsverket slår för sin del också fast att samkörning innebär risker för intrång i enskilda personers integritet och anser det principiellt viktigt att den enskilde informeras om den vidareanvändning som kan komma att ske hos annan myndighet. Även Datainspektionen konstaterar att den personliga integriteten inte alls behandlas i Riksskatteverkets promemoria. Och det är inte heller mycket bevänt med den frågan i regeringens förslag eller i utskottets betänkande, som jag nyss nämnde.

Fru talman! Oavsett vilken slutsats man kommer att dra måste det anses vara riksdagens, regeringens och myndigheters skyldighet att alltid ingående studera ett förslags inverkan på den enskilde medborgarens integritet. Så har inte skett, och detta är också anledning nog att avslå den här propositionen.

Den tredje orsaken till avslag är att sårbarheten och bristen på säkerhet i en utvidgning av registret inte har berörts. Alla vi som har varit med om att integrera olika dataregisters uppgifter vet att det mycket lätt kan gå fel. Statskontoret påpekar också att det helt saknas en diskussion om de tekniska möjligheterna att tillgodose skattemyndighetens behov av uppgifter från olika register utan att dessa uppgifter lagras i det centrala skatteregistret. Statskontoret menar också att integritetsskyddet kan förstärkas bl.a. genom en minskad omfattning av stora och komplexa databaser eller lagring av samma information på flera ställen. Även bristen på analys av säkerhet och sårbarhet är således tillräckliga skäl för att avslå förslaget.

Den fjärde orsaken till avslag är att företag inte ges samma möjligheter som enskilda att på begäran få uppgift om vilka uppgifter som finns registrerade hos myndigheten. Detta gäller även det s.k. fritextutrymmet, där myndigheten kan göra sina egna små kommentarer om företaget eller medborgaren. Dessutom kommer skattemyndigheten att märka ut vissa företag och medborgare som alltid kommer att bli föremål för granskning vid slumpvisa urval. Här bekräftas talesättet att ingenting lämnas åt slumpen. Men är det ett sådant samhälle vi vill ha, där staten agerar som en övervakare?

Vi stoltserar ibland i olika sammanhang med att vi har ett så öppet samhälle. Låt oss då se hur det fungerar när företag vill få ta del av vad som samlats hos myndigheten! Detta är också enligt min uppfattning ett tillräckligt motiv för att avslå propositionen.

En femte orsak till att avslå förslaget är att det pågår ett mycket omfattande utredningsarbete på skatteområdet. Vi har Skattekontrollutredningen, Branschsaneringsutredningen, Ekobrottsutredningen och Skattekriminalutredningen. Alla dessa utredningar kommer säkert också att avsätta nya krav på skatteregister m.m. Till sist kan en liten utökning av registret bli det strå som knäcker åsnans rygg, och vi får mer eller mindre en kollaps av hela systemet. Sådant har hänt förr, och i de bästa familjer!

Det fordras en totalsyn på hela detta komplex; detta sagt ur såväl myndighetsperspektiv som medborgarperspektiv. Även detta faktum är ett tillräckligt skäl för att avslå propositionen.

För närvarande pågår också ett utredningsarbete som rör implementeringen av EG:s dataskyddsdirektiv. Vi anser att det vore mycket klokt att beakta detta arbete särskilt med avseende på personuppgifter om fåmansföretag.

Sammanfattningsvis har vi moderater yrkat på att regeringen skall tillätta en utredning för att belysa främst integritetsfrågorna. Innan en sådan utredning kommer till stånd bör riksdagen inte tillstyrka denna proposition. Det centrala skatteregistret, som tillkom 1980, skulle enligt det beslutet vara stabilt och förutsebart och mycket svårt att ändra. Sedan 1980 har registret ändrats inte mindre än närmare 40 gånger. Varje förändring har inneburit utvidgningar, och alla har haft till syfte att rationalisera och effektivisera för myndigheterna.

Men det finns också en annan sida av myntet, nämligen de som är föremål för registrering. Det är medborgare och företag som tillsammans utgör samhället, och som ytterst skall vara överordnade statens myndigheter.

Företagen har ålagts att lämna ännu fler och mer omfattande uppgifter. Alla dessa ökade krav har också inneburit ökad administration och ökade kostnader. Varje förändring i sig har inte verkat så dramatisk, men sammantaget växer en mycket oroande bild fram. I syfte att få fast ett antal fuskare och skattesmitare förorsakar man stora kostnader för laglydiga företag och kränker samtidigt den enskildes integritet. Det är definitivt inte bra.

Herr talman! Vi moderater har tillsammans med Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna yrkat på avslag, och i stället hemställt om en utredning som tar fasta på de punkter om integritet, säkerhet och sårbarhet som jag här har berört. Detta framgår av reservation 1, vilken jag härmed yrkar bifall till.

(forts.)

Beslut om samlad votering

På förslag av tredje vice talmannen medgav kammaren att skatteutskottets betänkanden SkU19 och SkU20 fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

8 § (forts.) Ändringar i skatteregisterlagen, m.m. (forts. SkU19)

Anf. 111 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! I detta betänkande föreslås, som nyss har berättats, att uppgifter från en rad myndigheter skall få hämtas in och registreras i det centrala skatteregistret. Uppgifterna skall sedan användas för att underlätta maskinella urvalskontroller för att ta fram s.k. kontrollvärda förhållanden – dvs. hitta presumtiva skattesmitare.

Regeringen anser att förslaget kommer att underlätta och effektivisera skattemyndighetens kontrollarbete. Det kan kanske vara en riktig bedömning, men det är inte alls säkert. Förslaget bör enligt vår uppfattning inte genomföras. Frågor som rör datasäkerhet och personlig integritet berörs nästan inte alls i propositionen. Förslaget tycks utformat från en enda utgångspunkt – skattemyndighetens behov av att kontrollera de skattskyldiga – och hela skrivningen tycks präglad av inställningen att alla företagare är presumtiva fiffflare. Hela andan i propositionen och också betänkandet, för den delen, är långt, långt borta från Mona Sahlins uttalanden om att småföretagare borde ses som hjältar.

Regeringen och utskottsmajoriteten menar att skattemyndigheten bör få registrera uppgifter om t.ex. innehav av trafiktillstånd, eftersom det är ett tecken på att någon form av verksamhet bedrivs, vilket i sin tur ger indikationer på att företaget bör vara registrerat för mervärdesskatt, att anställda kan förekomma och att arbetsgivaravgifter och preliminärskatt därför skall betalas. På samma sätt bör uppgifter från Riksförsäkringsverket få tas in i centrala skatteregistret, eftersom uppgifter om sjukpenninggrundande inkomst av annat än förvärsarbete indikerar att någon bedriver näringsverksamhet, osv.

I propositionen föreslås också att en bevakningsmarkering skall få tas in det centrala skatteregistret. En markering kan t.ex. föras in om ett företag fått sin F-skattsedel återkallad och skattemyndigheten vill kontrollera att företaget inte fortsätter att åberopa den trots att den är återkallad. Markeringen innebär att en granskning av den skattskyldige planeras. Uppgifter om vad han eller hon eventuellt är misstänkt för skall förvisso inte få införas i registret, men regeringen föreslår att skattemyndigheten på annat sätt skall få tillgodose de behov som finns av att enkelt kunna ta fram vad markeringen avser.

Den naturliga utgångspunkten borde i stället vara att uppgifter hämtas in från den som ett ärende gäller. Kan de uppgifter som behövs hämtas från den det berör är det den vägen myndigheten bör hämta in uppgiften. Detta förslag har rakt motsatt utgångspunkt: Skattemyndigheten skall alltid få ta in uppgifter från andra myndigheter som eventuellt kan ha betydelse för beskattningen. Man skall samla en massa ”bra-att-ha-uppgifter”.

När det centrala skatteregistret tillkom 1980 var, som har sagts här förut, ambitionen att registret skulle vara stabilt, förutsebart och mycket svårt att ändra. Ändå har man gjort inte mindre än 40 lagändringar. Nästan alla ändringar har inneburit att registret har utvidgats eller att integrationen i förhållande till andra register har ökat. Samtidigt har förändringarna inneburit ökade belastningar i företagen genom mer eller mindre omfattande uppgiftslämnarskyldighet. På senare tid har det varit fråga om en fortlöpande utvidgad kontrollskyldighet rörande bland annat förmåner, uppbördsregler, säkerhetsställande och momsinsbetalningar i förtid.

Det nuvarande skatteregistret har en annan karaktär än vad som avsågs vid riksdagsbehandlingen 1980. Innan nya förändringar sker borde därför enligt vårt synsätt hela registret bli föremål för en ordentlig genomlysning vad gäller integritet, säkerhet och sårbarhet. Det är viktigt att inse att uppgifter från en mängd olika håll om en människa eller ett företag ofta är insamlade vid olika tidpunkter, av olika organisationer, för olika ändamål och med olika krav på fullständighet och exakthet.

Dessutom bör företaget naturligtvis ges en uttrycklig rätt till insyn i vilka uppgifter som hämtats in och registrerats.

Många mindre företag upplever administrationen runt sin egen verksamhet som alltför omfattande. Regler, förordningar, bokföring, deklarerationer, uppgiftslämnande till myndigheter, lagar, avtal – allt tar tid och kraft från det företagaren egentligen vill ägna sig åt: den egna verksamheten. Utöver de faktiska svårigheterna upplever många företagare just missstroendet mot dem som påfrestande.

Ändå är det få politiska uppgifter i dag som är så angelägna som att skapa förutsättningar för fler människor att starta och driva företag. Sverige behöver fler kreativa entreprenörer och fler växande företag. Det handlar inte bara om konkreta förändringar – egentligen förenklingar – i det regelverk som omgärdar näringslivet. Det handlar också om att åstadkomma en attitydförändring gentemot enskilda företagare. Den som vill gå in i företagarrollen skall t.ex. inte behöva känna sig utpekad som potentiell skattesmitare.

Folkpartiet anser därför att utredningar på det skatteadministrativa området klart och tydligt ska vara inriktade på förenklade regler och en begränsning av uppgiftsinlämningen, särskilt med hänsyn till de små och medelstora företagens situation.

Jag tycker att både proposition och betänkande är obehaglig läsning för den som vill värna integriteten. Ännu värre var Riksskatteverkets förslag om att uppgifter om misstanke om brott, domar i brottmål och uppgifter från skattemyndigheternas diarium rörande anmälningar av misstänkta brott skulle få hämtas in och registreras i det centrala skatteregistret. Nu gick inte regeringen på den linjen, men jag tycker ändå att det var anmärkningsvärt att ett sådant förslag kunde läggas fram i vårt samhälle och att ett antal remissinstanser faktiskt tillstyrkte det.

Herr talman! Den finske filosofiprofessorn Georg Henrik von Wright har skrivit så här: ”Automations- och datatekniken möjliggör en i historien hittills okänd koncentration av makten i ett samhälle. Kontroll och styrning av människan blir möjlig i gigantisk skala utan direkt konfrontation mellan den styrande och den styrde. Den psykologiska återverkan på objektet blir vad man med en närmast från marxismen lånad term numera kallar alienering. Den enskilde känner sig hotad av överpersonliga makter, som är honom främmande, och manipulerad för ändamålet, som han varken tillfrågats eller underrättats om. Tillvaron upplevs som dehumaniserad – omänsklig – och därför meningslös”. Detta citat fick inleda en datamotion från Folkpartiet i Sverige 1973. Citatet äger aktualitet än i denna dag!

Herr talman! Jag yrkar avslag på förslaget om ändringar i skatteregisterlagen och bifall till reservation nr 1.

Anf. 112 BJÖRN ERICSON (s):

Herr talman! I det betänkande som vi nu debatterar, 1996/97 SkU19 – *Ändringar i skatteregisterlagen, m.m.* – behandlas proposition 1996/97:116.

I propositionen föreslås ändringar i skatteregisterlagen som innebär att uppgifter från andra myndigheter skall få hämtas in och registreras i det centrala skatteregistret. Dessutom lämnas förslag till vissa förändringar av bestämmelserna om ställande av säkerhet i lagen om tobaksskatt,

lagen om alkoholskatt och lagen om skatt på energi. I övrigt föreslås i propositionen bl.a. ett förtydligande av kommunalskattelagens bestämmelser om sjoinkomst.

Herr talman! I propositionen anförs att en viktig del av skattemyndighetens kontrollarbete är den som riktar sig mot företag och som avser skyldigheten att redovisa och betala mervärdesskatt, källskatt, arbetsgi-
varavgifter och debiterad preliminär skatt samt att skattemyndigheterna i dag har svårigheter att finna företag som driver sin näringsverksamhet utan att lämna uppgift om detta till skattemyndigheten.

Mot bl.a. den bakgrunden föreslås i propositionen att vissa uppgifter från andra myndigheter skall få hämtas in och registreras i det centrala skatteregistret. Avsikten är att uppgifterna skall användas för att förbättra skattemyndigheternas möjligheter att med maskinella urvalsmetoder fånga upp de företag som inte redovisar skatt. Det rör sig om uppgifter om trafiktillstånd m.m. från Vägverket, om innehållet i aktiebolagsregistret och handels- och föreningsregistret från Patent- och registreringsverket, om tillstånd enligt alkohollagen m.m. från Alkoholinspektionen, om beslut och utbetalning av olika arbetsmarknadspolitiska stöd från länsarbetsnämnden, om mervärdesskatt vid import och exportvärden från Generaltullstyrelsen och tullmyndigheterna samt om försäkring mot kostnader för sjuklön från Riksförsäkringsverket. Vidare skall uppgift om företagsledare i fåmansföretag kunna registreras.

Till betänkandet har fogats två reservationer. Innan jag går vidare vill jag, herr talman, yrka bifall till hemställan i betänkandet och avslag på de två reservationerna.

I reservation 1, som förutom Moderaterna också Folkpartiet och Kristdemokraterna står bakom, yrkas avslag på propositionen såvitt avser det centrala skatteregistret. Dessutom kräver reservanterna att en genomlysning eller utredning genomförs vad gäller skydd av medborgarnas och företagets integritet i förhållande till skattemyndigheten.

Konstitutionsutskottet, som har yttrat sig över förslaget, anser att det är viktigt att skattemyndigheten kan bedriva ett effektivt kontrollarbete. Man säger att genom en effektivare skattekontroll kan dels den ekonomiska brottsligheten förebyggas, dels upptäcktsrisken vid överträdelser öka. KU säger vidare att det från integritetssynpunkt inte finns några skäl mot de föreslagna registreringarna. Utskottet säger avslutningsvis att man också inhämtat från Datainspektionen att man inte har något att erinra mot förslaget. Så långt KU.

Enligt utskottsmajoritetens mening finns det ett behov av att förbättra skattemyndigheternas möjligheter att finna de företag som väljer att bedriva näringsverksamhet utan att betala skatt. Eftersom det rör sig om företag som över huvud taget inte lämnar några uppgifter till skattemyndigheterna måste en kontroll bygga på information som hämtas från annat håll. Merparten av de uppgifter som skall få registreras enligt förslaget får redan i dag hämtas in av skattemyndigheten och gäller den verksamhet som företaget eller personen bedriver.

När det gäller många av de här uppgifterna borde det också, herr talman, vara ganska uppenbart för den enskilde att de kan användas av andra myndigheter i kontrollsyfte. Utskottet menar därför att någon integritetskränkning inte kan anses föreligga enbart på den grunden att uppgifterna kontrolleras mot andra uppgifter i det centrala skatteregistret.

I reservation 2 yrkar Moderaterna avslag på propositionen när det gäller säkerheten för harmoniserade punktskatter. Skälen för reservationen är, som majoriteten uppfattat, att Moderaterna anser att det kan finnas en risk att, i det här fallet, bryggerinäringen kan komma att missgynnas i förhållande till importen av bryggeriprodukter.

Enligt utskottets mening innebär EU:s regler att det skall ställas fullgod säkerhet för varor som är under transport och att kravet på säkerhet i övrigt kan anpassas till risken för skattebortfall. Jag vill bara, herr talman, understryka att de svenska reglerna redan i dag har en utformning som överensstämmer med de här principerna.

De förändringar som nu föreslås innebär att reglerna blir enklare att tillämpa, samtidigt som möjligheten kvarstår att anpassa kravet på säkerhet till vad som är rimligt i det enskilda fallet.

Herr talman! I övrigt är utskottet enigt, vilket innebär att det faktiskt finns en ganska bred uppslutning kring detta betänkande.

Anf. 113 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! Björn Ericson betonade att KU yttrat sig över ärendet och inte haft några anmärkningar. Men jag vill påpeka att KU inte var enigt och att det finns avvikande meningar i KU där man ger oss rätt i att ett skatteregister av denna omfattning och i den form som regeringen föreslår inte bör finnas. Man tycker att det behövs en allsidigt sammansatt utredning som ser över de här centrala delarna i skatteregistret. KU var alltså inte enigt i sin bedömning.

Anf. 114 BJÖRN ERICSON (s):

Herr talman! Det är riktigt att KU, som Isa Halvarsson påpekar, inte var enigt. Det innebär ändå att det fanns en mycket bred majoritet bakom den uppfattning som KU har redovisat.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 9 §.)

9 § Ny förmögenhetsskattelag

Föredrogs

Skatteutskottets betänkande 1996/97:SkU20

Ny förmögenhetsskattelag (prop. 1996/97:117, 1995/96:231 delvis och 1996/97:150 delvis)

*Ny förmögenhetsskat-
telag*

Anf. 115 CARL ERIK HEDLUND (m):

Herr talman! Sedan årsskiftet har Sverige ingen förmögenhetsskatt. På den borgerliga regeringens förslag avskaffades förmögenhetsskatten efter 1991. Detta skulle ske successivt. Men den socialdemokratiska regeringen har beslutat att återinföra förmögenhetsskatten och dessutom att skärpa den. Här blottläggs den stora skillnaden i uppfattning mellan riksdagens två största partier.

Moderaterna vill på olika sätt främja en utveckling innebärande större ekonomisk frihet och därmed en kraftigare naturlig tillväxt, med högre sysselsättning och större välfärd som resultat. Socialdemokraterna är däremot fångade i sin egen retorik och tror sig kunna åstadkomma en sänkning av arbetslösheten genom att lägga ytterligare pålagor på den sektor som man samtidigt i högtidstalen säger sig vilja främja.

Det åligger givetvis den som vill återinföra förmögenhetsskatten att visa hur detta skall kunna gynna landet i sin helhet. I andra sammanhang har det från den här talarstolen pratats vitt och brett om Sverige som ett fantastiskt fint land med ett strålande företagarklimat. Att sedan företagarna inte tycker likadant viftas bort som politiska uttalanden. Med andra ord: Det fina landet Sveriges företagare har ännu inte insett hur bra de har det, men när de väl inser det kommer tillväxten att få fart. I jämförelse med sådana utsagor ter sig Bröderna Grimms sagobok som ett dokument med betydligt större verklighetsanknytning.

Låt oss granska vad en förmögenhetsskatt egentligen är. Vi hade en gång i tiden en grundprincip i Sverige att skatt skulle utgå bl.a. på basis av betalningsförmåga. Av detta följer att det främst är inkomstskatt och olika konsumtionsskatter som svarar för den största andelen av skatteintäkterna. Förmögenhet är definitionsmässigt ett kapital i form av fastigheter, aktier, obligationer, m.m. med den gemensamma nämnaren att kapitalet redan beskattats en gång, minst – det kan i vissa fall ha beskattats både en och tre gånger tidigare.

Först inkomstbeskattas ett företag, sedan beskattas avkastningen på aktierna hos ägaren, och dessutom utgör aktierna en del av dennes förmögenhet och skall därför också beskattas för evigt. Man behöver inte ha läst in en universitetskurs i nationalekonomi för att inse att denna beskattning i flera led hämmar utvecklingen i landet och permanentar en låg sysselsättning. Det finns entydiga forskningsresultat världen över som visar på sambandet mellan en nations förmåga att skapa erforderliga kapitalresurser genom sparande och förmögenhetsuppbyggnad och nationens välstånd.

Skillnaden mellan välstånd och fattigdom skapas av sparandet. Det är sparandet som skapar förutsättningarna för de investeringar som i sin tur skapar tillväxt. Detta med en privat förmögenhetsuppbyggnad som en garanti för såväl kapitalförsörjning som ökad individuell trygghet passar inte Socialdemokraterna. Men, herr talman, om vi skall få ordentlig fart på Sverige behöver investeringarna öka, och det förutsätter faktiskt att det finns ett omfattande individuellt sparande. Sveriges sparkvot som andel av bruttonationalprodukten har visserligen på senare tid ökat något, men trendmässigt är den låg, alltför låg. Det har också resulterat i att investeringskvoten i Sverige under lång tid har sjunkit. Det är i och för sig en följd av höjda skatter, och det höga skattetrycket minskar givetvis utrymmet för medborgarnas sparande. Det offentliga sparandet har som bekant resulterat i en mycket stor statsskuld.

Antalet arbetslösa kan faktiskt ses som en direkt funktion av minskande investeringar, som i sin tur delvis beror på lågt sparande. Under 80-talet utmärkte vi i Sverige oss för ett negativt sparande, vilket sannernligen gjorde situationen än värre. Det är det vi får skörda nu. De allra flesta länder har insett sambandet mellan sparande, investeringar, tillväxt och sysselsättning och försöker på olika sätt stimulera sparandet. Så är

inte fallet i Socialdemokraternas Sverige. Här väljer man att titta bakåt och ägna sig åt en fundamentalistisk socialism. I stället för att acceptera verkligheten som den är målar man upp en helt verklighetsfrämmande bild av sambanden mellan sparande, investeringar och jobb.

”Statsfinansiella skäl” kommer det säkert att hänvisas till här i kammaren i dag. Ja, med dessa ord skulle man förmodligen kunna motivera en total indragning av all privat egendom, men nu gäller det förmögenhetsskatten. Den utgör 3 % av de offentliga intäkterna – 3 %. Skadeverkningarna kan säkert beräknas till många procent. Så det är en mycket usel statsfinansiell handling, men det bygger inte heller på någon samhällsekonomisk analys utan på rätt så grumliga tankar.

Hur motiverar då regeringen att vi skall ha en förmögenhetsskatt? Ja, de enda skäl som anges är s.k. fördelningspolitiska. Med dessa ord kan man tydligen besvärja vad som helst. Men den mest orättfärdiga fördelningspolitiken skapas i själva verket när ett land inte utnyttjar sina resurser. Vi har inemot en miljon medborgare som saknar riktiga jobb. För att arbetstillfällen skall skapas krävs att det privata näringslivet expanderar, både stora och små företag, både nya och gamla företag i både nya och gamla branscher. Och, herr talman, om företag skall kunna växa krävs kapital, eget kapital. Eget kapital är detsamma som förmögenhet, som alltså skall beskattas extra hårt. Var är logiken?

Vi har många gånger tidigare i skatteutskottet och här i kammaren kunnat konstatera att det råder brist i Sverige på riskvilligt eget industrikapital. Eftersom alla har ställt sig bakom ett sådant konstaterande, verkar det med förlov sagt underligt att nu argumentera för att försvåra både för medborgarna att trygga sin ekonomi och för företagen att få nödvändigt eget kapital.

Ett återinförande av förmögenhetsskatten bidrar verksamt till att permanenta arbetslösheten och en låg aktivitet i näringslivet. Genom delar av det här förslaget drivs svenska företagare och entreprenörer ut ur landet, med naturligtvis olyckliga konsekvenser för Sverige. Alla får det sämre – är det den fördelningspolitiska effekten man eftersträvar? Dessutom påskyndar man utvecklingen av ett mer institutionellt och utländskt ägande av svenska börsföretag.

I betänkandet står det att kapital som är nedlagt i företag bör vara befriat från förmögenhetsskatt. Arbetande kapital skall därför inte beskattas, men se det gäller bara mindre och medelstora företag. De företag som är noterade på Stockholms Fondbörs har uppenbarligen något annat slags eget kapital. Ägarna till dessa företag skall betala förmögenhetsskatt för sina innehav, och dessutom höjer man nivån från 75 % av marknadsvärdet till 100 % av marknadsvärdet. Regeringen tror inte att det skall vara så farligt, eftersom ”aktier i de stora företagen har närmast karaktären av placeringstillgångar”.

För ca 15 år sedan hade vi också en sådan regel om att aktier togs upp till 100 % av marknadsvärdet, men detta ändrades, eftersom det visade sig ha mycket skadliga och orättvisa effekter. Dåvarande finansminister Feldt tyckte mycket riktigt att man inte kunde ha skatt på orealiserade värdestegringar. Men nu är det alltså andra tongångar.

Hur kan det komma sig att företagsaktier skall behandlas olika? Jo, säger man i propositionen och även i betänkandet, det är ju så att ägare till aktier noterade på börsen har ”en fördel genom att värdestegringen

ny
förmögenhetsskattelag

inte beskattas före försäljningen". Detta uttalande är ju absurt. Värdet på aktier går upp, och det går ner. En värdestegring kan snabbt förbytas i en lika stor eller större värdeminskning. Även om det politiska minnet ibland är kort, har väl inte kammarens ledamöter glömt att vi för fem år sedan hade den värsta ekonomiska krisen under 1900-talet? Orsaken var framför allt en mycket snabb värdeminskning på fastigheter. Alla aktier sjönk kraftigt, och många som belånat sina aktier fick gå från hus och hem. Att då komma och säga att staten är så snäll och vänlig att man inte förlöpande beskattar denna värdestegring är intellektuellt ohederligt. För medborgarna har ingen vinst uppstått förrän den har realiserats.

Detta påstående visar med laserskärpa hur litet regeringen förstår av företagsamhet och betingelserna för investeringar. Vad då, placeringstillgångar? För att ett företag skall kunna få erforderligt kapital krävs givetvis att bolaget kan ge sina ägare en bra avkastning i form av utdelningar och värdetillväxt. Om innehavet av aktier i ett börsnoterat bolag beskattas extra hårt, stiger givetvis kraven på företagets räntabilitet för att aktieägarna skall få den avkastning de kräver efter alla skattepålagor. De som bäst tjänar på detta är givetvis de utländska investerarna, som kan köpa upp aktier i svenska bolag extra förmånligt. De har ju i de flesta fall varken förmögenhetsskatt eller avkastningsskatt att ta hänsyn till.

En annan anledning till att de noterade aktierna skall beskattas till fulla marknadsvärdet är att "kapital som har placerats i börsaktier kan lättare frigöras genom försäljning. En sådan försäljning påverkar inte heller företagets fortbestånd. En förmögenhetsbeskattning av aktier i de större börsnoterade företagen inverkar inte på dessa företags investeringar på samma sätt som i mindre företag."

Detta, herr talman, är kvalificerat nonsens. Stora expansiva företag behöver också nytt kapital, och de måste vända sig till marknaden för att erhålla detta. Jag upprepar: Även i dessa fall gäller givetvis samma ekonomiska lagar. Beskattar man det egna kapitalet kommer det naturligtvis att få negativa effekter. Detta har snart sagt alla andra länder insett. Av OECD:s medlemsländer har följande länder ingen förmögenhetsskatt: Australien, Belgien, Danmark, Grekland, Irland, Italien, Japan, Kanada, Nya Zeeland, Portugal, Schweiz, Storbritannien, Turkiet, Tyskland, USA och Österrike. Sverige har i sällskap med Finland, Frankrike, Island, Luxemburg, Nederländerna, Norge och Spanien förmögenhetsskatt. Men det är en stor skillnad mellan dessa länder och Sverige. Vi har mycket högre skattesatser för både inkomstskatt och förmögenhetsskatt.

Hur mycket skall man i Sverige betala i förmögenhetsskatt om man äger 2 miljoner kronor? Svaret är 16 300 kr. Ingår en fastighet i förmögenheten har man kanske redan betalt 17 000 kr i fastighetsskatt, vilket också är en form av förmögenhetsskatt. Dessa belopp skall jämföras med den genomsnittliga skatten på en förmögenhet på 2 miljoner kronor inom EU som är 1 600 kr. Förmögenhetsskatten i Sverige är således tio gånger så hög som snittet inom EU. Vi har som bekant en fri rörlighet för kapitalnumera. Det är inte svårt att räkna ut vad som kommer att hända på litet sikt och som redan händer i dag när det gäller kapitalrörelserna.

Kapitalet flyr Sverige, och det kan aldrig vara god politik. Gör vi jämförelserna på litet större förmögenheter får vi följande tal. En förmögenhet på 10 miljoner kronor ger i snitt inom EU 17 000 kr i skatt och i Sverige 137 000 kr. Har man en så stor förmögenhet som 100 miljoner kro-

nor betalar man i Sverige i förmögenhetsskatt 1 490 000 kr och 300 000 kr i EU. Men, herr talman, detta är genomsnittssiffror. Som jag redan nämnt har de allra flesta länder ingen förmögenhetsskatt alls. Även om vi bara jämför med de länder som fortfarande har förmögenhetsskatt ligger vi högst. De övriga kommer upp i ungefär två tredjedelar av vår nivå.

Detta sammantaget innebär naturligtvis att framgångsrika entreprenörer och idrottsmän inte längre anser sig ha råd att bo kvar i Sverige. När utdelningar från företaget inte längre räcker till att betala förmögenhetsskatten, utan man tvingas att sälja av delar av företaget för att betala skatten, har vi nått en ny pomperipossaeffekt. Den drabbar naturligtvis inte särskilt många, men det är den typ av personer som varje land behöver för att få en bra företagsutveckling. Skall vi tvinga dessa i landsflykt kan det få ödesdigra konsekvenser för sysselsättningen och därmed den breda skattebasen i Sverige. Och när dessa personer väl flyttat ut blir förmögenhetsskatten från just dessa noll. Tala om Ebberöds Bank! Jag vill fråga Karl Hagström hur han tror att vi skall kunna behålla duktiga personer i vårt land om vi kräver så mycket i skatt att de måste börja sälja ut av sina tillgångar för att bo i Sverige.

För medborgare med mer vanliga inkomster är marginalerna ofta små i Sverige. Skattetrycket är hårt, och det är svårt att leva på sin lön eller pension. Skatten är den drygaste utgiftsposten. Efter införandet av de nya höjda taxeringsvärdena på fastigheter har många blivit förmögna på papperet och drabbas på marginalen också av förmögenhetsskatt. Många har inte möjlighet att bo kvar eftersom deras löpande inkomster efter skatt inte räcker till att betala både fastighetsskatt och förmögenhetsskatt. Jag frågar Karl Hagström om han tycker att det är en bra fördelningspolitik att göra det svårt för medborgare som har sparat i hela sitt liv för att trygga sin ålderdom genom att höja både fastighetsskatt och förmögenhetsskatt.

Herr talman! Vad är det för fogdaland som Sverige har blivit? Fordom reste sig allmogen och kastade handgripligen ut fogdarna från deras slott och gårdar. Nu är vi litet mer civiliserade och måste vänta till 1998 för att kunna få slut på denna utsugning av växtkraften, idéerna och framåtandan. Jag frågar Karl Hagström om det är detta som Socialdemokraterna och Centern vill åstadkomma. Är det den typen av fördelningspolitik som man eftersträvar?

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation 1 som är ett avslagsyrkande.

I detta betänkande finns en relik, en kvarleva från forna dagar som kränker svenska medborgare och andra skattebetalare. När det gäller inkomstskatt har vi sedan länge särbeskattnings, men förmögenhet är fortfarande sambeskattad. I press, TV och radio har det visats på helt orimliga effekter av dessa regler. Företrädare för samtliga partier utom Socialdemokraterna har motionerat om att denna sambeskattnings skall avskaffas. I reservation 8 har hemställts att riksdagen skall uppdra åt regeringen att återkomma med förslag hur detta skall kunna göras. Det är med andra ord ett viktigt principiellt ställningstagande som vi vill göra. Vi tyckte att det borde gå att samla hela utskottet bakom detta, men Socialdemokraterna och Centerpartiet vill inte ens gå med på en sådan skrivning. Bakom reservation 8 står således alla andra partier. Det skall bli intressant att få

belagt om det finns några modiga socialdemokrater och centerpartister som i handling vågar bevisa vad de vill och inte bara pratar om det ute på möten.

Jag yrkar bifall till reservation 8.

Anf. 116 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! I förmögenhetsbeskattningen finns, precis som Carl Erik Hedlund här utvecklat, den sista kvarlevan i vårt skattesystem av den föråldrade syn på kvinnor som förr genomsyrade hela samhället, nämligen sambeskattnings. Det principiella argumentet för att avskaffa den föråldrade sambeskattnings är väl känt. Var och en bör betraktas som en individ, vilket också innebär att man betraktas som ett eget skattesubjekt. Efter långt opinionsarbete från Folkpartiets sida avskaffades sambeskattnings av inkomster 1970. Ännu efter alla dessa år sambeskattas dock förmögenhet. Utöver de principiella skälen för avskaffande av sambeskattnings finns det bärande argument av praktisk natur. Skattemyndigheter måste hålla reda på vem som bor med vem och i vilken konstellation: särbo, sambo, gift, registrerat partnerskap, barn, styvbarn, särkullebarn, delad vårdnad m.m. Eftersom man inte i förväg vet vilka som kommer upp i tillräcklig förmögenhet för beskattning måste hela befolkningens "sambeskattningspotential" kontrolleras. Riksskatteverket vill därför avskaffa sambeskattnings. Det är konstigt att regeringen, som annars brukar göra som Riksskatteverket vill, inte vill det i det här fallet. Man hade kunnat tro att "världens mest jämställda regering" skulle passa på tillfället att avskaffa sambeskattnings, men så långt sträcker sig tydligen inte viljan att se oss medborgare som individer.

Även Lagrådet är kritiskt och framhåller att det sett från grundläggande systematisk synpunkt är otillfredsställande att – när nu inriktningen är att stifta en helt ny lag av modernt snitt – ta över regler om sambeskattnings från 1947 års lag som i detta hänseende byggde på samlevnadsförhållanden som var väsentligt mindre varierande till formerna än i dagens samhälle. Fritt översatt tycker alltså Lagrådet att regeringen är mossig! Nu har även Socialdemokraterna och Centern i utskottet visat prov på denna mossighet. Emot alla andra partier vidhåller man en gammal förlegad syn på äktenskapet. Vi har fått brev och e-mail som belyser problematiken. Kanske kan Karl Hagström svara på någon av frågorna.

En kvinna skriver t.ex.: Varför skall jag, som förde med mig ungefär lika mycket till boet som min man och som förvärsvarbetat under hela vår tid tillsammans, behöva betala 15 000 kr mer i förmögenhetsskatt jämfört med våra ogifta barnlösa sambogrannar bara därför att vi skaffat oss barn och alltså fått större försörjningsbörda och därmed sämre betalningsförmåga? Vilka juridiska resonemang ligger bakom detta? I praktiken är orättvisan än större eftersom vi är fyra i vårt hushåll som skall dela på fribeloppet för en person. Svara på det, Karl Hagström!

Vi har också fått ett brev från en man som skriver:

Hösten 1986 träffade jag min nuvarande fru, och vi blev snart sammanboende. Min fru var länge delägare i föräldrarnas lantbruk. Själv hade jag också sparade pengar. Väl medvetna om förmögenhetsskatte-reglerna avstod vi i det längsta från att gifta oss. Våren 1990 föddes vårt första gemensamma barn, och straffet för att vi hade skaffat barn kom snart. Utöver tidigare skatt tillkom kostnaden av ett förlorat grundavdrag.

Våren 1990 gifte vi oss. Sommaren 1993 avled mamman till min särkull-ledotter. Dottern ärvde sin mamma och flyttade hem till mig och min familj. Effekten av hennes flytt är ännu ett förlorat grundavdrag. Min fru, som inte har några ekonomiska band till min dotter, fick en väsentligt höjd förmögenhetsskatt. Min dotters morsarv tärs snabbt av att hon bor hos oss. Men även jag sambeskattas när det gäller pengar som jag inte råder över, skriver mannen. Den som råder över dessa pengar är överför-myndaren.

Vi har fått jättemånga brev och e-brev av den här typen. Detta är en fråga som verkligen upprör människor. Det vore intressant om Karl Hagström kunde utveckla problematiken litet grand.

Vi från Folkpartiet anser också att förmögenhetsvärderingen av A-aktier bör återgå till 75 % av det noterade värdet. Vi anser att höjningen av förmögenhetsvärderingen till 100 % försvagar motiven till privat risk-sparande, vilket är mycket olyckligt. Ett stort privat sparande, såväl risk-sparande i aktier – som är en förutsättning för en fungerande privat risk-kapitalmarknad – som det enskilda, långsiktiga trygghetssparandet är positivt för den enskilde individen och för samhället. Till detta kommer att det i aktiekursen ligger en latent skatteskuld, vilket Carl Erik Hedlund här betonade. Denna skatteskuld avser reavinsten vid en framtida försäljning av aktierna.

I Dagens Industri av i dag uttalar sig börschefen. Han säger att det är kö till skattefria listor. Allt fler företag vill fly från börsens A-lista till OTC- eller O-listan. Orsaken är den nya förmögenhetsskatten som riksdagen skall besluta om i dag, torsdag. Det är djupt olyckligt och inte bra för Sverige, säger börschefen.

Vi var på ett skatteseminarium i morse, och där betonades det att fi-skala skatter inte skulle ändra beteendet hos människor. Det är mycket i denna förmögenhetsbeskattning som förändrar beteendet hos människor.

I den nya lagen föreslås ingen ändring av reglerna om skatt på arbetande kapital. Även i fortsättningen skall det alltså inte vara någon förmögenhetsskatt på aktier som utgör s.k. arbetande kapital. Ett undantag är börsens A-lista. Regeringen anser nämligen att aktier i de stora börsnoterade företagen "närmast uteslutande" har karaktär av placeringstillgångar. Därför skall förmögenhetsskatt tas ut med 100 % av marknadsvärdet för en sådan ägare som Stefan Persson, Hennes & Mauritz-chefen. Det har skrivits väldigt mycket om den s.k. pomperipossaeffekt som han har drabbats av, medan andra företagsledare däremot slipper undan. Det är nämligen bara familjebolagsaktier som börsnoterats före 1992 som skall förmögenhetsbeskattas till 100 %. Det ger upphov till stora orättvisor och konkurrenssnedvridningar att endast börsnotering som skett efter utgången av 1991 medför att huvuddeläggarens aktier undantas vid förmögenhetsbeskattningen. Detta är en diskriminering som måste undanröjas.

Vi från Folkpartiet har också reserverat oss mot denna årsgräns. Vi har också reserverat oss mot värderingen av A-aktier. Men för att spara kammarens tid yrkar jag här bara bifall till reservation nr 8 som gäller sambeskattningen. Det är en stor skam att socialdemokrater och centerpartister i utskottet inte har kunnat ställa sig bakom det yrkande som alla övriga partier från höger till vänster har framställt. Det är blocket av centerpartister och socialdemokrater som har varit emot detta.

Anf. 117 PER ROSENGREN (v):

Herr talman! När man lyssnar på Carl Erik Hedlund kan man tro att människor med förmögenhet och aktieägare är de sämst lottade i dagens Sverige. Det låter faktiskt så.

Historiskt sett kan man säga att aktieägare och de som sparar i aktier kanske är de lyckligast lottade i samhället. Det visar framför allt aktiefondernas egen reklam. Även moderaterna är för aktiesparande och inser naturligtvis den värdehöjning och förmögenhetsökning som aktiesparande innebär.

Det har tagit väldigt lång tid innan det föreliggande betänkandet om ny förmögenhetslagstiftning kom. Vi har väntat länge på den nya förmögenhetslagstiftningen. När betänkandet nu kommer innehåller det faktiskt inte särskilt mycket nytt. Vi vänsterpartister känner besvikelse ur flera aspekter.

Vissa anser att det inte behövs någon förmögenhetsbeskattning. Men under senare år har det skett åtstramningar i samhället, och vanliga människor har fått bära en tung börda under den sanering av Sveriges ekonomi som har genomförts. Att i det läget ta bort förmögenhetsbeskattningen är att ge folk i allmänhet fel signaler om vilka det är som skall bära kostnaderna för landets sanering. Det är oerhört utmanande att lägga fram sådana förslag inför riksdagen.

I det föreliggande förslaget finns det vissa problemområden som jag tänkte att jag skulle strukturera. De två tidigare talarna har varit inne på ett av problemen, och det gäller sambeskattningen. Ett annat problem är fribeloppets storlek i synnerhet i samband med borttagandet av sambeskattningen, om den nu skall tas bort. Hur företagskapital skall behandlas är också ett problem. Och ett verkligt problem är latent skatteskulder vid aktieinnehav. Fastighetsvärdena kombinerat med fastighetsskatten skapar ganska stora problem ute i samhället. Fasthållandet vid det proportionella skattesystemet är för oss ett problem.

Jag börjar med att ta upp sambeskattningen. Jag behöver inte säga så mycket mer än vad som tidigare redan har sagts. Men vi är inte eniga med våra medreservanter när det gäller sambeskattningen om att det inte skall ske någon finansiering. Vi har sagt att om sambeskattningen slopas, då måste också fribeloppet minskas. Annars blir det väldigt konstiga konsekvenser. Vi vill att man skall ha ett statsfinansiellt neutralt system för borttagandet av sambeskattningen. Samtidigt är det viktigt att det blir en gemensam viljeyttring från riksdagen till regeringen så att man tar tag i dessa bitar. Därför har vi accepterat att avge en gemensam reservation, trots att det inte råder total enighet om hur det skall gå till. Men det viktigaste är att frågan väcks och att man får testa vilken majoritet det finns här i riksdagen för ett slopande av sambeskattningen.

Det är framför allt intressant när en företrädare – ja, t.o.m. ordförande – för Centerns kvinnoförbund har motionerat om borttagande av sambeskattningen. Det skall bli spännande att se hur centerpartisterna ställer sig i den här frågan.

Vi har också haft synpunkter när det gäller företagskapitalet. Vi anser att det som är att betrakta som företagskapital och riskkapital skall vara skattefritt. Det står i propositionen att det är ganska svårt att komma fram till en lösning, så man har valt den lättare vägen att helt enkelt inte definiera vad som är riskkapital och vad som är företagskapital. Man har helt

enkelt sagt att de aktier som är noterade på O- och OTC-listorna skall vara skattefria. Lagrådet har haft synpunkter på detta. O- och OTC-listade kapitalplaceringsaktier är i stor utsträckning exakt likadana som de som är noterade på A-listan. Lagrådet har synpunkten att det är fel att ha olika regler för likartade aktier, och vi instämmer i kritiken. Vi har kommit fram till att även O- och OTC-listade aktier skall vara skattepliktiga.

När det gäller den latent skatteskulden, som ligger i ett aktieinnehav, har jag väldigt svårt att förstå hur de reservanter resonerar som anser att den skall tas upp till 75 %. Det kan ju aldrig finnas en latent skatteskuld på 25 %. Med den schablonregel som finns för beräkning av ingångsvärdet i samband med försäljning av aktier kan den latent skatteskulden vara maximalt 24 %. Det innebär att aktierna i så fall har köpts relativt billigt i förhållande till försäljningspriset.

Om man innehar aktier och säljer aktierna till det dubbla priset i förhållande till anskaffningsvärdet, dvs. att värdet har fördubblats under innehavstiden, då blir faktiskt den latent skatteskulden 15 %. Om aktierna är anskaffade till ett pris som motsvarar värdet av aktierna vid datumet för förmögenhetsdeklarationen, är den latent skatteskulden 0 %. Det intressanta är alltså att den latent skatteskulden kan variera från 0 % upp till maximalt 24 %.

För att försöka att vara litet logiska i vår bedömning har vi utgått från situationen att aktiernas värde har fördubblats. Vi är då ändå ganska generösa och säger att aktiernas värde skall tas upp till 85 %. Det vore intressant att höra hur logiskt förespråkarna för 75 % har resonerat. Jag tror inte att de kan överträffa den logik som vi har använt oss av, för den är total.

När det sedan gäller fastighetsvärdena har vi ganska många vittnesmål om att fastighetsskatten kombinerad med förmögenhetsskatten kan få fördömande konsekvenser. Vi vill därför återgå till den situation som rådde förr i tiden, dvs. att fastigheterna i förmögenhetsdeklarationen skall tas upp till 75 % av taxeringsvärdena, naturligtvis i avvaktan på en ny fastighetsskatt.

Slutligen, herr talman, problemen med proportionaliteten. Vi menar att även förmögenhetsbeskattningen skall vara progressiv – ju större förmögenhet, desto högre skattesats. Vi har lagt fram ett förslag om en sådan progressivitet. Som sagt har vi också kommit fram till att fribeloppet, om sambeskattningen slopas, bör hamna på 550 000 kr. Skatten bör då vara 1,65 % för att kompensera borttagandet av sambeskattningen. Jag tycker ännu så länge att det är viktigt att vi kan finansiera våra förslag. Det statsfinansiella läget i dag är inte sådant att vi kan bortse från finansieringen. Dessutom, när det gäller sänkning av skatter, finns det andra skatter som är viktigare att sänka än just förmögenhetsskatten.

Jag står naturligtvis bakom samtliga reservationer som är undertecknade av Vänsterpartiet. Men för att vinna tid yrkar jag bifall till reservationerna 3 och 7 samt reservation 8, som tidigare talare redan har yrkat bifall till.

Anf. 118 RONNY KORSBERG (mp):

Herr talman! Efter detta inlägg och denna förkrossande logik, som har slagit oss alla med häpnad, kanske man borde tänka efter innan man hål-

ler sitt anförande. Men jag tar risken att göra det ändå. Jag skall försöka att hålla mig ganska kort.

När det gäller förslaget om sambeskattnings av förmögenheter vill jag i allt väsentligt hänvisa till Isa Halvarssons anförande, som jag tycker var alldeles utmärkt. Det belyste på ett mycket bra sätt problematiken.

Förslaget diskriminerar äktenskap och motverkar jämställdhet. Det är skälet till att vi från Miljöpartiet ställer upp på reservation nr 8, som jag vill yrka bifall till, vilken går ut på att regeringen bör komma tillbaka med ett förslag som är finansierat. Vi har i vår motion inte anvisat några medel för att avskaffa sambeskattnings. Men vi gör en mycket tydlig viljeyttring om att den bör avskaffas.

Också när det gäller värdering av A-aktier har det mesta sagts. Även här vill jag i allt väsentligt hänvisa till vad Isa Halvarsson anförde om den problematiken. Det är ju så att det ligger en latent skatteskuld i kursvärdet. Värdet 75 % är väl mer en följd av de regler som tidigare har gällt. Det är möjligt att Per Rosengren har rätt i att värdet borde vara 85 %. Men han nämnde själv att det kan bli maximalt 24 % skatt. Då borde det logiskt sett vara 76 % som skulle tas upp som värde.

Var detta landar kanske inte är så väldigt intressant. Det väsentliga är att man har en försiktighetsprincip som innebär att man tar hänsyn till att det faktiskt finns en latent skatteskuld i kursvärdet och att värdet inte skall ingå och beskattas. Det är skälet till att jag också vill yrka bifall till reservation nr 5.

Anf. 119 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag kommer i mitt anförande att ta upp de förändringar i förmögenhetsbeskattnings som rör arbetande kapital i näringsverksamhet, värderingen av aktier och sambeskattnings.

Regeringens och utskottsmajoritetens syn på vad som skall räknas som skattefritt arbetande kapital innebär en olikhet i behandlingen av A-aktier och andra aktier.

Beträffande skatteplikten för A-listade aktier i förhållande till skattefriheten för aktier som är noterade på OTC- och O-listorna har, som vi har hört tidigare i dag, Lagrådet allvarliga invändningar. Lagrådet anser att förslagens konsekvenser kan te sig skäligen godtyckliga och att förslaget strider mot det grundläggande intresset av att lika fall behandlas lika. Lagrådet påpekar vidare att motsvarande gränsdragning beträffande utländska aktier kan leda till praktiska svårigheter och bli vansklig att bedöma, inte minst för de skattskyldiga. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte har beaktat Lagrådets invändningar.

Förslaget medför således att det uppstår en mycket skarp gräns mellan A-listenoterade företag och andra bolag. Med den beslutade höjda värderingen av börsnoterade A-aktier från 75 % till 100 % av det noterade värdet skärps denna gräns ytterligare.

Den kostnad som en förmögenhetsskatt på aktieinnehavet för med sig för aktieägarna leder till att växande företag undviker registrering och att företag vars aktier är registrerade på A-listan söker sig därifrån. Denna effekt förstärks ytterligare av att förmögenhetsskatten på A-listenoterade aktier i sig är kurspåverkande, inte minst vid årsskiften.

Förslaget riskerar att leda till att hushållen minskar sina aktieinnehav i börsregistrerade företag till förmån för andra placeringar. Förmögenhets-

skatten får då en hämmande effekt på riskkapitaltillförseln. Förutsättningarna för ökad tillväxt och sysselsättning försämras därmed än mer.

Regeringen har tyvärr inte ansträngt sig för att åstadkomma regler som behandlar lika fall på ett likartat sätt. Kristdemokraterna anser därför att regeringen bör få i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett förslag som bättre tillgodoser principen att lika fall bör behandlas lika.

Herr talman! Riksdagen har tidigare beslutat att A-aktier skall tas upp till noterat värde på grund av att latent skatteskuld inte längre skall beaktas i värderingen. I propositionen föreslås att detta beslut ligger fast. Tidigare togs ju A-aktier upp till 75 % av noterat värde. Det finns flera motiv till att aktier vid förmögenhetsbeskattning inte skall tas upp till fulla värdet. Det främsta skälet är just att det i kursen ligger en latent skatteskuld avseende reavinst vid en framtida försäljning. Detta belastar aktierna. Det är orimligt, menar Kristdemokraterna, att beskatta en skatteskuld.

När det gäller Vänsterpartiets fundering tidigare i dag att det skulle vara 85 %, tycker jag inte att man är rakt igenom konsekvent. Det stämmer att reglerna i skattelagstiftningen är sådana att det kan bli maximalt 24 % i latent skatteskuld. Om man då bara godkänner 15 %, har man ju inte fullt ut godkänt principen att man inte skall beskatta en skatteskuld.

I propositionen skriver regeringen att aktier som innehas under lång tid får en ”förhållandevis förmånlig behandling vid inkomstbeskattningen genom att värdestegring på aktien inte beskattas före försäljningen.” Detta är en mycket märklig skrivning. Om aktien ökar i värde, kommer ju även förmögenhetsskatten att öka. Regeringen kan väl inte mena att man egentligen skulle vilja inkomstbeskatta en värdestegring som inte har realiserats, dvs. beskatta en vinst innan aktien har sålts? Skrivningen synes vidare innebära att regeringen ser det som något negativt att aktier innehas under lång tid, för då får inte staten in någon reavinst under den perioden. Detta är ett mycket inskränkt, fiskalt och kortsiktigt tankesätt.

Kristdemokraterna anser att det privata sparandet skall gynnas. Genom opinionsbildning och skatteregler skall sparande uppmuntras. Tyvärr har regeringen fortsatt den politik som undergräver det privata sparandet, bl.a. genom begränsningar av avdragsutrymmet för pensionssparande, höjd avkastningsskatt på pensionssparande, dubbelbeskattning av aktieutdelningar och nu skärpta regler för förmögenhetsbeskattning av aktier.

Regeringens politik synes vara inriktad på att öka det statskontrollerade och institutionella ägandet av svenskt näringsliv. Genom att metodiskt skattemässigt missgynna privat sparande och förmögenhetsuppbyggnad, har Socialdemokraterna och Centerpartiet minskat det riskvilliga kapital som står till förfogande för näringslivet. Kristdemokraterna avvisar regeringens förslag att skattepliktiga aktier skall tas upp till fulla värdet vid förmögenhetsbeskattningen.

Herr talman! Lagrådet har i sitt yttrande starkt ifrågasatt regeringens förslag att behålla sambeskattningen på förmögenhetsbeskattningens område. Regeringen har i propositionen trots denna kritik hållit fast vid systemet med sambeskattning med hänvisning till det statsfinansiella läget. Sambeskattningen av förmögenhet är det enda moment av sambeskattning som finns kvar i det nuvarande skattesystemet. Den skattepliktiga förmögenheten beräknas bl.a. gemensamt för makar som sammanbott under större delen av beskattningsåret. Med makar jämställs de som utan

att vara gifta bor tillsammans och har, eller har haft, barn eller som tidigare har varit gifta med varandra. Detta innebär att samboende utan barn inte sambeskattas.

I praktiken innebär detta att två personer, t.ex. ett samboende par utan barn, kan förlora flera tusen kronor per år om de gifter sig. Den orättvisa som sambeskattningen leder till beroende på valet av samlevnadsform är oacceptabel. Makar och samboende måste beskattas lika när det gäller förmögenhet. Riksskatteverket anser i sin rapport *Förslag till förenklingar i skattelagstiftningen* (RSV Rapport 1995:10) att ett slopande av sambeskattning av familjers förmögenhet skulle "vara till stor fördel och innebära avsevärda förenklingar i de tekniska systemen." Sambeskattningen innebär således betydande kontrollproblem för skattemyndigheterna. Kristdemokraterna anser att sambeskattning av förmögenhet skall slopas.

Företrädare för sex partier i riksdagen har i motioner tagit avstånd från sambeskattningen. Fem partier står bakom reservationen. Centerpartiet avgör denna fråga, men är inte ens med i dagens debatt. Jag har svårt att förstå hur Centerpartiet kan acceptera denna sambeskattning. Det är en sambeskattning som diskriminerar äktenskapet och motverkar jämställdheten. Vi har i riksdagen möjlighet att få en majoritet för att ge regeringen i uppdrag att återkomma med förslag om slopad sambeskattning om även Centerpartiet röstar för detta. Ta vara på den möjligheten!

Herr talman! Jag står bakom samtliga reservationer från kristdemokraterna i betänkandet, men yrkar endast bifall till reservationerna 4 och 8.

Anf. 120 PER ROSENGREN (v) replik:

Herr talman! Jag tror inte att Michael Stjernström skall ta ordet "logik" sin mun. Vad ni föreslår är ju en skattelättnad utöver den latent skatteskulden. Vi har konstaterat att 24 % är maximalt. Om man så har köpt aktierna för en krona och sålt dem för tusen, så kan det maximalt bli 24 % i latent skatteskuld. Men ni anser att det handlar om 25 %. Var finns logiken där? Var hittar ni den sista procenten?

Vi har alltså försökt att på något sätt resonera logiskt. I alla fall där värdet på aktien åtminstone fördubblats under tiden, där är det en latent skatteskuld på 15 %. Alla som får en förmögenhetsökning som så att säga ligger under fördubblingen är vinnare även i vårt system. Där det har varit en ännu större ökning, finns det en liten latent skatteskuld, det är riktigt. Men vi har försökt att använda oss av någon form av genomsnitt i det här sammanhanget. Det tycker jag är logiskt. Men förklara var ni hittade sista procenten!

Anf. 121 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Det är nästan komiskt vilket engagemang Per Rosengren uppvisar i denna fråga för en procents skull. Jag tror att Per Rosengren glömmer historiska samband när det gäller taxering över huvud taget. På andra områden, både i fråga om arv och gåva och i fråga om taxering av fastigheter, har vi haft ett system där man tar upp 75 % av värdet. Det kan vara det som ligger bakom att man historiskt har haft det på det här sättet.

Jag vidhåller att det inte är rimligt att ha ett genomsnitt. Om Per Rosengren själv erkänner att det kan vara ända upp till 24 %, är det rimligt

att man skall täcka hela den biten för de personer som drabbas, inte bara ha ett genomsnitt. Men det är Vänsterpartiets vanliga stil. Man har genomsnitt. Man behandlar människor som ett kollektiv och har svårt att se den enskilda människan.

Prot. 1996/97:110
29 maj

*Ny förmögenhetsskat-
förmögenhetsskattelag*

Anf. 122 PER ROSENGREN (v) replik:

Herr talman! Jag trodde att ni också behandlade människorna som kollektiv i det här sammanhanget. Har jag missuppfattat det? Är det de enskilda man skall gå in och titta på, de enskilda innehaven, och räkna ut hur mycket den latent skatteskulden är på det datumet?

Sedan, Michael Stjernström, vill jag säga något om förmögenhet i fastighet osv. Detta har ju inget med beskattningen av fastigheter att göra. Här pratar vi om latent skatteskuld när det gäller aktierna. Det är ju *det* ni skall reservera för. Men jag förstår att ni i dagens för många låginkomsttagare prekära ekonomiska läge prioriterar de här aktieägarna. Jag tycker att det är väldigt bra och klara besked från er och från de andra borgerliga partierna. Det är väl det vi egentligen kan vänta oss. Det är där de stora ofinansierade skattesänkningarna skall ske.

Anf. 123 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Denna debatt blir alltmer befängd. Per Rosengren tycks inta ha läst Kristdemokraternas budgetalternativ. Att påstå att det skulle vara fråga om ofinansierade skattesänkningar är absurt. Skulle Per Rosengren läsa våra motioner, skulle han se att det finns en hel del matnyttigt med som innebär förbättringar för de sämst ställda i samhället. Men till skillnad från Vänsterpartiet ser vi till att våra motioner går ihop ekonomiskt.

Anf. 124 KARL HAGSTRÖM (s):

Herr talman! I det här betänkandet behandlas den nya förmögenhetsskattelagen. Jag vill börja med att yrka bifall till betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! I propositionen föreslås att en proportionell förmögenhetsskatt även i fortsättningen skall tas ut på fysiska personers förmögenhet som överstiger ett fribelopp. Detsamma gäller för dödsbon och vissa andra juridiska personer. Den skattefria gränsen för fysiska personer bör enligt förslaget förbli 900 000 kr. Skattesatsen föreslås ligga kvar på 1 ½ %.

Så kallat arbetande kapital undantas från skatteplikt. Till sådant kapital hänförs i framtiden även tillgångar i fastighetsförvaltning samt aktier som är noterade på OTC- och O-listorna. För huvuddelägare kvarstår skattefrihet vid inregistrering av aktier på börsens A-lista. Undantag från förmögenhetsbeskattning görs även för pensioner, livräntor m.fl. tillgångar som är en del av det sociala skydds nätet. Inre lösöre som innehas för personligt bruk undantas också från beskattning.

Värderingen av de skattepliktiga tillgångarna sker som huvudregel till marknadsvärdet. Hänsyn tas inte längre till eventuell latent skatteskuld som kan ses hänförlig till olika slags tillgångar. Aktier på A-listan m.fl. aktieliknande tillgångar tas därför upp till noterat värde.

Sambeskattning av såväl makar som föräldrar och barn behålls liksom en regel som begränsar skatteuttaget i vissa fall.

De nya reglerna skall enligt förslaget tillämpas första gången vid 1998 års taxering.

Isa Halvarsson m.fl. tar upp sambeskattningen. Som skäl för att slopa sambeskattningen anförs i motioner och reservationer att sambeskattning skapar problem ur jämställdhetssynpunkt och att gifta makar diskrimineras i förhållande till sammanboende utan barn. Vidare framhålls bl.a. att sambeskattningen gör att reglerna blir administrativt krångliga.

Utskottet kan i och för sig instämma i att intresset av likformiga regler liksom även jämställdhetsskäl samt kontroll- och utredningsproblem talar för en slopad sambeskattning.

Sambeskattningen förebygger emellertid att en förmögenhet av rena skatteskal delas upp inom en familj. De beräkningar som gjorts i Finansdepartementet visar att särbeskattning skulle ge ett mycket betydande skattebortfall, ca 1,4 miljarder kronor, om inte fribelopp och skattesatser justeras i motsvarande utsträckning. Men en sänkning av fribeloppet skulle i sin tur innebära att ensamstående får betala lättnaderna för makar. I propositionen framhålls även de otillfredsställande fördelningseffekter som uppkommer mellan hushållen med olika disponibla inkomster.

Utskottet anser det inte vara meningsfullt att i detta sammanhang ytterligare överväga frågan om sambeskattning.

Herr talman! I propositionen finns även ett förslag om uppgiftsskyldighet i anslutning till det av riksdagen hösten 1996 antagna förslaget om lättnader i ägarbeskattningen i små och medelstora företag.

Motionärerna pekar i övrigt på en del av de synpunkter som Lagrådet har anfört.

Lagrådet har anfört att förslagets konsekvenser vad gäller skatteplikten för A-aktier i förhållande till skattefrihet för aktier som är noterade på O- och OTC-listan kan te sig skäligen godtyckliga och att förslaget därför inte synes invändningsfritt utifrån det grundläggande intresset att lika fall behandlas olika.

Utskottet kan instämma i detta, men delar samtidigt regeringens bedömning att arbetande kapital i näringsverksamhet inte bör ingå i underlaget för förmögenhetsskatt, och att detta nödvändiggör en gränsdragning mot finansiellt sparande i aktier. Utskottet godtar därför regeringens förslag att aktier noterade på O- och OTC-listan skall undantas från beskattning. Utskottet förutsätter samtidigt i likhet med Lagrådet att de praktiska konsekvenserna av den schablonisering som föreslås på detta område noga följs och att regeringen vid behov återkommer i frågan.

Herr talman! Det har sedan förmögenhetsskattens tillkomst i början av 1900-talet funnits särskilda regler om reducering av det totala skatteuttaget. Dessa har genomgående inneburit att skatteuttaget har reducerats om det totala skatteuttaget blivit för stort i förhållande till de löpande inkomsterna, men också att skatten inte har reducerats under en viss gräns.

Denna kombination av tak- och golvregel har alltid inneburit att det totala skatteuttaget har kunnat överstiga de löpande inkomsterna om förmögenheten är tillräckligt stor i förhållande till de löpande inkomsterna. Att i sådana fall medge en mer långtgående skattereduktion har ansetts omöjligt eftersom detta skulle ge en snedvridning till förmån för lågavkastande tillgångar och ge incitament att genom dispositioner av

skatteplaneringskaraktär minska den skattepliktiga direktavkastningen på förmögenheten.

Utskottet delar den grundläggande bedömningen. Utskottet har samtidigt noterat att det finns en risk för att höga börskurser leder till att någon eller några skattebetalare vid 1998 års taxering kan få en skatt som överskrider den löpande inkomsten. Utskottet anser att denna situation är bekymmersam med tanke på den situation som kan uppkomma på grund av framgångsrik näringsverksamhet.

Det torde samtidigt i samtliga fall som kan bli aktuella vara fråga om s.k. huvuddelägare i aktiebolag som inregistrerats på A-listan före utgången av 1991 och som därför inte omfattas av den föreslagna skattebefrielsen för huvuddelägare.

Det främsta skälet till denna begränsning av skattefrihet för huvuddelägare är att skattefriheten främst är av betydelse för att en ekonomiskt motiverad notering av ett bolag inte skall förhindras av skatteeffekterna för huvuddelägaren. Vidare skulle enligt vad utskottet erfarit den statsfinansiella kostnaden för att generellt skattebefria huvuddelägares innehav av A-aktier vara alltför stor. Utskottet godtar därför regeringens förslag om begränsningar i huvuddelägares skattebefrielse. Men utskottet förutsätter samtidigt att regeringen, när de statsfinansiella förutsättningarna föreligger, på nytt kommer att överväga denna fråga.

Herr talman! Karl Erik Hedlund vill avskaffa förmögenhetsskatten. Det är, vill jag säga, ansvarslöst. Vi har i dag genomgått en sanering av statsfinanserna som drabbat arbetslösa, sjuka och lågavlönade liksom övriga löntagare. Då är det makabert att höra att det finns partier som vill undanta dem som ändå har förmögenhet av betydande mått.

Jag tror att det sammantagna företagsklimatet i Sverige kommer att ta överhanden vid val av land. I övrigt vill jag instämma i vad Per Rosen-gren anförde i denna fråga.

Anf. 125 CARL ERIK HEDLUND (m):

Herr talman! Karl Hagström talar om att företagen skall välja länder som har ett bra företagarklimat. Jag förstår att han underförstått menar Sverige.

I Dagens Industri i dag kan vi se att huvudnyheten är börskö till skattefria listor. Det är tio företag som avser att lämna A-listan. Börschefen Bengt Rydén säger att detta är djupt olyckligt. En notering på A-listan innebär en kvalitetsstämpling på bolaget, och det är djupt olyckligt att bolagen nu väljer bort kvalitetsaspekten. I förlängningen ser börschefen att företagen lämnar Sverige.

Detta tillsammans med att det är full beskattning, inte bara 75 % utan 100 % av marknadsvärdet för huvuddelägare och entreprenörer såsom Stefan Persson och andra, innebär att vi skickar iväg entreprenörer och dugligt folk.

Jag vill fråga Karl Hagström om han inser att det är en förstärkning av de dåliga tiderna i Sverige att vi kommer att få ytterligare pålagor för hela nationen. Det är en fråga om att prioritera det kreativa kapitalet, både det mentala och det fysiska kapitalet.

Min fråga är alltså: Inser Karl Hagström att vi måste få en förändring på den punkten och att det finns ett samband?

Det andra är bara ett konstaterande: Nu har vi fått ett pris på den ekonomiska jämställdheten mellan könen. Den är 1,4 miljarder i den stora budgeten. Kan inte socialdemokraterna tänka sig ett annat sätt att finansiera den, utan att man avslår och fortsätter med sambeskattningen för äkta makar? Det är ett konstaterande som är belysande.

Anf. 126 KARL HAGSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tror fortfarande att det sammantagna företagsklimatet, men också den ekonomiska politik som den här socialdemokratiska regeringen har fört, kommer att få företag som har de tankarna, eller uttrycker dem, att överväga att ändå välja att stanna i detta land med sin produktion. Jag menar då Sverige, som Carl Erik Hedlund sade.

Anf. 127 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till Karl Hagström. Det har skrivits mycket om Stefan Persson, Hennes & Mauritz. Han råkar ut för att förmögenhetsskatten på hans aktier kommer att överstiga hans inkomster, dvs. vd-lönen och aktieutdelningen.

När den här Pomperipossa-effekten var som mest aktuell för ett antal år sedan var det en socialdemokrat hemma i min kommun som sade att han avundades en inkomst som innebar en skatt på 102 %. Avundas Karl Hagström Stefan Persson hans förmögenhet som ger över 100 % i skatt?

Anf. 128 KARL HAGSTRÖM (s):

Herr talman! Jag avundas inte någon när det gäller stora förmögenheter, men jag anser att det är rimligt att man är med och betalar skatt. Det är dock beklagligt när det, som i det här fallet, inträffar att man beskattas mer än 100 %. I det här fallet har vi instämt. Men vi anser att man av statsfinansiella skäl nu måste gå till verket och anta det förslag som vi har lagt.

Anf. 129 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! Det är naturligtvis viktigt att man betalar skatt. Jag har kunnat konstatera att Hennes & Mauritz-chefen redan nu är den i Sverige som betalar mest skatt. Det kan inte vara rätt att man skall betala mer i skatt än vad man tjänar. Det är lättförståeligt om sådana personer jagas iväg. Vi har gjort det förr. Vi får sluta med det.

Anf. 130 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd):

Herr talman! Vi har läst i tidningen i dag att flera företag är på väg att lämna A-listan på grund av förmögenhetsbeskattningen, och kanske ännu fler undviker registrering på A-listan.

Berör detta Karl Hagström? Är det rimligt från socialdemokratisk sida att 10, 20, kanske 30 företag lämnar A-listan av de här skälen? Är det rimligt att hushållen väljer att placera i andra tillgångar, såsom aktier, obligationer eller banksparande, så att man hämmar riskkapitaltillförseln? Är den utvecklingen acceptabel? Hur skall vi då klara riskkapitalförsörjningen? Det tycker jag är en central fråga.

Anf. 131 KARL HAGSTRÖM (s):

Herr talman! Det är klart att det berör även oss socialdemokrater när företag försöker vidta sådana här åtgärder för att komma undan skatt. Frågan är på vilket sätt de gör det. Man skall komma ihåg att det är ett fåtal företag som har gått ut med de här hotelserna. Samtidigt skall man säga att om man väljer att gå från A-lista till O-listorna får man givetvis ta den kvalitetssänkning som det innebär.

Anf. 132 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd):

Herr talman! Inser inte Karl Hagström och socialdemokraterna att det är den inkonsekventa skattepolitiken och orimligheten i den som tvingar företagen att vidta de här åtgärderna? Det är inte i första hand ett sätt att komma undan skatterna, utan man tvingas till detta eftersom man annars kanske inte överlever som företag. Det är det som är det allvarliga.

Jag är glad för svaret att det berör er, men jag tror inte att ni har förstått allvaret i det hela.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

SkU19 Ändringar i skatteregisterlagen, m.m.

Mom. 1 (ändringar i skatteregisterlagen)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (m, fp, kd)

Votering:

180 för utskottet

98 för res. 1

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 136 s, 15 c, 16 v, 13 mp

För res. 1: 69 m, 19 fp, 10 kd

Frånvarande: 25 s, 11 m, 12 c, 7 fp, 6 v, 5 mp, 5 kd

Mom. 2–4

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU20 Ny förmögenhetsskattelag

Mom. 1 (avslag på propositionen, m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

210 för utskottet

69 för res. 1

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 136 s, 15 c, 20 fp, 15 v, 14 mp, 10 kd

För res. 1: 69 m

Frånvarande: 25 s, 11 m, 12 c, 6 fp, 7 v, 4 mp, 5 kd

Eva Björne (m) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Mom. 2 (företagskapital)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

3. res. 4 (kd)

Förberedande votering:

21 för res. 3

10 för res. 4

250 avstod

68 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

169 för utskottet

16 för res. 3

97 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 137 s, 2 m, 15 c, 1 fp, 14 mp

För res. 3: 16 v

Avstod: 68 m, 19 fp, 10 kd

Frånvarande: 24 s, 10 m, 12 c, 6 fp, 6 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 3 (värdering av A-aktier)

1. utskottet

2. res. 5 (fp, mp, kd)

Votering:

155 för utskottet

44 för res. 5

83 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 137 s, 14 c, 1 fp, 3 v

För res. 5: 1 m, 19 fp, 14 mp, 10 kd

Avstod: 70 m, 13 v

Frånvarande: 24 s, 9 m, 13 c, 6 fp, 6 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 4 (värdering av fastigheter)

1. utskottet

2. res. 7 (v)

Votering:
196 för utskottet
16 för res. 7
71 avstod
66 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 137 s, 15 c, 20 fp, 14 mp, 10 kd
För res. 7: 16 v
Avstod: 71 m
Frånvarande: 24 s, 9 m, 12 c, 6 fp, 6 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 6 (sambeskattning, m.m.)

1. utskottet
2. res. 8 (m, fp, v, mp, kd)

Votering:
150 för utskottet
132 för res. 8
1 avstod
66 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 137 s, 13 c
För res. 8: 71 m, 1 c, 20 fp, 16 v, 14 mp, 10 kd
Avstod: 1 c
Frånvarande: 24 s, 9 m, 12 c, 6 fp, 6 v, 4 mp, 5 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om uppskjuten votering

På förslag av tredje vice talmannen medgav kammaren att skatteutskottets betänkanden SkU21 och SkU22 fick avgöras i ett sammanhang i samband med första voteringen vid arbetsplenum tisdagen den 3 juni.

10 § Vissa frågor inför allmän fastighetstaxering år 1998 av lantbruk

Föredrogs
Skatteutskottets betänkande 1996/97:SkU21
Vissa frågor inför allmän fastighetstaxering år 1998 av lantbruk (prop. 1996/97:74)

Anf. 133 JAN-OLOF FRANZÉN (m):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande 1996/97:SkU21 tas vissa frågor upp inför allmän fastighetstaxering år 1998 av lantbruk.

*Vissa frågor inför
allmän fastighets-
taxering år 1998
av lantbruk*

Vi moderater har i en motion framhållit att fastighetstaxering av jordbruk och skogsbruk är obehövlig och att inte heller näringsfastigheter i övrigt skall bli föremål för någon fastighetstaxering, till den del dessa utnyttjas för annat ändamål än bostad. Vi hävdar också att i den mån fastighetstaxeringsvärden för näringsfastigheter behöver användas i skattesammanhang kan tills vidare de värden som gällde den 1 januari 1997 användas.

Till följd av det anförda finns det heller ingen anledning att införa speciella regler för småhus som ligger på en lantbruksfastighet. De frågor som berör bostäder bör tas upp i anslutning till den nyligen tillsatta utredningen om fastighetstaxering. Vi anser att det bör ankomma på regeringen att återkomma med förslag om de lagändringar som erfordras för att avveckla fastighetstaxeringen i enlighet med vad som anförts i reservationen.

Vi menar att den på taxeringsvärden grundade beskattning som för närvarande sker av vissa näringsfastigheter är en form av beskattning av arbetande kapital som hämmar tillväxten i företagen och försvårar möjligheterna att skapa nya, riktiga arbeten i den privata sektorn. En första åtgärd för att börja avveckla denna beskattning är att slopa all fastighetstaxering som tar sikte på arbetande kapital.

Tyvärre har övriga partier inte insett betydelsen av vad vi moderater anför i motionen. Jag yrkar sålunda avslag på majoritetens förslag i betänkandet och bifall till den moderata reservationen.

Anf. 134 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Det här är inte det största ärendet riksdagen har haft. Det vi nu föreslår är tekniska justeringar inför den allmänna fastighetstaxeringen av lantbruk 1998. Den viktigaste materiella förändringen är en storlekskorrelation. Men det görs också en del förändringar när det gäller taxeringen av småhus.

Det råder inte heller stora politiska motsättningar i sakfrågan. Däremot har det uppkommit ett yrkande från moderaterna om att riksdagen skall göra ett tillkännagivande om att avveckla den allmänna fastighetstaxeringen av näringsfastigheter. Det är ett anmärkningsvärt yrkande mot bakgrund av att moderaterna inte har finansierat en avveckling av fastighetsskatten för näringsfastigheter. Det är inte någon liten inkomst staten får in där. Det rör sig om totalt 3,7 miljarder kronor. Jag tror att det vore önskvärt att man inte ändrade regelsystemet innan man har hittat en ordentlig finansiering för fastighetsskatten på näringsfastigheter.

Anf. 135 JAN-OLOF FRANZÉN (m):

Herr talman! Inger Lundberg hade en undran om finansieringen. Vi behöver i dag inte ta med arbetande kapital som förmögenhet. Det torde väl inte möta något hinder i den vägen.

Anf. 136 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag vill påminna Jan-Olof Franzén om att yrkandet inte bara gäller lantbruksfastigheter. Det yrkande ni har ställt gäller näringsfastigheter i allmänhet. Där har staten i dag en inkomst om 1 miljard

kronor från industrifastigheter och drygt 2 miljarder kronor från lokaler i hyreshus.

Prot. 1996/97:110
29 maj

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 juni.)

11 § Mervärdesskatt – Beskattningsland för telekommunikations-tjänster, m.m.

*Mervärdesskatt –
Beskattningsland för
telekommunikations-
tjänster, m.m.*

Föredrogs

Skatteutskottets betänkande 1996/97:SkU22

Mervärdesskatt – Beskattningsland för telekommunikationstjänster, m.m.
(prop. 1996/97:81)

Anf. 137 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag ber att få börja med att yrka bifall till den kristdemokratiska reservationen – den enda reservationen till betänkandet.

I betänkandet har utskottet behandlat ett ärende som handlar om taxfreeförsäljning på flyg och färjor. I en motion från kristdemokraterna begär vi att regeringen skall ta initiativ att i enlighet med EU:s beslut starta avvecklingen av taxfreeförsäljningen på flyg och färjor. Utskottet svarar litet undvikande att det finns svårigheter att göra detta före andra länder. Jag kan ha viss förståelse för att detta bör göras någorlunda samtidigt. Vi har väl i och för sig inte satt något datum för detta, men vi tycker att det av alkoholpolitiska skäl är angeläget att Sverige ligger i framkanten. Rent alkoholpolitiskt är det över huvud taget märkligt att det skulle vara lättare att handla alkohol när man reser på färjor och flyg. Men det är en gammal tradition.

Jag vill anföra i sammanhanget den debatt som pågår på grund av kommunikationsministerns agerande. Kommunikationsministern har velat slå vakt om taxfreeförsäljningen av alkoholdrycker på färjorna. Vad jag kan förstå handlar det om sysselsättningstillfällen och lönsamhet för färjetrafiken. Jag menar att med ett sådant resonemang äventyrar kommunikationsministern den gemensamma tidsplanen för EU-länderna. För man ett sådant resonemang är man inte ens beredd att börja tidigare, utan man kan t.o.m. sätta en käpp i hjulet så att hela omläggningen försenas. Det tycker jag är en märklig politik, i varje fall med utgångspunkt i alkoholpolitiska värderingar.

Regeringen har agerat trovärdigt inför EU i de alkoholpolitiska frågorna och gjort ett bra arbete för att vi skall få behålla våra särbestämmelser. Det är beklagligt att kommunikationsministern i detta sammanhang har agerat helt ologiskt, inte i linje med tidigare agerande. Det har tidigare i dag talats om logik. Här saknas logik fullständigt. Jag skulle uppskatta om utskottets majoritet på något sätt ville göra en markering mot kommunikationsministern, att hennes agerande inte är lämpligt.

Vi har ju ambitionen att leva upp till WHO:s mål att minska alkoholkonsumtionen med 25 % till år 2000. Det börjar bli ont om tid. Därför är det viktigt att vi är effektiva i detta sammanhang. Jag hoppas att vi skall få se ett logiskt och enhetligt agerande från regeringen framöver och att

det också omfattar taxfreeförsäljningen. Vi måste vara beredda att ligga i framkant i denna avveckling.

Herr talman! Jag ber att än en gång få yrka bifall till reservationen.

Anf. 138 ULLA WESTER-RUDIN (s):

Herr talman! Huvuddelen av skatteutskottets betänkande 22 behandlar frågan om mervärdesskatt på telekommunikationstjänster. Genom det beslut vi skall fatta kommer skatteflykt och snedvriden konkurrens att förhindras. Alla EU:s medlemsstater är överens om denna förändring. Motsvarande beslut kommer också att fattas i de övriga parlamenten, om det inte redan är gjort.

Bara en liten del av betänkandet berör införselregler och taxfreehandel. Här har alltså kristdemokraterna reserverat sig, som vi har hört.

Herr talman! Jag vet inte om det är en betingad reflex hos kristdemokraterna att säga nej så fort ämnet alkohol antyds. I alla fall den här gången tycks man reservera sig alldeles utan eftertanke.

När man talar om taxfreeförsäljning går tankarna, hos de flesta av oss, till billiga alkoholvaror. Men faktum är att den största delen av den skattefria försäljningen på båtar och flyg hänför sig till varugruppen Övrigt, som torde omfatta sötsaker, kosmetika, parfym, souvenirer osv. Det finns alltså mer på butikshyllorna än whisky, Holger Gustafsson!

Det riktigt allvarliga i kristdemokraternas förslag är konsekvenserna för framför allt färjesjöfarten. Man kan tycka vad man vill om att den skattefria försäljningen utgör en så viktig inkomstkälla för näringen. Men det är inte särskilt klokt att blunda för verkligheten, även om man skulle vilja ha den annorlunda. I det verkliga livet kostar uteblivna taxfreeinkomster 2 700 arbetstillfällen vid svenska färjelinjer. Därtill kommer arbetstillfällen i den övriga turistnäringen – allt från hotellpersonal till busschaufförer.

Biljett- och fraktkostnaderna förväntas öka med åtminstone 30 %. Bara det betyder en hel del, inte minst för vår export och import. Turtätheten skulle naturligtvis försämrats och miljö- och säkerhetsinvesteringar försenas.

Detta är några konsekvenser, uträknade och utredda inför det EU-gemensamma slopanget av taxfreeförsäljning 1999.

Jag vågar knappt tänka tanken vad som skulle ske med näringen om Sverige ensamt snarast skulle införa ett stopp. Det har tydligen inte heller kristdemokraterna vågat göra. Det är helt klart att den eventuella nytta ett upphörande skulle göra för folknykterheten inte skulle stå i relation till de negativa konsekvenserna.

Dessutom skulle kristdemokraternas förslag sprida ett löjets skimmer: Ett ensidigt svenskt upphörande skulle bara komma att gälla de fartyg och plan som avgår från Sverige. De transporter som ankommer Sverige skulle inte beröras. Det är alltså hemvändande, utländska turister som skulle bli nyktrare. För det är väl så, att de flesta gör sina inköp på hemresan, eller hur?

Det är helt klart att hela färjetrafiken står inför en väldig omställning. Utredningar pågår och tid behövs för att på bästa möjliga sätt möta förändringarna 1999. Att förneka näringen den nödvändiga tidsfrist som ännu återstår är detsamma som att med berätt mod öka arbetslösheten och

sänka största delen av en bransch. Det gör man på grundval av en princip som inte ens skulle få något genomslag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till skatteutskottets hemställan och avslag på reservationen.

Anf. 139 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Ulla Wester-Rudin talar om en betingad reflex från kristdemokraternas sida. Det är det kanske. Jag tycker i och för sig inte att det är något fel på en sådan betingad reflex. Den är ett sundhetstecken. Vi har en ambition att leva upp till WHO:s mål för år 2000. Den politiken är i stort sett samtliga partier i riksdagen överens om – kanske med ett undantag, dit jag inte räknar socialdemokraterna. Då får man lov att hitta möjligheter att sänka alkoholkonsumtionen.

Vi har fått bekräftat i debatten att ambitionerna inom alkoholpolitiken nu vägs mot sysselsättning och ekonomi för färjorna. Hur pass djupt sitter alkoholpolitiken egentligen? Är den litet ytlig? Skjuts den åt sidan? Man skall inte vara arrogant i detta sammanhang. Men det kanske inte vore ett dåligt mål, att man skall vara nykter en väg på resan. Det är ett bra steg att börja med.

Hur djupt sitter ambitionen? Det kanske skulle vara nyttigt med en betingad reflex hos fler.

Anf. 140 ULLA WESTER-RUDIN (s):

Herr talman! Vår svenska alkoholpolitik är bra. Självklart står jag bakom den. Men man bör veta att gränshandeln är ett mycket allvarligare hot, om man intresserar sig för alkoholpolitik och kopplingen till taxfreehandel. En av de förväntade konsekvenserna av taxfreestoppet är att gränshandeln kommer att öka.

Om ni kristdemokrater skall bli trovärdiga i er mycket restriktiva syn på alkohol, får ni nog läsa på bättre först.

Anf. 141 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! När det gäller den övriga taxfreeförsäljningen vill jag påminna om att det, såvitt jag vet, inte finns några övergripande mål att minska försäljningen av parfym och sötsaker i Sverige. Därför kämpar jag inte för det. Jag vidhåller det mål vi är ganska överens om. Jag hoppas att vi kan göra sällskap i det arbetet framöver.

Anf. 142 ULLA WESTER-RUDIN (s):

Herr talman! Avvecklingen av taxfreehandeln har i viss mån inlett av den svenska regeringen.

Då tänker jag på de utredningar och allt det arbete som pågår. Problemen blir heller inte mindre av att vi har grannar som står utanför EU och som följaktligen inte omfattas av taxfreeförbudet.

Detta är väldigt allvarliga saker. Det handlar inte bara om alkoholpolitik. Vi i Sverige är beroende av ett fungerande nät av färjelinjer. Ungefär 60 % av vår utrikeshandel i värde räknat sker med färjor. Det motsvarar så mycket som 25 % av fraktad mängd.

Vill kanske kristdemokraterna ha dessa transporter på vägarna i stället med allt vad det skulle innebära? Är det kanske till lastbilschaufförer ni vill omskola allt sjöfolk?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 juni.)

12 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Socialutskottets betänkande
1996/97:SoU17 Privata vårdgivare

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 29 maj

1996/97:576 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till försvarsministern
Nynazism

1996/97:577 av *Christina Axelsson* (s) till försvarsministern
Frakt av flygbränsle mellan Loudden och Arlanda

1996/97:578 av *Kjell Ericsson* (c) till statsrådet Leif Pagrotsky
Handelshinder mellan Sverige och Norge

1996/97:579 av *Eva Zetterberg* (v) till statsrådet Leif Pagrotsky
Chile

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 juni.

14 § Kammaren åtskildes kl. 18.01.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl.
13.54,

av talmannen därefter t.o.m. 8 § anf. 110 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

1 § Meddelande om val av ställföreträdande ombudsman vid JO-ämbetet	1
2 § Meddelande om anmälan till talarlistan	1
3 § Återkallelse av proposition, m.m.	1
4 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 28 maj.....	1
JoU18 Fiske.....	1
JoU19 Jakt och viltvård	2
Meddelande om samlad votering.....	3
5 § Sverige, EU och handelspolitiken inför 2000-talet.....	4
Näringsutskottets betänkande 1996/97:NU8	4
Anf. 1 KARIN FALKMER (m).....	4
Anf. 2 EVA FLYBORG (fp)	6
Anf. 3 MAGGI MIKAELSSON (v)	8
Anf. 4 EVA GOËS (mp).....	9
Anf. 5 REYNOLDH FURUSTRAND (s)	11
Anf. 6 EVA GOËS (mp) replik	14
Anf. 7 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	14
Anf. 8 EVA GOËS (mp) replik	15
Anf. 9 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	16
Anf. 10 KARIN FALKMER (m) replik.....	16
Anf. 11 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	17
Anf. 12 KARIN FALKMER (m) replik.....	17
Anf. 13 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	17
Anf. 14 KJELL ERICSSON (c).....	18
Anf. 15 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	19
Anf. 16 KARIN FALKMER (m) replik.....	21
Anf. 17 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	22
Anf. 18 KARIN FALKMER (m) replik.....	22
Anf. 19 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	23
Anf. 20 EVA GOËS (mp) replik	23
Anf. 21 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	24
Anf. 22 EVA GOËS (mp) replik	24
Anf. 23 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	25
Anf. 24 LENA KLEVENÅS (s)	25
Anf. 25 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	28
Anf. 26 LENA KLEVENÅS (s)	29
(Beslut fattades efter 7 §.)	29
Ajournering.....	29
Återupptagna förhandlingar	30
6 § Frågestund.....	30
Anf. 27 TALMANNEN.....	30
<i>Behandlingshem utomlands.....</i>	<i>30</i>
Anf. 28 BARBRO WESTERHOLM (fp).....	30

Anf. 29 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	30
Anf. 30 BARBRO WESTERHOLM (fp)	30
Anf. 31 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	31
<i>Utebliven löneförhöjning för icke fackföreningsanslutna</i>	31
Anf. 32 CHRIS HEISTER (m)	31
Anf. 33 Statsrådet THAGE G PETERSON (s)	31
Anf. 34 CHRIS HEISTER (m)	31
Anf. 35 Statsrådet THAGE G PETERSON (s)	32
<i>Avtal mellan NATO och Ryssland</i>	32
Anf. 36 KARIN WEGESTÅL (s)	32
Anf. 37 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	32
Anf. 38 KARIN WEGESTÅL (s)	32
Anf. 39 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	33
Anf. 40 HÅKAN HOLMBERG (fp)	33
Anf. 41 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	33
Anf. 42 HÅKAN HOLMBERG (fp)	34
Anf. 43 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	34
Anf. 44 CARINA HÄGG (s)	34
Anf. 45 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	34
Anf. 46 PER LAGER (mp)	35
Anf. 47 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	35
Anf. 48 PER LAGER (mp)	35
Anf. 49 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	35
Anf. 50 VIOLA FURUBJELKE (s)	35
Anf. 51 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)	36
<i>Vapenexport till Indonesien</i>	36
Anf. 52 BIRGER SCHLAUG (mp)	36
Anf. 53 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	36
Anf. 54 BIRGER SCHLAUG (mp)	36
Anf. 55 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	37
Anf. 56 BIRGER SCHLAUG (mp)	37
Anf. 57 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	37
Anf. 58 BIRGER SCHLAUG (mp)	38
Anf. 59 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	38
<i>Fattigdomen i Sverige</i>	38
Anf. 60 JUAN FONSECA (s)	38
Anf. 61 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s)	38
<i>Skattekonto för företagare</i>	39
Anf. 62 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd)	39
Anf. 63 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	39
Anf. 64 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd)	39
Anf. 65 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	40
Anf. 66 PER ROSENGREN (v)	40
Anf. 67 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	40
Anf. 68 PER ROSENGREN (v)	41
Anf. 69 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	41
<i>Prospektering efter mineraler</i>	41
Anf. 70 MARIANNE ANDERSSON (c)	41

Anf. 71 Statsrådet THAGE G PETERSON (s).....	41
Anf. 72 MARIANNE ANDERSSON (c)	41
Anf. 73 Statsrådet THAGE G PETERSON (s).....	42
<i>Den negativa föreningsrätten</i>	42
Anf. 74 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m).....	42
Anf. 75 Statsrådet THAGE G PETERSON (s).....	42
Anf. 76 TALMANNEN.....	42
Anf. 77 PETER WEIBULL BERNSTRÖM (m).....	42
Anf. 78 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	43
<i>Sjuklönefrågan</i>	43
Anf. 79 ELVER JONSSON (fp).....	43
Anf. 80 TALMANNEN.....	43
Anf. 81 ELVER JONSSON (fp).....	43
Anf. 82 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	43
Anf. 83 ELVER JONSSON (fp).....	43
Anf. 84 TALMANNEN.....	43
Anf. 85 Statsrådet THAGE G PETERSON (s).....	44
<i>Sjukvården</i>	44
Anf. 86 BO KÖNBERG (fp).....	44
Anf. 87 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....	44
Anf. 88 BO KÖNBERG (fp).....	45
Anf. 89 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....	45
Anf. 90 BO KÖNBERG (fp).....	45
Anf. 91 Socialminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....	46
<i>Rasen i Vagnhärad</i>	46
Anf. 92 ANITA PERSSON (s).....	46
Anf. 93 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s).....	46
Anf. 94 ANITA PERSSON (s).....	46
Anf. 95 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s).....	46
<i>Den negativa föreningsrätten</i>	47
Anf. 96 KARIN FALKMER (m).....	47
Anf. 97 Statsrådet PIERRE SCHORI (s).....	47
<i>Vapenexport till Indonesien</i>	47
Anf. 98 EVA GOËS (mp).....	47
Anf. 99 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	47
Anf. 100 TALMANNEN.....	48
Anf. 101 EVA GOËS (mp).....	48
Anf. 102 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	48
Anf. 103 TALMANNEN.....	49
7 § Sverige och den inre marknaden	49
Näringsutskottets betänkande 1996/97:NU14	49
Anf. 104 STEN TOLGFORS (m).....	49
Anf. 105 MARIE GRANLUND (s).....	51
Anf. 106 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	52
Anf. 107 STEN TOLGFORS (m).....	54
Anf. 108 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s).....	55

Anf. 109 STEN TOLGFORS (m)	55
Beslut	56
NU8 Sverige, EU och handelspolitiken inför 2000-talet	56
NU14 Sverige och den inre marknaden	58
8 § Ändringar i skatteregisterlagen, m.m.	58
Skatteutskottets betänkande 1996/97:SkU19	58
Anf. 110 CARL ERIK HEDLUND (m)	58
(forts.)	61
Beslut om samlad votering	61
8 § (forts.) Ändringar i skatteregisterlagen, m.m. (forts. SkU19)	61
Anf. 111 ISA HALVARSSON (fp)	61
Anf. 112 BJÖRN ERICSON (s)	63
Anf. 113 ISA HALVARSSON (fp)	65
Anf. 114 BJÖRN ERICSON (s)	65
(Beslut fattades efter 9 §.)	65
9 § Ny förmögenhetsskattelag	65
Skatteutskottets betänkande 1996/97:SkU20	65
Anf. 115 CARL ERIK HEDLUND (m)	65
Anf. 116 ISA HALVARSSON (fp)	70
Anf. 117 PER ROSENGREN (v)	72
Anf. 118 RONNY KORSBERG (mp)	73
Anf. 119 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd)	74
Anf. 120 PER ROSENGREN (v) replik	76
Anf. 121 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik	76
Anf. 122 PER ROSENGREN (v) replik	77
Anf. 123 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik	77
Anf. 124 KARL HAGSTRÖM (s)	77
Anf. 125 CARL ERIK HEDLUND (m)	79
Anf. 126 KARL HAGSTRÖM (s)	80
Anf. 127 ISA HALVARSSON (fp)	80
Anf. 128 KARL HAGSTRÖM (s)	80
Anf. 129 ISA HALVARSSON (fp)	80
Anf. 130 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd)	80
Anf. 131 KARL HAGSTRÖM (s)	80
Anf. 132 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd)	81
Beslut	81
SkU19 Ändringar i skatteregisterlagen, m.m.	81
SkU20 Ny förmögenhetsskattelag	81
Beslut om uppskjuten votering	83
10 § Vissa frågor inför allmän fastighetstaxering år 1998 av lantbruk	83
Skatteutskottets betänkande 1996/97:SkU21	83
Anf. 133 JAN-OLOF FRANZÉN (m)	83
Anf. 134 INGER LUNDBERG (s)	84
Anf. 135 JAN-OLOF FRANZÉN (m)	84
Anf. 136 INGER LUNDBERG (s)	84
(Beslut skulle fattas den 3 juni.)	85

11 § Mervärdesskatt – Beskattningsland för telekommunikationstjänster, m.m.	85
Skatteutskottets betänkande 1996/97:SkU22.....	85
Anf. 137 HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	85
Anf. 138 ULLA WESTER-RUDIN (s)	86
Anf. 139 HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	87
Anf. 140 ULLA WESTER-RUDIN (s)	87
Anf. 141 HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	87
Anf. 142 ULLA WESTER-RUDIN (s)	87
(Beslut skulle fattas den 3 juni.)	88
12 § Bordläggning	88
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	88
14 § Kammaren åtskildes kl. 18.01	88

Prot. 1996/97:110
29 maj

Prot. 1996/97:110
29 maj

Gotab, Stockholm 1997